

Foto: Jana Barenham

Mamy počujú more v mušli

Je to už štvrtý raz, čo sa z tretej strany časopisu prihovám v čase Míle pre mamu. Zdá sa, že všetko už bolo vypovedané. K téme materstva a nenahraditeľnej úlohy rodiny predsa nemôže mať nikto výhrady. To si ani nevyžaduje priveľkú obhajobu, vravím si. Netreba snáď toľko slov.

Keby sme my v materských centrách netušili nič o astrológií a keby sme žili bez kalendárov a keby aj naše deti rástli ako drevo v lese, aj tak by sme vedeli, kedy ubehli 4 roky a kedy sa schýľuje k ďalším voľbám. Samosprávy sú vtedy prístupnejšie, dohody na spoluprácu možnejšie, cesty zarúbané sú schodnejšie. Škoda, že zasa iba na chvíľu, kým sú emotívne témy o mamách a rodine dobrým ťahom. Trpkosmiešna skúsenosť.

Napriek tomu, hovoriť o materstve, úcte a uznaní nie je zbytočné. Našťastie sa stále z ďalších žien stávajú mamy, z ďalších manželstiev sa stávajú rodiny, stále nové detúrence prichádzajú na svet. Rodiny stále vyhľadávajú materské centrá, rodičia stále nachádzajú oporu v Únii materských centier. Navonok je to možno rok čo rok o tom istom. A predsa vždy iné. Ani futbalový zápas, ani tango, ani divadelné predstavenie sa neodohrá dvakrát rovnako. Vždy je to s iným publikom, v inej atmosfére, v inom zložení. Míľa pre mamu je preto vždy pestrá. Míľa pre mamu preto stále je.

Čo teda zaželať mamám k ich dňu? Ockovia a tatinovia, naučte sa variť slepačiu polievku. Mamy síce nemôžu byť choré, ale ak predsa príde na návštevu chrípka, nech sa Zem nevychýli zo svojej dráhy. Deti, používajte namiesto rukáva vreckovky. Bude viac času na rozhovory o žltom slnku a mori v mušli. Mamy o tom vedia dosť.

Pekný Deň matiek
praje všetkým
a zvlášť našej redaktorky
a čerstvej štvornásobnej mame - Monike Petreje

Silvia Sorgerová

Materské centrá

„Vychutnávame materstvo plnými dúškami“
informačník Únie materských centier
ročník VI./ č. 1/ december 2010

3	Úvodník, obsah, tiráž
4	Aktuálne z MC - Pirátska párty - Bábätkovo a Drobčekovo – čas pre najmenších - Malý zárazk - Budatkovský baby-star karneval - Kronika Dupajdy pokračuje - Bambuľkovo tancuje - Valentínsky karneval
5	- Prvý tiger od umelca - Divadlo na oživenie - Perinbaba vonku i vnútri - Nevedko učí dojiť
5	Aktuálne z redakcie
6	Aktuálne z ÚMC - Odovzdanie kormidla
8	Projekty a kampane ÚMC - Míľa pre mamu - Akadémie praktického rodičovstva - Do dobrej krajiny vstúpte s dieťaťom - EXPO Dieťa a rodina - Zbierka na podporu materských centier
10	Okienko pre samosprávu - Uplatňovanie Dohody o spolupráci medzi ZMOS a ÚMC (Snina, Banská Bystrica, Vrábľe)
12	Paragrafy ľudskou rečou - Nový zákon o rodičovskom príspevku
14	APR – dobrodružstvo výchovy - Odmeňovanie a povzbudzovanie detí
15	Téma : Odložená školská dochádzka - Ten správny čas na školu - Kritériá pripravenosti na školu - Peračník pod stromček - Rodičia o odklade - Školský zákon
20	Téma: Príprava na školu a poruchy reči - Radšej odborník než suseda - Problémy s výslovnosťou
22	Téma: Láska očami detí - Keď sa ľúbime a stiskame
25	Nakazené bacilom MC - Lucia Miklošová - Katarína Hanzelová - Ingrid Faithová
26	(Ne)obyčajná mama - Byť mamou je pre mňa najdôležitejšie povolanie (rozhovor s Máriou Podhradskou)
28	Jej príbeh - Miesto pre troch, štyroch
29	Z mamičkinho denníčka - Na sci-fi návšteve
30	Detský kútik
31	Bystrý nápad - Výroba papiera a pozdravu
32	Inšpiračník - Vlk je sýty, koza celá
33	Písanie zo zásuvky - Prednosti veku - Tvoje babie leto
34	Povedali naši malí

Informačník Únie materských centier

MATERSKÉ CENTRÁ

Šéfredaktorka: Silvia Sorgerová, silvia.sorgerova@gmail.com **Zástupkyne šéfredaktorky** Adriana Demjanovičová, Mária Kohutiarová
Redakčný tím: Eva Fiedlerová, Elena Gogoláková, Eva Jandurová Rakovanová, Zlatica Jursová Zacharová, Katarína Králiková, Mária Kohutiarová, Zuzana Kuniaková, Martina Lukáčová, Miroslava Marková, Andrea Pagáčová, Monika Petreje, Ivana Strápková, Miriam Vojtková **Korektúry:** Renáta Juhásová **Grafická úprava:** IvKo&RaKo **Foto obálka:** Vladimír Fecko **Foto vnútro:** Martina Lukáčová, Zuzana Koláriková, Adriana Demjanovičová, Miroslava Marková, Zlatica Jursová Zacharová, Miro Čačík, IvKo&RaKo **Predtlačová príprava a tlač:** Reproservis Liptovský Mikuláš **Vydáva:** Občianske združenie Únia materských centier (ÚMC), Godrova 6, 811 06 Bratislava, IČO: 308475508, DIČ 2021750599
www.materskecentra.sk **Objednávky inzercie:** redakcia@materskecentra.sk, **registrácia na MK SR EV 2952/09.**

K nástrahám na pirátskej púti patril aj guľičkový bazén

PIRÁTSKA PÁRTY

Malí piráti a pirátky zo Šamorína a okolia si spravili poriadnu pirátsku oslavu v našej herni. Pekne vstrojení, či "vyzbrojení", v štýlových tričkách a šatkách podľa fantázie mamičiek sa hrali a plnili rôzne úlohy. Predviedli, ako hravo zdolať prekážkovú dráhu cez bazén s guľičkami, aj rôzne nástrahy pirátskej lode. Poskladali pirátske pexeso a vytvárali veľikú loď s posádkou. Po

zvládnutí každej disciplíny si odrátali svoj podiel z koristi: najskôr papierové dukáty, ktoré neskôr zamenili za "pravé" pirátske čokoládové zo štýlovej truhličky. Nechýbalo ani občerstvenie a dobroty od mamičiek, ako aj detský punč pripravený lodným kuchárom s pomocníkom podľa tajného receptu Macka Pusíka. Bol v ňom ovocný čajík, džúsy dvoch chutí, škoricca, hlavne veľmi veľa ovocia a ešte... ale to už ne prezradíme, keďže ten recept je naozaj tajný :-). *MC Baba klub - Šamorín*

BÁBÄTKOVO A DROBČEKOVO – ČAS PRE NAJMENŠÍCH

Dieťa sa učí učením najviac práve v prvom roku života. Možnosť rozvíjať psychomotorické schopnosti detí majú najmenší v stredu a vo štvrtok v MRC. V stredu je to Bábätkovo pre deti od 3 mesiacov do 6 mesiacov, zamerané na rozvoj pohybových schopností. Cez hojkanie, pasenie koničkov sa mamičky dopracujú až ku gúľaniu doprava aj doľava a k spevneniu rúk, aby vedeli s dieťaťom cvičiť aj doma. Deti sa tiež zoznámia s fitloptou. Každý štvrtok je vytvorený priestor pre Drobčekovo - pre 6-10 mesačné detičky. Majú možnosť zoznámiť sa s novými materiálmi, prostredníctvom rozprávky o smutnom kráľovskom dieťati sa stanú princami a princeznami, a pri pesničkách si rozvíjajú pohybové schopnosti. Nezabúdame na zmysly s hudobnými nástrojmi v hudobnej skupine Drobčekovo band, ako aj vo svete farieb. Ich mamičky sa popri tanci a hre so svojím dieťaťom uvoľnia a zasmejú.

Martinské rodinné centrum

Deti v Drobčeku skúšajú šikovnosť vlastných aj mamičiek rúk

MALÝ ZÁZRAK

Narodilo sa nám minulý rok dieťa. Prišlo na svet s pomocou mnohých šikovných a ochotných ľudí a my sme vďačné každý deň viac za to, že náš Drobček môže rásť ...

Rodinné centrum v Námestove vzniklo minulý rok a sídli v rodinnom dome, ktorý sa

nám podarilo dať do úžasného stavu vďaka mnohým nezištným priaznivcom a sponzorom. Deti sa tu tešia nielen z hračiek a pekného priestoru, ale majú možnosť sa rozvíjať v hudobnej škole, počúvať anglické rozprávky Hocusa a Lotusa, či skúšať svoju šikovnosť v detskej dielni. A maminy okrem kávičkovania môžu aj cvičiť s fyzioterapeutkou, tvoriť v tvorivej dielni, či diskutovať o svojich rodinných problémoch, starostiach a radoostiach nielen s kamarátkami, ale aj s odborníkmi.

*Mgr. Michaela Bačová,
RC Drobček, Námestovo*

BUDATKOVSKÝ BABY-STAR KARNEVAL

Dňa 25.2.2010 sa otvorilo MC Budatko pre všetky víly, motýľky, princov, pirátov, vláčiky, lieňočky, včielky, šaškov, mackov a mnoho ďalších postavičiek. Tridsiatka detí a rodičov bola podvečer pripravená na sledovanie divadielka o štyroch ročných obdobiach. Sledovali, ako víla prebúdzá slniečko, kvietky a stromček. Deti mávali ručičkami, aby privolali vtáčika a divadielko sledovali s otvorenou pusou a nadšeným pohľadom. Splnili sľub slniečku a zatancovali v rytme Malých muzikantov a Kola mlynského. S nadšením chytali množstvo bubliniek a predvádzali kostýmy. Páčila sa aj naháňačka po vytvorenej prekážkovej dráhe. Nakoniec sme žrebovali tombolu - deti získali pekné darčeky. Tretí baby-star karneval sa v MC teší čoraz väčšej obľube detí a mamičiek. Tento rok vďaka 2% dane sme sa na karneval všetci pomestili v novej cvičebni, z čoho máme radosť a dakujeme!

MC Budatko - Bratislava

Po karnevalovom tanci si deti z Budatka privolali divadielko

KRONIKA DUPAJDY POKRAČUJE

Štyri roky fungovania Dupajdy prešli do fázy pokojného života. Vynikajúci chod MC zabezpečujú aktívne pracovníčky z úradu práce. Čaká nás jarňá burza detského oblečenia, neskôr by sme radi pripravili detské koncerty a divadlá. Vďaka šikovným mamám a obálke s peniazkami má Dupajda zmeny v interiéri: staré zariadenie nahradil nový detský nábytok a farebné roletky. Rok sme začali stretnutím bývalých už 157 tehuliek z kurzov prípravy na materstvo, potešili sme sa bábätkám, wellnesu a skvelému programu. Vydarený karneval nás utvrdil v tom, že je tu dost rodičov a detí, pre ktoré môžeme robiť akcie. Pokračujú tvorivé dielne, príprava na materstvo a cvičenie rodičov s deťmi. Ďalšie čakajú na výsledky grantových kôl, kam smeruje aj naša energia pri vypracovávaní projektov - aby prispeli v sociálnych otázkach komunite našej obce. Veríme, že rok 2010 prinesie Dupajde nové členky, nového ducha a že aj my prinesieme ľuďom radosť a zážitky pre utuženie rodiny.

Eva Jandurová Rakovanová, MC Dupajda – Nižná na Orave

Stretnutie 157 tehuliek, ktoré doteraz absolvovali kurzy prípravy na materstvo v Dupajde

BAMBUĽKOVO TANCUJE

Zmena Bambuľkovo na rodinné centrum priniesla s novým vedením aj nové aktivity – jednou z nich je ponuka cvičenia pri hudbe pre ženy bez rozdielu veku, kondície a váhy. Prvé dva mesiace roku sme venovali zumbě, neskôr sme presedli na brušné tance. Tanec pre kondíciu, zdravie a ženskost navštevuje každý utorok dost žien a okrem spoločného cvičenia nachádzame aj nové známe. Deti sú medzitým v zajatí našej herne, aby sme si cvičenie užili naplno. Táto nová aktivita bude podporená aj Všeobecnou zdravotnou poisťovňou spolu s cvičením pre deti, ktoré majú vždy vo štvrtok dopoludnia.

Mária Kohutiárová, MC Bambuľkovo - Galanta

VALENTÍNSKY KARNEVAL

Vo štvrtok 4. 2. 2010 sa v MC Včielka stretli rôzne rozprávkové postavičky, aby sa spoločne so svojimi rodičmi a kamarátmi zabavili na tradičnom Valentínskom karnevale. Na úvod sa všetky masky predstavili a so sladkosťou si prevzali papierové srdiečka, do ktorých sa deťom a rodičom – spolu viac ako 50 dvojíc či trojíc - zaznamenávali body po každej súťažnej disciplíne. Spoločne zvládali rôzne cvičenia na prekážkových dráhach, hádzanie do koša, či prechádzanie po „dlaždičkách“. Pútavé súťaže sme pripravili s využitím zostavy, získanej vďaka úspešnému projektu „Zakúpenie mobilnej detskej zostavy z Nadačného fondu ČSOB, a.s. v Nadácii Pontis. Odmeny pre všetkých vo forme drobných darčiek nám venovala v rámci spolupráce VŠZP. Radosť a zábava trvala až do večerných hodín a odmenou nám - členkám materského centra - boli spokojné tváričky detí a rodičov.

Zuzana Bošková, MC Včielka – Považská Bystrica

PRVÝ TIGER OD UMELECA

Každého poteší, ak je mu práca zároveň zábavou, zážitkom. Nám z Haligandy sa zvlášť v poslednom roku našej deväť a polročnej histórie darí robiť podujatiami radosť deťským aj dospelým návštevníkom a tiež sebe. Máme za sebou ďalšie stretnutia s autormi detskej literatúry – či už s Danielom Pastirčákom alebo s Janou Bodnárovou. To posledné bolo zvlášť „onakvé“, aj sme ho nazvali malovaný špeciál. Pani Bodnárová vydala aj knihu pre deti o interpretovaní

umeleckých diel. Do Haligandy s ňou zavítal aj akademický sochár Juraj Bartusz. Okrem rozprávania sa deti s pani spisovateľkou hrali na tvorbu literárneho textu a s pánom

Bartuszom si spravili kurz ilustrovania. A podarila sa aj jedna rarita, Juraj Bartusz na žiadosť detí nakreslil svojho prvého tigra v živote – a venoval ho Haligande! Večer sa šlo čítať do náhodne vybranej rodiny a prekvapenie bolo o to väčšie, že naši hostia do poslednej chvíle nechceli veriť, že vybraná rodina o nás naozaj nevie a skutočne nás dopredu nečaká.

K pravidelným výtvarným workshopom a kurzom pre deti sme pridali hudobný workshop Ako vznikla hudba. Stretol sa s neobvyklým ohlasom. Okrem rozprávania o pravekom muzikovaní si deti skúsili hru na najstarší hudobný nástroj - didgeridoo. Hneď potom si taký podobný nástroj vyrobili, ozdobili a na konci workshopu sa Haligandou i okolím niesol ľahavý jedenásthlas.

Na Čítanie v piesku sme pozvali Prof. Richarda Marsinu – zakladateľa modernej historiografie a autora najčítanejších kníh o slovenskom stredoveku. Deťom rozpával o najstaršej histórii Košíc aj o tom, ako sa robí výskum a ako sa píše historické knihy.

Tešíme sa na ďalšie Zaklopte a ... s Gabrielou Futovou a Veronikou Šikulovou, na otvorenie Haligandy ako Akadémie praktického rodičovstva, na nové prednášky, besedy, workshopy, kurzy pre tehuľky aj pre rodičov... na všetko, čo prináša poučenie, radosť a inšpiráciu našim deťom a ich rodičom. Všetko to vzniká z čiereho zápalu a nadšenia pre vec v hlavách piatich členov Haligandy a tiež vďaka podpore z Fondu Hodina deťom, ktorý zriadila a spravuje Nadácia pre deti Slovenska. Na svete je tiež naša nová webová stránka (www.haliganda.sk), kde si každý nájde, čo hľadá.

Silvia Sorgerová, Haliganda – Košice

NEVEDKO UČÍ DOJČIŤ

Jeden z hlavných cieľov MC Nevedko bol naplnený 21. – 22. februára 2010 prostredníctvom organizovania kurzu Kľúčové momenty v podpore dojčenia II. Kurz sme pripravili v spolupráci s OZ Mamiľa pre zdravotných pracovníkov a študentov. Nevedko takto vyšiel v ústrety 70 záujemcom, pre ktorých bolo do Bratislavy ďaleko. Kurz nadväzoval na novembrové úvodné hodiny, zamerané na manažment dojčenia v prvých dňoch dieťaťa, a pokračoval problémami pri dojčení, ich prevenciou a riešením. Okrem prednášok ponúkal aj praktické ukážky, napr. možnosť alternatívneho dokrmovania cievkou alebo kŕmenia po prste. Vynikajúca diskusia aj odozvy účastníkov pripravili dobrú pôdu na posledný kurz plánovaný na apríl 2010, po ktorom účastníci získajú certifikát oprávňujúci vykonávať poradenstvo pri dojčení.

MUDr. Dominika Senková, MC Nevedko - Ružomberok

DIVADLO NA OŽIVENIE

Bábkové predstavenie „Kto naučí loptu skákať“ v podaní divadla MaKiLe

Doobedie 5. marca patrilo v Ilave najmenším detičkám cez bábkové predstavenie „Kto naučí loptu skákať“ v podaní bábkoherečky pani Letkovej z divadla MaKiLe. Divadielkom sme sa chceli znovu dostať do povedomia ilavských mamičiek a detí po ukončení problémoch s priestormi. Znovu začíname v Dome kultúry Ilava, zároveň spolupracujeme s Centrom voľného času. Pre detičky boli v marci pripravené tvorivé dielne, malá herňa so šmykáčkou, hojdačkou a hračkami, ktorú nám zapožičal divadelný súbor Malá múza zatiaľ raz týždenne. Veľmi ďakujeme za podporu primátorovi mesta Ilava, Ing. Štefanovi Daškovi pri hľadaní najlepšieho riešenia pre nás. Ďakujeme aj Magde Pajánkovej a Olge Tomášovej z Domu kultúry, ktoré nám pomohli pri novom rozbehu. Veríme, že MC Dubáček v Ilave znovu ožije.

Ivka Holbusová Dubáček – Ilava

PERINBABA VONKU I VNÚTRI

Papierový sneh urobil radosť deťom aj mamám

Všetko sa to začalo príchodom Perinbaba do herne. Boli sme síce vnútri, ale stalo sa čosi neuveriteľné – tak sa rozsnežilo, že sme sa nestačili ani čudovať. Hoci za oknom bolo snehu dosť, v miestnosti ho nik nečakal. Ten náš bol totiž papierový a doslova všade. Podľa úsmevov na tvárach sa najviac tešili mamičky, k zábave sa však deti pripojili ihneď.

Objavovali sme svet všetci spolu s Perinbabou a mamičkami. A na záver sme si postavili neobyčajného papierového snehuliaka. Prvé stretnutie o Perinbabe deti zaujalo. Nápaditosťou, spracovaním, prevedením. Veríme, že aj tie nasledujúce stretnutia sa nedajú zahanbiť. MC Mami-oáza totiž pripravuje raz do týždňa aj ďalšie podobné stretnutia pod názvom Deti objavujú svet.

Marianna Kmotorková, MC Mami-oáza - Zlaté Moravce

aktuálne z redakcie

Uprostred februára sa do bieleho odela naša redaktorka Eva Rakovanová.

Prsty je držali jej dvojčatá Danko a Tatiánka a aj najbližšia rodina.

Na našich stránkach bude, podobne ako v civilnom živote, používať obe priezviská – Eva Jandurová Rakovanová.

Eve, Martinovi a deťom prajeme len to najlepšie – nech si všetci v zdraví a láske užívajú jedinečné zážitky a nech sa nenechajú zlomiť žiadnymi nepriazňami osudu, lebo slnko vychádza každý deň!

ODOVZDANIE KORMIDLA novému výkonnému tímu ÚMC

DUŠANA BIELEŠOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** som koordinátorkou VT. Zladujem ich činnosť tak, aby svoju energiu dokázali využiť čo najefektívnejšie
- **srdcové MC:** bola som druhou štatutárkou MC Vánok v Maľackách a preživala som tam jedno z najkrajších období svojho života v čase, kedy sa mi batolilo dnes už 8 - ročné dieťa
- **srdcu blízky projekt ÚMC:** nie je to klasický projekt, ale veľmi náročná cesta, ktorú je možné zvládnuť, len ak bude vôľa ju

zvládnuť, a to je proces odovzdávania kormidla v ÚMC

- **rodina:** manžel mi je oporou už 17 rokov. Obdivujem ho a ľúbim ho. Má so mnou veľa trpezlivosti. Máme spolu dvoch synov. Starší Adam je 16 - ročný gymnazista. Miluje dejiny a rád mi vyčíta, že v čase jeho „mladosti“ som nebola aktívna v žiadnom občianskom združení. Mladší syn Martin je bystré 8 - ročné dieťa, odchované materským centrom
- **relax:** veľmi rada čítam knihy
- **túžba:** ak má byť túžba spojená s úniou, tak túžim po zachovaní si zdravého úsudku, ktorý budem schopná vnímať s pokorou k hodnotám únie, túžim po schopnosti prijať napätie, ktorého výsledkom môže byť rovnováha potrieb a očakávaní a túžim si zachovať vnútornú slobodu, ktorú bezpodmienečne potrebujem, aby som ostala sama sebou.

„Milý výkonný tím,
prijmí pár slov od človeka z „ústrania“, ktorý si chce zachovať svoju nestrannosť a istý odstup od každodenného diania v únií. Ako niekdajšia štatutárka vnímam ÚMC ako organizáciu, ktorá sa vymyká z kategórie štandardných neziskových organizácií. Je o veľkej rôznorodosti, špecifickej cieľovej skupine, celonárodnej pôsobnosti a práci s krehkým nadšením ľudí. Tým kladie obrovské nároky na ľudí, ktorí za ňu prevzali zodpovednosť, čo si málokto uvedomuje. Naozaj len veľmi hlboký vzťah a presvedčenie o jej význame umožní týmto ľuďom odolať a kráčať ďalej. Ako osoba zodpovedná za projekty s nemalým rozpočtom som si až príliš jasne uvedomovala všetky riziká a s nimi spojenú nevyhnutnú potrebu pevných pravidiel fungovania transparentnosti. A teraz, dovoľm si povedať, Vašou zásluhou sa ÚMC v tomto procese posunula o veľký kus dopredu. A to ma naplňuje vdakou, vnútorným pokojom a vierou v budúcnosť. Verím v zostavu Vášho tímu, v jeho profesionálne a rôznorodé kvality.

Veľa síl a úprimnosti na tejto ceste !“

Eva Fiedlerová
spoluzakladateľka Únie materských centier

GABRIELA DUNAJČIKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** riaditeľka Centra pre rozvoj siete
- **srdcové MC:** Senecké slniečko
- **srdcu blízky projekt ÚMC:** Medzinárodná sieť

mine a veľmi sa mi páči Láska do života

- **rodina:** manžel Aleš - veľký podporovateľ svojej ženy, ÚMC a myšlienky MC ako takej; dcéra Karolínka - od septembra školáčka, od šiestich týždňov svojho života zapojená do diania v MC Senecké slniečko; syn Jerguš - jeden a pol ročný usmievaný „šinter“ - nádejný hokejista, lyžiar, futbalista..., ktorý patrí momentálne ku mne skoro všade, kam sa pohnem
- **relax:** otrepané, ale momentálne spánok a dobrá kniha
- **túžba:** úplne obyčajne túžim po každodennej pohode, aby sa moji blízki mali prevažne dobre a teraz občas zatúžim aj po pokoji :-).

ZUZANA ONDKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** riaditeľka Centra projektov
- **srdcové MC:** Rodinné centrum Človečikovo, Sabinov
- **srdcové MC:** všetky
- **rodina:** Terezka, moja 4-ročná dcéra, ktorá ma vždy niečím prekvapí, Branko - môj 3-ročný syn so všetkým, čo k tejto pozícii patrí, a ich skvelý otecko a môj manžel Tono
- **relax:** stretnutia s priateľmi
- **túžba:** túžim po práci s ľuďmi, ktorí majú pokoj v duši.

MIRIAM VOJTKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** riaditeľka Komunikačného centra
- **srdcové MC:** Rodinné centrum Prešporokovo
- **srdcu blízky projekt ÚMC:** časopis Materské centrá, Míla pre mamu, Akadémie praktického rodičovstva
- **rodina:** môj skvelý súputník životom Richard, 5-ročná dcéra Linda - teraz aktuálne víla Ruženka, 3-ročný syn Patrik - aktuálne lev naháňajúci pištiacie dievčatá
- **relax:** čítanie v kresle a „mlsanie“ čokolády, výlety s rodinou a priateľmi, romantický film, zumba
- **túžba:** aby mali ľudia k sebe bližšie.

SOŇA HOLÍKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** regionálna koordinátorka pre Bratislavský a Trnavský kraj, administrátor fundreisingu
- **srdcové MC:** Ráčik Bratislava
- **srdcu blízky projekt ÚMC:** Dovoľte mi vstúpiť s dieťaťom
- **rodina:** 1 muž, 2 deti, 1 pes, 3 zajace, srnka obžierajúca čerešňu nás už opustila (ani sa jej nečudujem:-)) a ďalšia háved, o ktorej netušim
- **relax:** termálny bazén pre VIP hostí, čiže „sterilný“ - čiže nedostupný, takže v realite bežného dňa je to vlastná sprcha :)))
- **túžba:** by ma zdravie za pravú ruku a veselá myseľ za ľavú ruku držali a nepustili.

BEÁTA BÍLEKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** riaditeľka Ekonomického centra
- **srdcové MC:** Stonožka - Košice
- **srdcu blízky projekt ÚMC:** Dovoľte mi vstúpiť s dieťaťom;

- **rodina:** manžel Peter (znamenie Lev), dcéra Amálka (4 roky, znamenie Škorpión)
- **relax:** dobrá francúzska komédia, wellness s plaveckým bazénom, kvalitná kniha
- **túžba:** aby sa mi splnili všetky túžby, ktoré mám :-).

- **funkcia v ÚMC:** šéfredaktorka časopisu Materské centrá
- **srdcové MC:** Haliganda Košice
- **srdcu blízky projekt ÚMC:** časopis Materské centrá, APR a veľký potenciál má aj Dovoľte mi vstúpiť s dieťaťom

SLÁVKA HRIČÁKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** regionálna koordinátorka pre Trenčiansky a Žilinský a kraj v tandeme s Katkou Griffin
- **rdcové MC:**

Zornička v Liptovskom Mikuláši

- **rdcu blízky projekt ÚMC:** všetky mi boli a sú blízke, ale asi najviac ma oslovil LSP (Leadership support process)
- **rodina:** ja, manžel a synátor: Šimonko, Sajmon, Šimon s !, Šimono, a ...štvorstranový rodokmeň celej rodiny :-)
- **relax:** stretnutia so srdcu blízkymi ľuďmi
- **túžba:** to si nechám na teraz pre seba, aby sa mi to splnilo :-).

KATKA GRIFFIN

- **funkcia v ÚMC** regionálna koordinátorka pre Trenčiansky a Žilinský kraj
- **rdcové MC:** teraz ich už mám 21!
- **rdcu blízky projekt ÚMC:** hmmm, to je fakt ťažké. Všetky projekty ma veľmi oslovujú. Ale momentálne veľmi verím a fandím APR

- **rodina:** najväčšiu hlavu u nás má môj manžel David. Pochádza z krajiny Niagarských vodopádov a hokejového olympijského zлата a pôvodne prišiel na Slovensko tak na rok - dva. Nevie, čo ho k tomu primálo, že je tu už dvanásť rok. Davidovou kópiou (veľká hlava, ale inak krásna po maminke :o)) je deväťročná Hanka – maliarka, tanečnica, klaviristka a skvelá veľká sestra. Potom je tu naša tvrdá hlávka – štvorročný Timuško, odborník na puzzles, čísla, písmenká, rušňa Tomáša a auto Blesk Mc Queen. Čoskoro to bude najväčšia hlávka u nás doma. No a nakoniec naša víla Amálka – kvetinka, slniečko, ktoré si práve objavuje ručičky
- **relax:** momentálne nepoznám, ale raz to zase príde: preležať sobotňajšie dopoludnie v posteli a čítať si, až ma to uspí
- **túžba:** môžem ja ešte po niečom viac túžiť? Dostala som toho už veľmi veľa ... Ale ak predsa, tak možno raz, možno o pár rokov, by som rada išla s mojím manželom na rande, len tak my dvaja, na večeru a do kina.

KATARÍNA KRÁLIKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** koordinátorka Komunikačného centra a koordinátorka projektu Míla pre mamu
- **rdcové MC:** Rodinné centrum Prešporkovo, Bratislava - Staré Mesto
- **rdcu blízky projekt ÚMC:** všetky;
- **rodina:** moje zrkadlá: 5 a pol - ročná Zuzanka a

- 3 - ročná Lenka a Filip, môj 3 v 1 - priateľ & manžel & otec mojich detí;
- **relax:** divadlo, ezoterika, klábosenie pri kávičke, sledovanie mojich detí, ako sa hrajú „na maminku“
- **túžba:** v práci túžim po dobrých vzťahoch, v súkromí túžim po dostatku.

EVA FIEDLEROVÁ

- **funkcia v ÚMC:** koordinátorka kampane Ako chceme vychovávať naše deti
- **rdcové MC:** Bambino v Poprade;
- **rdcu blízky projekt ÚMC:** kampaň a projekt APR (Akadémie praktického rodičovstva)
- **rodina:** žijem so svojimi synmi, šesťnásťročným Viliamom a trinásťročným Adamom, ktorí mi už „prerástli cez hlavu“;
- **relax:** samota v prírode, ale aj aktívny pohyb, napr. volejbal a plávanie
- **túžba:** po porozumení medzi ľuďmi.

MARTA ŠTEFÁNKOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** office manažérka
- **rdcové MC:** Ráčik, moja láska, večný bojovník
- **rdcu blízky projekt ÚMC:** teším sa zo všetkých, najmä z tých menej administratívne náročných
- **rodina:** M+M+M+B= Marek (33,185,90), Marta (33,165,60), Magdalénka (8,135,35), Barborka (5,116,23)

- **relax:** sauna, pohyb (akýkoľvek), hudba, kniha, časopis, sudoku
- **túžba:** muž doma každý deň skôr ako o 19. hod., deti sa nebijú, mám dost času na prácu, na hranie s deťmi aj na cvičenie, čítanie, mám dost času na hocičo... a potom kalokagathia, čas na sebazdokonaľovanie.

KATARÍNA ŽARNOVIČANOVÁ

- **funkcia v ÚMC:** vedúca regionálnych koordinátoriek a regionálna koordinátorka pre Banskobystrický a Nitriansky kraj

- **rdcové MC:** MAMI-OÁZA Zlaté Moravce
- **rdcu blízky projekt ÚMC:** APR
- **rodina:** mám doma čisto chlapeckú osádku – manžel Robko, Adamko - takmer 15 rokov (190 cm), Miško - takmer 12 rokov (150 cm). Keď idú spolu, vyzerajú ako Lolek a Bolek
- **relax:** oddych a pobyt pri Bohu, príroda, kutranie sa v zemi, okopávanie, sadenie, polievanie, kvetinky, záhrada, pobyt na čerstvom vzduchu, žasnutie nad zázrakmi okolo nás
- **túžba:** túžim po viere malého dieťaťa, ktoré nešpekuluje, nespochybuje a jednoducho verí. Chceme byť milovaná, akceptovaná, prijatá, vypočutá, užitočná, naučiť sa žiť identitu Božieho dieťaťa, žiť v skutočnej slobode a v pokoji, naučiť sa spomaliť a rozlišovať zbytočné od potrebného, budovať vzťahy s blízkymi ľuďmi, zvládať pubertu našich synov, vychutnávať si dary, ktoré denne dostávam, zdokonaľiť sa v angličtine, rozbehnúť cvičenie pre tehotné ...

SILVIA SORGEROVÁ

- **rodina:** manžel Roman – som, neskromne povedané, jeho životnou výhrou (a naopak, samozrejme :-)), dcéra Katarína – krehká 10-ročná slečna s darom umeleckého čítania, tvorby aj roztržitosti a syn Jakub – prítluný 5-ročný „princ Krasoň“ s darom tanca, rytmu a so zmyslom pre detail
- **relax:** čítanie, pretváranie vecí na krajšie a originálne, zmysluplné rozhovory, počúvanie príbehov ľudí, nejaká tá Agatha Christie
- **túžba:** Bože, ušetri ma od stretnutí s hlupákmi, egocentrikami a prospěchármi!

IVANA GRAJCAROVÁ

- **funkcia v ÚMC:** regionálna koordinátorka pre Košickú a Prešovskú kraj

- **rdcové MC:** Haliganda – Košice
- **rdcu blízky projekt ÚMC:** APR
- **rodina:** šťastne ženatý manžel Martin, podporujúci ma v mojej práci, syn Martin (9 r.) - odchovaný v MC Haliganda, dcéra Anna (6 r.) - budúca líderka MC
- **relax:** kreatívne tvorenie;
- **túžba:** „Aby bol svetový mier“ :-).

MÍLA PRE MAMU

Blíži sa siedmy ročník najväčšej celoslovenskej oslavy materstva s medzinárodným rozmerom, konanej pri príležitosti Dňa matiek - 8. mája 2010.

Skôr než mamy začnú „mílovať“

S prípravou „Míle pre mamu“ začínajú materské centrá hneď po skončení tej predchádzajúcej. Vyhodnotenia a spätné väzby sú nevyhnutnými podkladmi pre prípravu každého opakovaného podujatia. Od jesene sa v Únii materských centier pojem „Míla pre mamu“ skloňuje vo všetkých pádoch. „Pripravujeme ponuky pre partnerov, zúčastňujeme sa stretnutí a spoločne hľadáme cesty spolupráce prospešnej pre všetky strany,“ hovorí Zuzana Ondková, riaditeľka Centra projektov.

Propagácia najväčšej oslavy Dňa matiek na Slovensku je kľúčovým nástrojom, ako dosiahnuť ciele celého projektu „Míla pre mamu“. „Ak sa o Míli pre mamu všade hovorí a píše, viac ľudí sa tohto podujatia zúčastní. Nie je cieľom prekonávať rekordy. Stále však platí, že čím viac účastníkov sa registruje, tým väčšej podpory a uznania sa dostáva materským centrá a samotným mamám malých detí. A práve o podporu materstva nám ide,“ povedala Miriam Vojtková, riaditeľka Komunikačného centra.

Materské centrá, ktoré toto podujatie organizujú, sa jeho prípravou intenzívne zaoberajú tri až päť mesiacov pred začiatkom. „Všetko si musia zabezpečiť samy. Povolenia na organizovanie verejného podujatia, na prístup s autom do pešej zóny, oznámenia o podujatí na rôzne úrady a inštitúcie,“ vymenúva povinnosti materských centier Katarína Žarnovičanová, regionálna koordinátorka a dodáva: „Zabezpečiť musia pódium, ozvučenie, účinkujúcich, program. Telefonáty, voľný čas ani benzín im nikto nezaplatí. Robia to navyše zadarmo, vo svojom voľnom čase. To nadšenie a viera v zmysluplnosť tohto podujatia im pomáha prekonávať nejednu prekážku.“

Únia materských centier sa snaží pomôcť materským centrá pri prípravách. „Vypracovali sme

návod, akýsi manuál, ako zorganizovať podujatie Míla pre mamu, ktorý je užitočnou pomôckou obzvlášť pre mamy, ktoré toto podujatie organizujú prvýkrát,“ povedala Katarína Králiková, koordinátorka projektu Míla pre mamu. „Pre materské centrá zabezpečuje únia predovšetkým celoplošnú propagáciu. A tiež povolenie od Slovenského ochranného zväzu autorského na púšťanie verejnej hudby. V mene únie oslovujeme primátorov a starostov, aby podporili podujatie vo svojom meste či obci,“ dodáva Katarína Králiková, ktorá projekt koordinuje už druhý rok.

Registráciou podporíte všetky mamy na Slovensku

„Uvedomujem si, že pre mamu každého z nás je možno zmysluplnejšie vzdať jej úctu tým, že jej podakujeme priamo. Ak si však budeme všetci „hrabať len na vlastnom piesočku“, postavenie mamičiek malých detí na Slovensku sa nikdy nezmení. Už len preto, že o tom nikto nebude vedieť,“ povedala Katarína Králiková pre časopis Mama a ja, ktorý je mediálnym partnerom Únie materských centier aj pri podujatí Míla pre mamu.

Prídite na podujatie Míla pre mamu, zaregistrujte sa, prejdite jednu mílu pre mamu – pre tú svoju i pre všetky mamy na Slovensku. Podporíte tak poslanie Únie materských centier, ktorým je dosiahnuť úctu a uznanie materstva v spoločnosti a spoluvytvárať podporujúce podmienky pre materstvo v najvyššom záujme dieťaťa, matky a rodiny.

Za každou mílou stoja mamy

Materské centrá i Únia materských centier - to sú v skutočnosti mamy malých detí. V materských centrách pomáhajú formou dobrovoľníckej práce,

„Míla sa odšartuje vo všetkých mestách o 16.00“ – Foto Svetlana Homolová

čiže bez nároku na odmenu, dokonca často i bez nároku na úhradu sprievodných výdavkov, ako sú telefónne účty, cestovné náklady a podobne.

„Od roku 2004 organizujú nadšené a šikovné mamy z materských centier v spolupráci Únie materských centier podujatie ku Dňu matiek“, povedala Elena Bakošová, ktorá bola pri zrode celej myšlienky. „Podujatie má od roku 2006 medzinárodný charakter. K Slovensku sa odvtedy aspoň raz pridali krajiny Holandsko, Nemecko, Bosna, Rakúsko, Taliansko, Švajčiarsko, Maďarsko, Poľsko, Rusko, Česká republika, Uganda, Jamajka, Spojené štáty americké,“ dodáva Elena Bakošová, ktorá sa od marca 2010 stala koordinátorkou medzinárodnej siete **mine**.

Míla súťaží, míla zábavy, míla radosti

Podujatie pre rodiny s deťmi, Míla pre mamu, sa koná v sobotu 8. mája 2010 od 15.00 hod. do 18.00 hodiny. Na miestach konania podujatia vystupujú na pódium detské tanečné súbory, divadielka, speváci a iní zabávači. „Najdôležitejšou súčasťou programu je prechádzka po trase jednej míle /1609 m/. Spreádzajú ju rozprávkové postavičky, súťaže či hry,“ upresňuje informácie Soňa Holíková, koordinátorka Míle pre mamu v Bratislave.

Míla pre mamu 2010 v tomto roku odšartuje v 36 mestách a obciach, na jej prípravu sa podieľa 45 materských centier.

Blížšie informácie na www.materskecentra.sk
Katarína Králiková,
koordinátorka projektu Míla pre mamu

AKADÉMIA PRAKTICKÉHO RODIČOVSTVA

Rok 2010 bude pre kampaň Ako chceme vychovávať naše deti prelomovým. Sen sa mení na skutočnosť, rodičia si môžu pripravovať aktovky a peračníky. V apríli otvárame prvých deväť Akademií praktického rodičovstva a verím, že dvere ďalších akademií, v iných kútoch Slovenska, sa otvoria na tohtoročnú jeseň.

Rok 2010 bude pre kampaň Ako chceme vychovávať naše deti prelomovým. Sen sa mení na skutočnosť, rodičia si môžu pripravovať aktovky a peračníky. V apríli otvárame prvých deväť Akademií praktického rodičovstva a verím, že dvere ďalších akademií, v iných kútoch Slovenska, sa otvoria na tohtoročnú jeseň.

Spomínaných deväť MC prešlo akreditačnými požiadavkami Ministerstva školstva SR i ÚMC. Ďalej absolvovalo tréning pre prácu s akreditovanou metódikou kurzu „Ako rozumieť svojim deťom a sebe samému“ pod vedením Henriety Popluhárovej, profesionálnej lektorky a facilitátorky diskusií.

Na obsahovom i grafickom spracovaní metódiky má najväčšiu zásluhu Lenka Sokolová. Veľký podiel na tomto úspechu majú aj všetky MC, ktoré prispievali cennými rodičovskými skúsenosťami v reportoch, podfarbených atmosférou MC.

Akreditovaný kurz „Ako rozumieť svojim deťom a sebe samému“ vychádza z tézy, že dieťaťu by mal najlepšie rozumieť jeho rodič, len jeho rodičovská intuícia býva prehlúšená hektikou každodenného života, neistotou z množstva dostupných informácií a emóciami, prameniacimi možno z vlastnej dávnej minulosti. Jeho garantom sa stal, okrem Lenky Sokolovej, prof. Ivan Štúr.

Kurz neponúka zaručené recepty na výchovu, ani psychoterapeutické sedenia, ale pomáha rodičom nájsť nové cesty v skupine ľudí, ktorí majú rovnaký motív, ale odlišné praktické skúsenosti.

Frekvencia stretnutí i zvolené metodické nástroje sa budú prispôbovať potrebám a želaniam rodičov. Budú prebiehať v prirodzenom prostredí MC, aj za prítomnosti detí, pod vedením vyškolených lektoriek s praxou matky i ženy z MC, ktorá potreby rodičov dôverne pozná.

Apríl sa stane historicky významným mesiacom APR. S patričnou slávou budú otvárať brány akreditovaných APR a prvých kurzov tieto MC:

1. MC Bambulkovo, Galantna, www.mc-bambulkovo.szm.sk (otvorenie 21.4.2010)
2. MC Haliganda, Košice, www.haliganda.sk (otvorenie 10.4.2010)
3. MC Hviezdička, Banská Bystrica, www.mchviezdicka.szm.sk (otvorenie APR 20.4.2010)
4. MC Macko, Bratislava, www.mcmacko.sk (otvorenie APR 10.4.2010)
5. MC Mami-oáza, Zlaté Moravce, www.mamioaza.sk (otvorenie APR 22.4.2010)
6. MC Srdiečko, Trenčín, www.mcsrdiecko.sk (otvorenie APR 14.4.2010)
7. MC Stonožka, Košice, www.mcstonozka.sk (otvorenie APR 9.4.2010)

Z priestorových a personálnych dôvodov budú APR otvárať na jeseň:

8. MC Emerka, Prešov, www.emerka.webnode.sk
9. Martinské rodinné centrum, Martin, www.mrc.sk

V roku 2010 sa do diskusií prihlásilo 23 MC z celého Slovenska. Sú medzi nimi zastúpené aj začínajúce MC, ktorých facilitátorky prednedávnom absolvovali facilitáčny tréning Kalky Paulínovej v Banskej Bystrici.

Naše úsilie v tomto čase zameriavame na všetko, čo by mohlo napomôcť k úspešnému pokračovaniu diskusií a štartu kurzov v APR.

Na lokálnej úrovni prebieha prieskum záujmu o rodičovské vzdelávanie. Jeho výsledky pomôžu lektorkám kurz lepšie nastaviť z hľadiska potrieb a možností rodičov.

Apríl 2010 bude výnimočným mesiacom, lebo predstaví verejnosti MC vo veľmi jasnom svetle. Ako organizácie, v ktorých komunitné učenie umožňuje deťom i dospelým získať cenné životné zručnosti a zároveň pocítiť hodnoty, ktoré sa postupne z nášho života vytrácajú. A tak želám všetkým súčasným i budúcim APR, aby tento dôvod naďalej zostával tým základným motívom, prečo ísť ďalej. Vážim si každý krok i úsilie materských centier na tejto ceste. Verím, že v jej cieľi bude význam komunitného učenia formálne uznaný a podporovaný všetkými možnými prostriedkami.

Eva Fiedlerová,

koordinátorka projektu Akadémia praktického rodičovstva

DO DOBREJ KRAJINY VSTÚPTE S DIEŤAŤOM

Registrujte sa na www.dobrakrajina.sk a podporte projekt Únie materských centier celoslovenského rozmeru „Vstúpte s dieťaťom“. Cieľom projektu je vyhľadávať zariadenia (stravovacie, ubytovacie, zdravotnícke, finančné a verejné inštitúcie), ktoré vytvorili priateľské podmienky pre rodiny s deťmi. Takéto zariadenia dostanú certifikát a budú označené nálepkou s logom kampane Vstúpte s dieťaťom, aby boli jasne vyzdvihnuté ich pozitíva.

Integrovaný webový portál Dobrá krajina sa líši od už existujúcich neziskových projektov tým, že je interaktívny, adresný, priamy v komunikácii medzi darcom a neziskovou organizáciou, jednoduchý a že vo svojej ponuke projektov uchádzajúcich sa o podporu darcov kladie dôraz na široký výber aktivít, ktoré majú rôzne geografické a obsahové zameranie. Prezentované projekty sú rozdelené do piatich oblastí (vzdelaná, kultúrna, aktívna, zelená a solidárna) a naznačujú, ako by naša dobrá krajina mala vyzerať. Finančné príspevky od darcov sa v plnej výške použijú priamo na podporený projekt v organizácii, ktorá ho realizuje. Portál prezentuje len projekty, ktoré zhodnotila a overila Nadácia Pontis, administrátor programu Dobrá krajina a Správna rada Dobrej krajiny.

podľa www.dobrakrajina.sk spracovala Beáta Bíleková,
koordinátorka projektu Dovoľte mi vstúpiť s dieťaťom

„Na výstave sa prezentujú produkty a služby pre deti a rodinu“ Foto Svetlana Homolová

EXPO Dieťa a rodina

Po tretíkrát sa Únia materských centier stala partnerom výstavy EXPO Dieťa a rodina, ktorá je zameraná na starostlivosť o deti a rodinu. V tomto roku sa bude konať od 30.4. do 2.5.2010.

V stánku Únie materských centier sa dozviete všetko o Mili pre mamu, či Akadémiách praktického rodičovstva. Materské centrá Budatko, Lienočka, Macko a Babaklub z bratislavského regiónu si pripravili tvorivé dielne pre deti. Do konca MC Fífidlo zahrá aj divadielko.

Ako zvyčajne sa na výstave budú prezentovať produkty a služby dojčenskej a detskej výživy, kočíky, autosedačky, príviesne vozíky za bicykel na bezpečnú prepravu detí, detské postelky a iný detský nábytok, matrace a detský bytový textil, zavinovačky, spacie vaky, detské deky a prikrývky, babyvaky, látkové plienky, tehotenské a detské oblečenie, hračky, hojdačky pre najmenšie detičky, detská kozmetika, aróma-oleje pre deti i dospelých, ekologické produkty pre

starostlivosť o telo i domácnosť, CD s detskými pesničkami, knižné publikácie pre deti i rodičov, školské pomôcky i pre ľavákov, spoločenské hry, ponuka internetových nákupných centier, ako aj ponuka z produkcie tradičných remeselníkov.

Súčasnou podujatia je aj sprievodný program pre deti a odborné prednášky pre rodičov.

*Miriam Vojtková, riaditeľka
Komunikačného centra ÚMC*

ZBIERKA NA PODPORU MATERSKÝCH CENTIER

Verejnú zbierku „Ďakujem, že si mama“ organizuje Únia materských centier už po štvrtý raz. Ale prvý raz mám tu česť byť jej koordinátorkou. Minulé dva roky som pomáhala Elene Bakošovej s organizáciou, a tak sa tento rok budem snažiť využiť svoje skúsenosti. Prípravy sú v plnom prúde a všetky tohtoročné zmeny sú podriadené jedinému cieľu - urobiť zbierku čo najlepšou.

Zbierka sa bude konať v termíne **od 1. do 31. mája 2010**. Účelom zbierky je podpora sociálnej práce v materských centrách. Zbierka bude realizovaná **predajom magnetiek** s nápisom: „Ďakujem, že si mama“, vyrobených špeciálne pre túto príležitosť. Cena magnetky bude **1 €**.

Marta Štefánková,

koordinátorka projektu „Zbierka na podporu materských centier“

zbierka na podporu materských centier zbierka

zbierka na podporu materských centier zbierka

UPLATŇOVANIE DOHODY O SPOLUPRÁCI MEDZI ZMOS A ÚMC

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) vzniklo v r. 1990 po zásadných spoločensko - politických zmenách na ustanovujúcej konferencii v Žiline. Združenie od svojich počiatkov deklarovalo svoju snahu a odhodlanie aktívne ovplyvňovať spoločenské, politické, právne a ekonomické podmienky pre všestranný rozvoj a posilňovanie miestnej samosprávy. **Priamu účasť obyvateľov na správe miest a obcí označili účastníci 1. snemu ZMOS za základný princíp demokracie spoločnosti.**

ZMOS si počas svojej 20-ročnej existencie vybudoval postavenie významného partnera vlády SR i parlamentu. Spolupracuje na tvorbe zákonov a všestranne podporuje rozvoj samospráv a ich významné postavenie v spoločnosti. V súčasnosti ZMOS eviduje 58 regionálnych združení - základných budovacích prvkov, ktoré zastrešujú viac ako 2790 členov.

Únia materských centier podpísala v roku 2006 s touto významnou organizáciou Dohodu o spolupráci s cieľom vytvárať a zlepšovať podmienky na reálnu podporu materstva v našej spoločnosti, spolupôsobiť pri poskytovaní komplexnej starostlivosti o ženy – matky na základe ich občianskych, sociálnych a politických práv v rámci legislatívnych, materiálnych a ekonomických podmienok miest a obcí.

ZMOS sa zaviazalo vplývať na svoje členské mestá a obce, aby v rámci svojich možností materské centrá podporovali prostredníctvom materiálnych, ľudských a finančných zdrojov. ZMOS v dohode tiež deklarovalo, že bude vplývať na predstaviteľov miestnej samosprávy, aby sa materské centrá stali partnermi pri príprave a realizácii plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavne v oblasti sociálnej a kultúrnej.

Zároveň sa ÚMC v dohode zaviazalo:

- prostredníctvom členských materských centier užšie spolupracovať s členskými mestami a obcami;

- motivovať členské materské centrá, aby delegovali svojich zástupcov do odborných komisií zastupiteľstva za účelom participácie na správe vecí verejných;
- zabezpečovať prostredníctvom jednotlivých materských centier participáciu na organizovaní kultúrnych a spoločenských podujatí v členských mestách a obciach;
- vytvárať podmienky na vzájomnú spoluprácu na projektoch v sociálnej a vzdelávacej oblasti.

Ako sa darí materským centrom?

Podľa informácií od regionálnych koordinátoriek z roku 2008 z 58 MC participovalo na správe vecí verejných 15, čo predstavuje 26 %. Išlo prevažne o členstvo zástupcov MC v odborných komisiách obecných zastupiteľstiev. Približne 62% MC malo v roku 2008 priestory viac alebo menej dotované samosprávou a z nich 47% malo nulový alebo symbolický korunový nájom. Približne 38 % MC nemalo priestory podporené samosprávou, napriek tomu 6 MC z nepodporených (27%) malo nulový nájom, avšak reálne 3 z nich žiadne priestory nemalo (14%) ! a ostatné prichýľila a podporila cirkev.

V nasledujúcom roku 2009 malo priestory herne poskytované od samosprávy 67% MC, z čoho 48% MC malo nulový alebo symbolický nájom (čo predstavuje 32% všetkých MC). Cirkevné priestory užívalo 10% MC a na komerčné priestory bolo odkázaných 4% MC. Materské centrá, ktoré platili nájom a energie, znášali náklady v priemere 66€ mesačne, a to priemerne 31€ v bratislavskom a trnavskom regióne až do priemeru 132€ v prešovskom a košickom regióne!!! Najvyšší nájom platili MC Sniečko Vranov nad Topľou, MC Bambino Poprad a MC Sniečko centrum Brezno. Pričom prvé dve MC sídlili v komerčných priestoroch a MC Sniečko centrum Brezno, napriek tomu, že sídlilo v mestských priestoroch, bolo tiež odkázané na vysoký nájom.

SKÚSENOSTI Z PRAXE

Pomáha nám strategické partnerstvo na úrovni strešných organizácií? Je spolupráca a ústretovosť samosprávy bližšie k materským centrom alebo nie? Môžeme považovať dohodu medzi ZMOS a ÚMC za reálnu pomoc aj v praxi? Odpovede na tieto otázky nám pomôžu načrtnúť aj nasledovné príklady našich MC.

V SNINE sú deti najväčším bohatstvom

Niet krajšieho slova na svete, ako je matka. Niet krajšej chvíle, ako keď príde na svet dieťa. A každá chvíľa, ktorú venujeme našim potomkom, sa nám v budúcnosti tisícnásobne vráti. Každá koruna, ktorou prispějeme na rozvoj našich detí, sa k nám po čase prikotúľa v podobe tých najkrajších rozžiarených očí. Tak trochu vzletne, ale pravdivo sa snažím zdôvodniť, prečo naša samospráva všemožne podporuje organizácie, ktoré pracujú s deťmi, ktoré sa venujú deťom. A k takýmto organizáciám Materské centrum Anjelik v Snine nesporne patrí.

• Už len samotné stretávanie sa mamičiek s deťmi je obrovským prínosom. V prvom rade pre deti, pretože si od útleho veku zvykajú na kolektív. Je prínosom pre mamičky, lebo aspoň na chvíľu odídu od každodenných povinností, pomôžu si navzájom s drobnými trápeniami a starosťami, ktoré výchova detí prináša. Deti získavajú prvé sociálne návyky, ktoré neskôr zúžitkujú v školách a školách, čo je prínosom pre samosprávu. Materské centrum Anjelik počas roka organizuje

množstvo akcií kultúrneho i športového charakteru, ktorými taktiež napomáha kvalitnému tráveniu voľných chvíľ a podieľa sa na rozvoji kultúry v meste. Taktiež pravidelne vydáva prílohu mesačníka Naša Snina pod názvom Centráčik – Anjelik.

• Mesto Snina podporuje materské centrum od roku 2006, keď mu boli poskytnuté prvé drobné finančné dotácie na zabezpečenie akcií. V roku 2007 bola centru poskytnutá dotácia vo výške 22 000 Sk na materiálne vybavenie centra a organizačné zabezpečenie rôznych podujatí. V čase rekonštrukcie Domu humanity centrum riešilo otázku prenájmu priestorov a dočasne mu boli poskytnuté priestory v Materskej škole Kukučínova Snina. Keďže centrum nedisponovalo finančnými prostriedkami, ktorými by mohli uhradiť náklady spojené s prenájomom priestorov, v roku 2008 mesto poskytlo ďalšiu finančnú dotáciu na úhradu týchto nákladov. Po zrekonštruovaní Domu humanity sa MC Anjelik naspäť presťahovalo do predošlých priestorov. Aj v tomto roku získalo centrum finančnú dotáciu na realizáciu svojich projektov.

Minihudobníci v MC Anjelik, foto archív MC

• Pokiaľ bude MC Anjelik vykonávať svoju činnosť s takým elánom a tak transparentne ako doposiaľ, samospráva rada prispěje na realizáciu ich aktivít, pokiaľ jej to rozpočet dovolí.

• Ako uvádzame, mesto Snina podporuje materské centrum, či dohoda so ZMOS existuje alebo nie. Príkladom je „Míla pre mamu“. Po prvýkrát sa v meste Snina konalo podujatie Míla pre mamu 10. mája 2008. Oddelenie kultúry a školstva MsÚ Snina zabezpečilo a zaplatilo kultúrny program - vystúpenie K. Koščovej so skupinou a sponzorsky bol od firmy Okna Martin dohodnutý nafukovací hrad pre deti. Zabezpečili sme postavenie tribúny, výrobu a umiestnenie propagačného panela na námestí, vyznačenie stanovišťa

pre štart a cieľ, ozvučenie podujatia a sprievodnú hudbu, umiestnenie stolov a stoličiek na námestí pre účely prezentačných stánkov, detských dielní a v budove občerstvenie pre mamičky s deťmi a pult na prebalovanie. Primátor mesta Štefan Milovčík daroval prítomným mamičkám pri príležitosti sviatku matiek symbolický kvietok. V roku 2009 sa konalo podujatie 9. mája 2009. Oddelenie kultúry a školstva zabezpečilo rovnako kultúrny program - vystúpenie Petra Bažíka so skupinou Force a Márie Petrikovej a tiež technické zabezpe-

čenie podujatia a moderovanie. Výnimkou nebude ani budúci rok, už teraz sa všetci tešíme.

Želáme nielen Materskému centru Anjelik a Únii materských centier, ale všetkým, ktorí sa deťom venujú, hlavne pevné nervy, pevné zdravie, veľa dobrých nápadov, ale čo je najdôležitejšie, aby sa rodilo stále viac a viac detí, tie sú našim najväčším bohatstvom.

Anna Brečková, hovorkyňa MsÚ Snina

Lobby list od ÚMC nezabral tak, ako som si to predstavovala. ÚMC sa veľmi snažilo a hlavne Bea Dúczová robila aj nemožné, za čo veľmi ďakujeme. Očakávala som, že nám zostanú priestory v materskej škole, boli pre nás ideálne. Napriek všetkému, mesto Snina nás finančne podporilo, za čo sme veľmi vďačné, pretože sme mohli vyriešiť naše priestorové starosti. Mesto pomáha aj inak, čo si veľmi ceníme, nielen v mene nášho MC, ale aj v mene našich detí a rodín.

Adriána Pavlíková, MC Anjelik

Banská Bystrica, foto Juraj Šlota

BANSKÁ BYSTRICA – mesto rodiny

MC Mamina sídlilo v priestoroch ZŠ na okraji sídliska. Mali k dispozícii jednu triedu a toaletu. Čoskoro im však začali byť priestory tesné, tiež sa museli prispôbovať podmienkam ZŠ, hlavne aby nerušili vyučovanie a museli dodržiavať „prázdny“ čas. Na jar v roku 2007 sa rozhodli hľadať nové priestory. „Obišli sme materské školy a hoci viaceré na sídlisku mali voľné aspoň jedno poschodie, väčšina bola na poschodí. Našli sme jedinú MŠ, kde boli priestory na prízemí, kde bol pomerne dobrý prístup a situované viac do stredu sídliska. A tak sme začali jednanie...“ hovorí Mgr. Zuzana Mastišová z MC Mamina.

MC Mamina v listoch popisovalo svoju situáciu, poukazovalo na reálny záujem o MC zo strany verejnosti. Argumentovali plánmi do budúcnosti, prínosom pre komunitu i dohodou ÚMC so ZMOS. „Bolo náročné nájsť vhodný termín stretnutia pre obe strany. Medzitým ÚMC poslala pánovi primátorovi lobby list aj s priloženou dohodou so ZMOS. V krátkej dobe sme si termín nakoniec dohodli. Aj preto si myslím, že to pomohlo (či už samotný lobing ÚMC alebo dohoda ÚMC so ZMOS,“ dodáva Zuzana.

MC Mamina svoje vyhladené priestory nakoniec získalo. Dokonca za nájom 1Sk / rok. Dnes sú súčasťou úspešného projektu Banská Bystrica – mesto rodiny, majú vysokú návštevnosť, silnú členskú základňu, kvalitné aktivity, kredit medzi odborníkmi. Priznávajú, že hlavne vďaka priestorom od mesta sú dnes stabilnou organizáciou, ktorá tak môže naplno rozvinúť potenciál dobrovoľníctva a svojpomoci medzi rodinami s deťmi. MC Mamina dnes stabilne poskytuje služby pre viac ako 250 rodín. Vhodné priestory pre aktívne trávenie času detí a rodičov sa odzrkadlili aj v značne zvýšenej návštevnosti. Napríklad v novembri roku 2006 bola návštevnosť v MC 145 vstupov, kým v nasledujúcom roku v nových priestoroch to bolo až 368 vstupov.

Jednou z hlavných politík mesta Banská Bystrica je posilňovanie stability rodinného prostredia a predchádzania vzniku krízových situácií v rodinách. Na naplňaní tejto myšlienky sa významnou mierou podieľajú materské centrá, ktoré svojimi verejnoprospešnými službami a osobnými skúsenosťami pomáhajú rodinám prekonávať ich každodenné problémy, ktoré prináša celodenná náročná starostlivosť o ich deti. Na základe toho mesto Banská Bystrica podporuje materské centrá a víta činnosť všetkých materských centier, ktoré pôsobia na území mesta Banská Bystrica. Konkrétne sú to Materské centrum Hviezdička, MC Mamina a MC Mostík. Podpora materských centier spočíva vo vytváraní priestorových možností na naplňanie ich aktivít v zariadeniach sociálnych služieb a objektoch, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Od roku 2007, kedy sa po prvýkrát konalo podujatie Míľa pre mamu vo viacerých mestách Slovenska - a jedným z týchto miest bola aj Banská Bystrica, je mesto partnerom pri organizovaní tohto podujatia, ktoré je podporované finančne formou poskytnutých dotácií. Poskytnutím finančných príspevkov formou dotácií podporujeme aj iné aktivity materských centier, napr. nákup kníh na vybavenie knižníc, výroba informačných tabulí a pod. Od roku 2006 Mesto Banská Bystrica podporilo materské centrá na území mesta finančnou čiastkou cca. 26 000 €.

V roku 2009 bol schválený Komunitný plán sociálnych služieb mesta Banská Bystrica. Na príprave tohto strategického dokumentu sa od roku 2008 v rámci pracovných skupín (rodiny s deťmi) podieľali aj zástupcovia materských centier. Aj touto spolupracou deklaruujeme nezastupiteľné miesto materských centier v meste Banská Bystrica.

Mária Filipová, vedúca Odboru sociálnych vecí MsÚ Banská Bystrica

Banská Bystrica, foto Zuzana Kubinská

Vo VRÁBĽOCH je nadštandardne dobre

O príbehu MC Chrobáčik nám napísala jedna zo zakladateľiek, Janka Briešková.

„MC Chrobáčik vo Vrábľoch vzniklo vo februári 2006. Najskôr sme boli len 3 ochotné mamičky - zakladateľky. Do júna sme sa stretávali v materskej škole raz do mesiaca na odbornej prednáške. Keďže účastníčok pribúdalo, chceli sme mať aj nejaké vlastné priestory, v ktorých by sme neboli obmedzovaní časom. Keďže myšlienka MC bola vo Vrábľoch nová a naša iniciatíva na začiatku svojej činnosti, nebolo jednoduché dosiahnuť hneď nejaké výhody. Jedna naša mamička - zakladateľka sa poznala s pani Mgr. Lubicou Černákovou. Ona ako matka dvoch detí našu myšlienku MC hneď podporila a

z pozície poslankyne mestského zastupiteľstva pomáhala presadzovať naše predstavy a záujmy aj na tejto pôde. Niekedy v tom čase prišiel lobing aj od ÚMC. Možno to bol ďalší štvachanec, aby sa lady vo Vrábľoch pohli. Navonok neviditeľné...

Už na jeseň 2006 sme dostali priestory v bývalej škole. Od tej doby máme veľmi dobrú, povedala by som až nadštandardnú, spoluprácu s vedením mesta. Vani sme sa sťahovali do väčších a zrekonštruovaných mestských priestorov. Neplatíme nájom ani energie. Ak požiadame o pomoc MsÚ, zamestnanci pomáhajú v rámci svojich možností. Za to ĎAKUJEME. Ako sa hovorí: „začiatky bývajú ťažké“, ale keď sa chce, všetko sa dá. Len treba nájsť tie správne „páky“.“

Pripravila Martina Lukáčová

NOVÝ ZÁKON O RODIČOVSKOM PRÍSPEVKU

Rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorú štát poskytuje oprávnenej osobe, najčastejšie rodičovi, počas riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku.

V prípade detí s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom je to do 6 rokov veku dieťaťa. Dňom 1.1.2010 vstúpil do účinnosti nový zákon o rodičovskom príspevku (Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ktorý vyvolal ostrú odbornú i laickú diskusiu a priniesol do oblasti starostlivosti o deti výrazné zmeny.

Prvou zmenou je **nová definícia zárobkovej činnosti**, ktorá nepripúšťa poberateľovi rodičovského príspevku takmer žiadny zdaňovaný príjem a existenciu takéhoto príjmu chápe ako nesplnenie podmienky nároku na rodičovský príspevok. Rodičmi na rodičovskej dovolenke veľmi často využívané **dohody o pracovnej činnosti** alebo **dohody o výkone práce**, ktoré predchádzajúci právny stav za zárobkovú činnosť nepokladal, sa zadefinovali ako zárobková činnosť a ako také sú pre poberateľa rodičovského príspevku podľa nového zákona **neprípustné**.

Druhou zmenou je zavedenie **zvýhodnenej sumy rodičovského príspevku** pre rodičov, ktorým sa v súvislosti s narodením dieťaťa vyplácalo materské, alebo ak nebolo materské vyplácané, bol rodič pred narodením dieťaťa najmenej 270 dní nemocensky poistený. Oprávnené osoby, ktoré tieto podmienky nespĺňajú, dostanú rodičovský príspevok v jeho základnej výške – 164,22 eur. Treba pripomenúť, že táto právna úprava sa týka rodičov, ktorým nárok na príspevok vznikol po 31.12.2009. Ostatní poberatelia, ktorí začali poberať rodičovský príspevok pred 1.1.2010, pokračujú v režime starého zákona. Ak ale spĺňajú podmienky zvýšeného rodičovského príspevku, majú **možnosť si o toto zvýšenie požiadať**, pričom následne prechádzajú pod právny režim nového zákona (a teda strácajú možnosť pracovať popri poberaní rodičovského príspevku).

TRI SKUPINY POBERATEĽOV RODIČOVSKÉHO PRÍSPEVKU

Rodičovský príspevok bol do 31.12.2009 upravený Zákonom č.280/2002 Z. z. o rodičovskom príspevku v znení neskorších predpisov. Tento zákon bol v roku 2008 novelizovaný a jednou zo základných zmien tejto novely bolo obmedzenie výkonu práce počas rodičovskej dovolenky. Rodič už nemohol pracovať na pracovnú zmluvu alebo podnikáť a zároveň poberať rodičovský príspevok. Zostala však možnosť pracovať na tzv. dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (dohoda o brigádnickej práci študentov, dohoda o vykonaní práce, dohoda o pracovnej činnosti) a zároveň nestratiť nárok na rodičovský príspevok. Keďže zákony nie je možné aplikovať spätne od roku 2009, vznikli dve skupiny poberateľov rodičovského príspevku, a to tí, **ktorí mohli pracovať neobmedzene** – „prvá skupina poberateľov príspevku“ (**ich nárok na rodičovský príspevok vznikol pred 1.1.2009**) a tí, **ktorí mohli pracovať iba na dohody (nárok vznikol po 1.1.2009)** – „druhá skupina poberateľov“. K týmto dvom skupinám pribudla od 1.1.2010 tretia skupina poberateľov, **ktorí počas rodičovskej dovolenky nemôžu pracovať vôbec** (až na drobné výnimky). Tieto tri skupiny, ktoré v súčasnosti existujú, napriek tomu, že ide o poberateľov tej istej dávky, podliehajú pod tri rôzne právne režimy. Domnievam sa, že práve táto nejednotnosť (ktorá je v práve celkom prirodzená) spôsobuje zmätky, ktoré pociťuje značná časť rodičov.

RODIČOVSKÝ PRÍSPEVOK VŠEOBECNE

Rodičovský príspevok sa chápe ako náhrada príjmu počas rodičovskej dovolenky a je viazaný na rodiča, resp. inú oprávnenú osobu a nie na dieťa. Ide o pravidelný mesačný príspevok a na konanie o tomto príspevku sú príslušné úrady práce sociálnych vecí a rodiny podľa trvalého bydliska žiadateľa. Stáva sa, že rodič, ktorý má viac detí (najčastejšie

pri dvojičkách) nesprávne očakáva, že bude dostávať rodičovský príspevok na každé dieťa ako napríklad v prípade prídavkov na dieťa. Príspevok sa uplatňuje na základe písomnej žiadosti a oprávnenou osobou môže byť:

- rodič dieťaťa,
- fyzická osoba, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia súdu (napr. pestún, poručník) alebo na základe rozhodnutia úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (dočasné zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom) alebo
- manžel (manželka) rodiča dieťaťa, ak žije s rodičom dieťaťa v domácnosti.

Lehota, v ktorej je možné uplatniť si nárok na príspevok, je 6 mesiacov odo dňa, kedy nárok vznikol, teda odo dňa, kedy zanikol nárok na poberanie materského alebo dňa pôrodu dieťaťa, ak oprávnený nemá nárok na poberanie materského. Nie je možné poberať rodičovský príspevok a materské súčasne.

ZMENY V RODIČOVSKOM PRÍSPEVKU PO 1.1.2010 (TRETIA SKUPINY POBERATEĽOV) PODMIENKA NEVYKONÁVAŤ ZÁROBKOVÚ ČINNOSŤ

Na poberanie rodičovského príspevku musí rodič splniť súčasne tri podmienky :

- riadne sa starať o dieťa;
- má trvalý alebo prechodný pobyt na území SR (rodič aj dieťa);
- nevykonáva zárobkovú činnosť.

Riadnou starostlivosťou sa chápe osobná starostlivosť poskytovaná dieťaťu rodičom v záujme jeho všestranného fyzického a psychického vývinu, najmä primeraná výživa dieťaťa, hygiena dieťaťa, výchova dieťaťa a dodržiavanie preventívnych zdravotných prehliadok.

Nárok na rodičovský príspevok má iba rodič, ktorý nevykonáva zárobkovú činnosť. Za zárobkovú činnosť rodiča sa považuje každá činnosť, ktorá rodičovi zakladá nárok na zdaňovaný príjem zo závislej činnosti a na príjem z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Za zárobkovú činnosť sa považuje aj poberanie náhrady príjmu a náhrady služobného platu pri dočasnej pracovnej neschopnosti ako aj poberanie nemocenského a ošetrovného oprávnenou osobou (ak by trvalo celý mesiac).

Rodič **nesmie mať príjem ani na dohodu o vykonaní práce, pracovnej činnosti či brigádnickej práci študentov, prípadne príkaznej zmluvy**. Nesmie mať ani **žiadne iné príjmy zo závislej činnosti**, napr. odmenu spoločníka v s.r.o. alebo odmenu konateľa alebo odmenu poslanca obce. Poberateľ príspevku nesmie mať príjem z podnikania, ani z autorských honorárov, a to ani z honorárov zdanených zrážkovou daňou. Živnosť sa musí zrušiť alebo pozastaviť, rovnako ako podnikanie na základe osobitných zákonov.

Rodič **môže mať príjem oslobodený od dane**, resp. príjem ktorý nie je predmetom dane, napr. príjem z podielov na zisku (podielny na zisku spoločníka s.r.o., akcionára, člena družstva...), príjem z prenájmu nehnuteľností, z prenájmu bytu, domu, pozemku, kapitálové príjmy, poberateľ môže mať aj príjem zdanený podľa § 8 Zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov – príležitostné príjmy.

V tejto súvislosti treba uviesť, že nárok na rodičovský príspevok za kalendárny mesiac vzniká aj vtedy, ak rodič spĺňa podmienky na priznanie príspevku len za časť kalendárneho mesiaca. Znamená to, že **rodič môže mať príjem napr. aj z príjmu na dohodu** o vykonaní práce, dohodu o pracovnej činnosti, či dohodu o brigádnickej práci študentov, **ak takáto dohoda netrvá celý kalendárny mesiac**, ale len časť mesiaca. Pri rozhodovaní o priznaní príspevku sa bude posudzovať práve skutočnosť, že výkon práce netrval celý kalendárny mesiac. Otázne je, či sa

nájde zamestnávateľ, ktorý bude každý mesiac takéhoto zamestnanca prihlasovať a odhlasovať do sociálnej poisťovne. Rovnako môže mať rodič príjem z nemocenských dávok, ak takéto príjmy nemá vyplatené za celý kalendárny mesiac, ale len za časť mesiaca. Elektronické prepojenie úradov práce na sociálnu poisťovňu umožňuje úradom sledovať splnenie podmienky nevykonávania zárobkovej činnosti a kontrolovať, či údaje, ktoré uvádza žiadateľ v žiadosti o príspevok, sú pravdivé. Bohužiaľ, treba konštatovať, že veľakrát sú zoznamy sociálnej poisťovne neaktuálne a uvádzajú aj dávno ukončené pracovné zmluvy ako stále aktuálne. V prípade, ak vás takáto situácia postretnie, je potrebné požiadať poisťovňu o opravu údajov.

VÝŠKA RODIČOVSKÉHO PRÍSPEVKU

Ďalšou podstatnou zmenou v zákone je výška rodičovského príspevku, ktorá na rozdiel od predchádzajúcich právnych úprav **nie je jednotná**. Zákon vytvára dve skupiny oprávnených osôb, pričom základným **kritériom** delenia je **účast na nemocenskom poistení** (počas dvoch rokov najmenej 270 dní pred narodením dieťaťa) **alebo poberanie materského pred rodičovským príspevkom**. Tí rodičia, ktorí nemocensky poistení pred narodením dieťaťa neboli, a teda ani nepoberali materské (pričom do tejto skupiny zväčša spadajú študenti a nezamestnaní), budú mať nárok iba na základnú výšku rodičovského príspevku v sume - 164,22 eur. Na druhej strane nemocensky poistené osoby, ktoré splnili podmienky, poberali materské, majú v zmysle nového zákona nárok na zvýšenú sumu príspevku, 256 eur a to do dvoch rokov veku dieťaťa. Po dvoch rokoch sa obe skupiny opäť finančne vyrovnajú a budú poberať príspevok vo výške 164,22 eur.

O zvýhodnený rodičovský príspevok môžu požiadať aj poberatelia príspevku zo spomínanej druhej a tretej skupiny, t.j. rodičia, ktorí poberali rodičovský príspevok už pred rokom 2010 a ich nárok na príspevok stále trvá. Samozrejme, len ak spĺňajú podmienku, že boli poberateľmi materského, prípadne boli 270 dní pred narodením dieťaťa nemocensky poistení. Žiadosť je potrebné podať na úradoch práce do 30.6.2010. Treba si ale uvedomiť, že s vyšším príspevkom rodičia strácajú možnosť pracovať, a to nielen počas doby výplaty vyššej sumy príspevku, t.j. do dvoch rokov dieťaťa, ale následne až do konca nároku na rodičovský príspevok (t.j. 3 alebo 6 rokov veku dieťaťa).

REŽIM „DRUHEJ SKUPINY POBERATELOV“ PO 1.1.2010

Rodičia, ktorí poberajú príspevok od roku 2009, sa aj v roku 2010 riadia rovnakými pravidlami ako v roku 2009. Je im poskytovaný príspevok v základnej výške 164,22€, ak sa riadne starajú o dieťa, majú oni aj dieťa trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky a nevykonávajú zárobkovú činnosť. Za zárobkovú činnosť sa však nepovažujú práce na dohodu. Rodič, ktorý poberá príspevok od roku 2009, teda môže aj v roku 2010 pracovať na základe dohody o vykonaní práce, dohody o pracovnej činnosti alebo dohody o brigádnickej práci študentov. Príspevok v základnej sume mu zostane. Zároveň, ak spĺňa podmienky pre poskytnutie zvýšenej sumy príspevku (256 €), môže v termíne od 1.1.2010 do 30.6.2010 požiadať o zvýšenie príspevku úrad práce sociálnych vecí a rodiny a ak budú splnené podmienky podľa nového Zákona č. 571/2009 Z. z. (materské alebo 270 dní pred pôrodom platil poistenie nemocenské), úrad mu zvýšenie prizná. Musí však ukončiť výkon zárobkovej činnosti - nesmú pracovať ani na dohodu.

REŽIM „TRETEJ SKUPINY POBERATELOV“ PO 1.1.2010

Rodič, ktorý začal poberať príspevok pred rokom 2009, sa v roku 2010 riadi rovnakými podmienkami ako predtým.

To znamená, že nárok na príspevok (v základnej sume 164,22 €) mu zostáva aj po 1.1.2010, ak:

- sa riadne stará o dieťa a
- má on aj dieťa trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky.

Takíto rodičia majú nárok na príspevok aj v roku 2010, a to aj v prípade, ak vykonávajú zárobkovú činnosť. Čiže môžu pracovať v pracovnom pomere alebo podnikáť, pokiaľ spĺňajú podmienku riadnej starostlivosti o dieťa, príspevok v základnej sume im zostane. Zároveň, ak spĺňajú podmienky pre poskytnutie zvýšenej sumy príspevku, môžu v termíne od 1.1.2010 do 30.6.2010 požiadať o zvýšenie úrad práce sociálnych vecí a rodiny a ak budú splnené podmienky, podľa nového Zákona č. 571/2009 Z. z. úrad im zvýšenie prizná. Musia však ukončiť výkon zárobkovej činnosti - nesmú pracovať ani v pracovnom pomere, ani na dohodu a nesmú ani podnikáť.

PRÍSPEVOK RODIČOVI – NOVÁ JEDNORAZOVÁ DÁVKA

Nový Zákon č. 571/2009 Z.z. súčasne novelizoval aj Zákon č. 561/2008 o poskytovaní príspevku na starostlivosť o dieťa, ktorým zaviedol nový príspevok – príspevok rodičovi, ktorého cieľom je nahradiť rodičovi, ktorý nemá nárok na rodičovský príspevok (rodič pracuje alebo o dieťa sa stará iná osoba), do istej miery výdavky na starostlivosť o dieťa a zároveň uľahčiť rodičovi návrat do práce alebo začiatok podnikania. Ide o jednorazový príspevok, o ktorý môže požiadať rodič v období do dovršenia troch rokov veku dieťaťa alebo šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom, ak stratí nárok na rodičovský príspevok z dôvodu začatia vykonávania zárobkovej činnosti.

Príspevok rodičovi patrí, ak sú splnené všetky nasledujúce podmienky:

- bezprostredne pred uplatnením nároku na príspevok rodičovi sa mu vyplácal rodičovský príspevok podľa Zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku;

- rodič vykonáva zárobkovú činnosť (činnosť, ktorá zakladá nárok na akýkoľvek zdaňovaný príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania, napríklad práca v pracovnom pomere, na dohodu, podnikanie na živnosť);
- rodič zabezpečuje starostlivosť o dieťa;
- rodič má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky.

Nárok na tento príspevok automaticky patrí poberateľom prvej skupiny, poberateľia druhej a tretej skupiny majú nárok len, ak požiadajú o zvýšenie príspevku a dostanú sa tak pod právny režim nového zákona. Výška tohto príspevku nie je konštantná suma, ale závisí od momentu, v ktorom oprávnený žiadateľ o príspevok žiada. Výška príspevku sa vypočíta percentuálne - 25 % zo súčtu súm rodičovského príspevku, ktoré by inak dostal rodič až do konca mesiaca, v ktorom dieťa dosiahne 3 roky veku, prípadne pri nepriaznivom zdravotnom stave 6 rokov.

Príklad : Rodič nastupuje do práce 1.1.2011 a do troch rokov dieťaťa zostáva ešte 7 mesiacov, suma príspevku bude 25% z (7x 164,22 €). Zákon počíta aj s možnosťou, že rodič, ktorý začal pracovať a bol mu priznaný tento príspevok, opätovne nastúpi na rodičovskú dovolenku a bude mu opätovne vyplácaný rodičovský príspevok. V tomto prípade bude výška jeho rodičovského príspevku logicky už len 75% zo stanovenej sumy rodičovského príspevku (75% z 256 € alebo 75% zo 164,22 €).

Elena Gogoláková

- pracuje ako právnička na Odbore legislatívy občianskeho a obchodného práva Ministerstva spravodlivosti SR. Momentálne je na rodičovskej dovolenke, má dve deti - Dušana (3 roky) a Julku (10 mesiacov). Od 2007 spolupracuje s MC Srdiečko Trenčín, kde vykonáva právne poradenstvo pre rodičov.

Skratka APR nie je čitateľom nášho časopisu a návštevníkom materských centier neznáma. Skrýva sa za ňou Akadémia praktického vzdelávania – názov, ktorým sa môže od marca tohto roku pýšiť 8 materských centier na Slovensku. Vo svojej ponuke majú kurzy pre rodičov Ako rozumieť svojim deťom a sebe samému. V tejto rubrike vás budeme postupne oboznamovať s témami, ktoré sú nosnou časťou ponúkaného rodičovského vzdelávacieho programu. Ten do veľkej miery vychádza z potrieb rodičov a zo záverov diskusií, ktoré v centrách prebiehajú už viac ako dva roky.

ODMEŇOVANIE A POVZBUDZOVANIE DEŤÍ

RADOSŤ Z DIEŤAŤA

„Pre dieťa je najväčšou hodnotou pozornosť dospelého, záujem je najkonkrétnejším dôkazom lásky. Je až dojemné, ako sa dospelý rodič teší náklonnosti dieťaťa, všetci potrebujeme ocenenie. Ťažko sa dopracovať k všeobecne platnej zásade, individuálne sa cení iná odmena. Jedno dieťa má radšej mäso, druhé čokoládu, jedno sa rado pritulí, iné skôr debatuje. Náš súhlas so správaním dieťaťa by mal byť odlišný poznaním jeho zvláštností.“

(Prof. I. Štúr)

„Chváľ bez výhrad, jednoznačne sa teš z dieťaťa. Výhrady kazia chválu. Dieťa sa teší, ak mu povieš: „Som taká rada, že si si bez odvrávania odpratal veci.“ Ale keď dodáš: „Prečo to tak nie je vždy?“ alebo „Dúfam, že zajtra zase...“, poškríbeš mu pochvalu a dieťa sa skôr nahnevá.“

(Jiřina Prekopová)

Z DISKUSÍ V MC...

Každý rodič svoje dieťa chváli a odmeňuje – o čom teda diskutovať?

Námetov sa našlo mnoho: Aká odmena je tá „najlepšia“? Aké slová volí, aby pochvala splnila svoj účel? Za čo najčastejšie deti odmeňujeme? Vystali aj závažnejšie otázky: Môže príliš veľa chvály dieťaťu uškodiť? Kde sú hranice odmeňovania a „podplácania“ detí? Ako odmeňovať súrodencov, aby to bolo „férové“?

Aj pri tejto zdanlivo jednoznačnej téme sa rodičia presvedčili, že je o čom rozmýšľať a čo zdokonaľovať. Pochvala každého poteší, nám rodičom tiež dobre padne a motivuje nás k ďalšiemu prekonávaniu nástrah výchovy. Neprimerané odmeny však môžu podľa skúseností rodičov výchovu nastrbiť podobne ako neprimerané tresty. Napr. sladkosť za každú maličkosť vedie k tomu, že sa výchova mení na obchod a odmena stráca svoju hodnotu.

Čo sa deje, keď deti chválime a povzbudzujeme?

Odmenu väčšinou chápeme ako pozitívny protipól trestu - za nevhodné správanie trestáme, za vhodné odmeňujeme. Oboje má slúžiť na to, aby deti dodržiavali stanovené pravidlá a hranice, aby sme dosiahli vo výchove určitý cieľ. Odmenou pozitívne posilňujeme správanie dieťaťa, podporujeme a zdôrazňujeme vhodné správanie. Trestom naopak naznačujeme, ktorá cesta nie je správna.

Intuícia nám našepkáva, že by sme mali viac odmeňovať ako trestať, častejšie chváliť ako prikazovať, povzbudzovať a nie zakazovať... V tom s nami súhlasia aj mnohí odborníci. Odmenou alebo pochvalou (pochvala je vlastne slovná forma odmeny) pozitívne hodnotíme nejaký stav, výkon a pod. Niektorí psychológovia však upozorňujú, že deti nestačí chváliť, treba ich aj povzbudiť. Povzbudenie znamená dodávanie odvahy tým, že pomáhame deťom spoznávať ich silné stránky, rozvíjame ich sebadôveru a posúvame ich ďalej.

ČO NA TO RODIČIA A ČO ODBORNÍCI?

(vybrané z publikácie „Ako chceme vychovávať naše deti: Pozvánka na dobrodružnú cestu výchovou v sprievode rodičov a odborníkov“)

„Nechválím veľa. Za upratovanie hračiek nechválím toho sedemročného, pre toho je to samozrejmosť. Ale dvojročného áno.“

(matka dvoch synov - 2 a 7 rokov)

Nie je správne jedno dieťa pochváliť a druhé nie. Miera ich pričinenia k poriadku v izbe je rôzna, adekvátna veku, preto si zaslúžia rovnakú pochvalu. Majme na pamäti, že úprimná pochvala dobre padne každému z nás a je motivujúca. Ak máme dôvod, nešetříme pochvalou ani u detí, ani u dospelých vo svojom okolí.

(Tatiana Kaliňáková, predškolská pedagógka)

„Keď sa mojim deťom niečo nedarí, vždy sa ich snažím pochvalou posunúť dopredu a povzbudiť ich.“

(matka dvoch dcér - 2 a 4 roky)

Pochvala, odmena či ocenenie je prejavom súhlasu dospelého. Upevňuje ich vzájomnú citovú väzbu, zvyšuje pozitívny náhľad dieťaťa na seba, a tým ho výrazne motivuje k dobrému správaniu. Zdôraznením toho, čo je v dieťati dobré, si zabezpečujeme jeho spoluprácu a uľahčujeme život sebe i jemu. Keďže výchova by mala byť posilnením a rozvíjaním pozitívneho v dieťati, znamená jeho ocenenie základný prostriedok vývinu a súčasne aj najsilnejšiu motiváciu.

(Ivan Štúr, psychológ)

„Ak by sme oceňovali až prehnane aj to, čo dieťa nezvládlo výborne, skresľujeme mu realitu, názor na život. Oceňujem iba to, čo si ocenenie ozaj zaslúži.“

(matka)

Oceňovať za všetko asi nie, ale nájsť prečo a za čo pochváliť je potrebné a veľmi dobré. Napr.: „Tento príklad si nevypočítal správne, ale páčilo sa mi, že si sa snažil pracovať samostatne, skús si nájsť chybu opäť sám, ak sa ti to nepodarí, skúsime to spolu.“

(Miroslav Hruška, liečebný pedagóg)

Kedy odmeňovať? Vždy, keď vidíme snahu a vynaložené úsilie. To znamená, že výsledok nemusí byť vždy stopercentný, výborný. To by sa niektoré deti jakživ nedostali k odmene.

Osobnosť detí tiež zohráva svoju úlohu. Úzkostlivé, nepriebojné deti potrebujú viac pochvaly, povzbudzovania ako deti dominantné. Ono možno ide viac o iné formy odmeňovania, než o kvantitu.

(Zlatica Baricová, psychologička)

Pripravila Lenka Sokolová, garantka vzdelávacieho programu APR

Autormi publikácie „Ako chceme vychovávať naše deti: Pozvánka na dobrodružnú cestu výchovou v sprievode rodičov a odborníkov“ sú rodičia z materských centier a expertný tím zložený zo psychológov, pedagógov, pediatrov, sociológov a ekológov.

TEN SPRÁVNY ČAS NA ŠKOLU

Šieste narodeniny každého škôlkara sú veľkou udalosťou. Veď predsa zo škôlkara bude školák so školskou taškou, peračníkom, bude chodiť do školy ako veľký brat, nemusí poobede v škôlke spávať, naučí sa čítať a písať... no proste paráda. Na narodeniny alebo pod vianočným stromčekom si nájde ozajstnú školskú aktovku a nevie sa dočkať, kedy z neho bude prváčik – školák! Alebo aj nebude...

Foto: Zuzana Koláriková

Zo škôlky do školy?

Nie je to také jednoduché...

To, či je dieťa zrelé do školy alebo nie, nie je záležitosťou šiestych narodenín. Každé dieťa je iné a iné má aj tempo dozrievania aj dospievania. Podobne ako pri škôlkároch. Nástup do škôlky aj do školy je veľkou zmenou v živote malého človečika. Tak ako sa z batolaťa stáva škôlkar, neskôr sa zo škôlkara stáva školák. Oba tieto procesy sú individuálne, a tak by k nim mali pristupovať aj všetci zainteresovaní – rodičia, predškolskí aj školskí pedagógovia, detskí psychológovia, pediatri... od nich všetkých závisí, ako dieťa zvládne nástup do školy. Či nastal ten pravý čas, alebo treba ešte počkať, to by nemalo byť unáhleným rozhodnutím. Malý žiačik sa ocitne v novom prostredí, stáva sa z neho školák. Táto nová rola je dôležitým medzikom v sociálnom vývoji dieťaťa. Škola mu ponúka nové možnosti, čas hier vystrieda učenie sa a plnenie úloh a školských povinností. Pripravenosť na zvládanie osvojovania si nových vedomostí a zručností sa nazýva školská zrelosť.

Čo má zvládnuť predškôlak

Špecialisti z oblasti predškolskej pedagogiky a psychológie stanovili niekoľko základných kritérií, ktoré by malo dieťa pripravené na nástup do prvej triedy zvládnuť. Sú to hlavne základy správania sa. Dieťa by sa malo vedieť sústrediť a vydržať pri určitej činnosti nejakú dobu. Malo by sa vedieť zapájať do kolektívu, zvládať nové prostredie a podobne. Zo schopností by malo vedieť zrozumiteľne komunikovať a artikulovať, malo by zvládať hygienické návyky, vedieť sa samo obliecť a vyzliecť, orientovať sa v priestore, používať nožničky, farby... Samozrejmosťou sú tiež vedomosti o vlastnej osobe, svojich najbližších, adresa a kontakt na príbuzných.

Akú úlohu zohráva rodič, pedagóg...

To, či je náš, Adamko, Katka, Samko či Julka zrelá do školy, musia predovšetkým vidieť rodičia. V spolupráci s predškolskými pedagógmi, ktorí sú druhí najdôležitejší v príprave detí do školy, by mali rozpoznať, či to alebo ono dieťa je do školy pripravené. Priemerné dieťa je na školu pripravené vo veku okolo 6,5 roka. Približne v tomto období dozrieva nervový systém dieťaťa a dieťa sa spontánne začína zaujímať o nové veci, ako je písmo, čísla, zaujíma sa o školu a učenie. Začína prejavovať záujem o nápisy na obchodoch, chce vedieť napísať svoje meno a podobne. Dieťa však

musí byť do školy pripravené aj fyzicky, malo by mať primeranú výšku aj hmotnosť. Citová a sociálna zrelosť tiež nie je zanedbateľná. Ak rodič nevie sám posúdiť, či je jeho dieťa schopné zvládnuť ten prelom pri nástupe do školy a povinnosti s tým spojené, je lepšie sa obrátiť na odborníka. Špeciálni pedagógovia z pedagogicko – psychologicko poradne dokážu školskú zrelosť detí posúdiť individuálne. Spoluprácou rodičov a všetkých spomínaných odborníkov by nemal byť problém určiť pripravenosť alebo nepripravenosť dieťaťa na nástup do prvého ročníka základnej školy.

Foto: Tinčika

Čo hovoria paragrafy

Už Ústava SR zakotvuje, že každý má právo na vzdelanie a povinnosť školskej dochádzky, ktorej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon. Školskú dochádzku ďalej upravuje zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní, známy aj pod pojmom Školský zákon. Konkrétne tiež ustanovuje spôsob výkonu školskej dochádzky a jej formy. Zákon ustanovuje, že školská dochádzka je povinná a nikoho nemožno oslobodiť od jej plnenia. Právnička Mgr. Elena Gogoláková hovorí, že „podľa zákona by sa všetky deti, ktoré do konca augusta dovŕšia šesť rokov, mali zapísať do školy. Výnimku tvoria tie deti, ktoré ešte nedosiahli školskú spôsobilosť, či pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia. Odporučiť odklad môžu aj predškolskí či školskí pedagógovia, detský psychológ alebo pediater. Avšak o odklade môžu rozhodnúť jedine zákonní zástupcovia dieťaťa, čiže najčastejšie rodičia.“ O odklad možno požiadať maximálne dvakrát. Dieťa by malo nastúpiť do prvého alebo nultého ročníka najneskôr ako osemročne.

Prvý či nultý ročník?

Istým riešením pre deti, ktoré ešte nedosiahli školskú zrelosť, je zapísanie do nultého ročníka. Zákon hovorí, že nultý ročník základnej školy je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, no nedosiahli školskú spôsobilosť alebo pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia. Vzhľadom na sociálne prostredie nie je u týchto detí predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy. Je ideálny pre tie deti, ktoré by ďalšie zotrvanie v škôlke brali ako zlyhanie, alebo by sa v škôlke už vyslovene nudili a nič by im nedávala. Sem sa môžu zaradiť aj tie deti, ktoré sú už sice spôsobilé na školu, ale v niektorých oblasti výraznejšie zaoštvávajú. Niektoré deti môžu mať problémy s udrжанím pozornosti, iné s výdržou, ďalšie s rečou... V nultom ročníku sa deti učia kratšie ako v klasických školských triedach. Doháňajú zameškané, cibria to, čo im ešte oproti ich rovesníkom nejde. Nultý ročník zriaďujú riaditelia základných škôl. V triede nultého ročníka môže byť minimálne 8 detí, maximálne 16. Avšak realita je taká, že zriadenie nultého ročníka na škole vôbec nie je jednoduché. V mnohých mestách tento inštitút, bohužiaľ, nefunguje vôbec. Nástup do nultého ročníka sa ráta ako začiatok povinnej školskej dochádzky.

Ak prváčik školu nezvláda

Ak malý prváčik nastúpi do školy a až časom sa zistí, že škola ešte nie je pre neho to pravé, treba to riešiť. Avšak treba to stihnúť do konca prvého polroka. Ak sa u detí, ktoré ešte nedozreli na školu, prejaví táto skutočnosť až v priebehu prvého ročníka, môžu sa preradiť späť do materskej školy alebo do nultého ročníka, ak vôbec existuje. Samozrejme so súhlasom zákonného zástupcu. Vždy je lepšie takéto riešenie a návrat z kratšej cesty, ako by sa nátlakom na nepripravené dieťa dosiahlo, že zanevrie na školu, lebo nezvláda učivo. Za krátky čas v materskej škole, resp. v nultom ročníku dobehne chýbajúce a od ďalšieho školského roka už zasadne do školských lavíc pripravené.

Kto rozhoduje o odklade

O to, aby svojim deťom ešte „predĺžili detstvo“, ako sa to zvykne hovoriť, môžu na jeden rok požiadať rodičia. Veď si svoje dieťa poznajú najlepšie. V spolupráci s predškolskými pedagógmi, ktorí ich dieťa pripravujú v materskej škole, by mali spolupracovať a zhodnúť sa na odklade ale-

PERAČNÍK POD STROMČEK

To, či naše dieťa je alebo nie je pripravené zvládnuť nástup do prvého ročníka základnej školy, nám pomôže vyriešiť vyšetrenie školskej zrelosti u odborníka. Na posudzovanie školskej zrelosti sme sa spýtali Mgr. Janky Lesajovej z Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie z Nového mesta nad Váhom.

Čo sa deje s dieťaťom, ak začne v škôlke zaostávať?

Ak učiteľka v MŠ alebo rodič zistí alebo má podozrenie, že dieťa v niektorej oblasti zaostáva za svojimi rovesníkmi, existuje možnosť posúdenia úrovne jeho vývinu detským psychológom. Poradňu navštevujú aj deti troj-štvorročné, teda nielen predškôláci a školáci. Pokiaľ dieťa zaostáva v rečovom vývine, spolupracujeme s logopédmi. Niektoré ťažkosti sa riešia spoločne s neuroológom či iným odborníkom. Rodič sa dozvie, v ktorých oblastiach dieťa zaostáva, v ktorých dosahuje primeranú úroveň, kde prípadne vyniká. Tiež mu poradíme, ako vývin dieťaťa stimulovať, čo zlepšiť, čoho sa vyvarovať... Často ide o deti, ktorých vývin nie je oneskorený, len nerovnomerný. To znamená, že nedozrievajú vo všetkých oblastiach rovnako rýchlo.

Koľko je detí s odloženou školskou dochádzkou?

Štatisticky sa počet detí s odloženou školskou dochádzkou už dlhšiu dobu drží okolo ôsmich percent. Samozrejme, sú kraje a okresy, kde je to menej, inde viac. Veľa závisí aj od ekonomických a sociálnych pomerov rodín, kde tieto deti vyrastajú. Niektoré z detí však nastúpia aj do tzv. nultého ročníka, kedy vlastne už začínajú plniť povinnú školskú dochádzku.

Ako sa zisťuje spôsobilosť na nástup do školy?

Dieťa, ktoré príde do poradne, absolvuje vyšetrenie školskej zrelosti. To sa robí spravidla bez prítomnosti rodiča, aby sme si vedeli spraviť obraz nielen o rozumovej, ale aj sociálnej a emocionálnej zrelosti dieťaťa. Od rodičov, samozrejme, dopredu získame anamnestické údaje o dieťati, o jeho rannom vývine, zdravotnom stave, citovom prežívaní, záľubách a správaní sa v kolektíve detí. Zaujímá nás aj to, či a ako dlho dieťa navštevovalo škôlku, rodinné pomery, či má súrodencov, aké má vzťahy s členmi rodiny. Podľa potreby riešime aj prípadné rodinné problémy a ich vplyv na vývin a správanie dieťaťa.

Ako prebieha samotné vyšetrenie u vás?

Vyšetrenia sa vôbec netreba báť. Deti u nás nečakajú žiadne bolestivé procedúry, injekcie ani prísne tety v bielych pláštoch. Väčšina predškôlkov sa už po krátkom zoznámení s novým prostredím dokáže na niekoľko desiatok minút odpútať od rodiča a spolupracovať s cudzou osobou, takže vyšetrenie môže prebehnúť bez prítomnosti mamy či otca v miestnosti. Samotnej práci s dieťaťom však zvyčajne predchádza rozhovor s rodičom, pri ktorom získavame dôležité informácie o dieťati. Okrem toho rodič pri prvej návšteve poradne podpisuje informovaný súhlas s vyšetrením a vyplní anamnestický dotazník. Pri samotnom vyšetrení, ktoré sa nesie v pokojnej atmosfére, sa psychológ s dieťaťom rozpráva, hrá, pozoruje jeho správanie, v závislosti od účelu vyšetrenia dieťa rieši rôzne úlohy – pri vyšetrení spôsobilosti na školu sú to viaceré testy školskej zrelosti mapujúce vývin tých schopností a funkcií, ktoré dieťa potrebuje pre úspešné zvládnutie nárokov školy.

Dieťa určite netreba na vyšetrenie špeciálne pripravovať v tom zmysle, že by sme ho niečo učili, aby toho vedelo čo najviac. Pri deťoch, ktoré sú úzkostlivé či nesmelé, je dobré upokojiť ich, povzbudiť, posmeliť.

Čo všetko pri vyšetrení sledujete? Na čo kladiete dôraz?

Pri samotnom vyšetrení, okrem správania sa dieťaťa, jeho sociálnej a emocionálnej zrelosti, sledujeme aj úroveň rečového vývinu, výslovnosť, úroveň porozumenia, rozsah slovnej zásoby, gramatickú stránku reči. Ďalej vzhľadom k fyzickému veku dieťaťa porovnáваме úroveň zrakového vnímania a rozlišovania, napríklad postihovanie podobných či zrkadlovo obrátených tvarov a písmen, podobností a rozdielov, detailov a podobne. Tiež nás zaujíma sluchové rozlišovanie, úroveň matematických predstáv, kategorizácia myslenia, napríklad tvorenie pojmov, zovšeobecňovanie. Prostredníctvom kreslenia a obkresľovania zisťujeme úroveň jemnej motoriky, grafomotoriky a vizuomotorickej koordinácie /súhry oka a ruky/. V prípade potreby vyšetrujeme laterálnu, čiže dominanciu ruky, oka. Na vyšetrenie používame niekoľko testov, dôležitý je, samozrejme, aj rozhovor s dieťaťom a pozorovanie dieťaťa pri práci, kde sledujeme jeho samostatnosť, spoluprácu, výdrž, koncentráciu a rozsah pozornosti, porozumenie, pracovnú zrelosť, emocionálne prežívanie a pod. Podľa potreby realizujeme aj vyšetrenie intelektových schopností.

Netrpí dieťa, ak nejde spolu so svojimi spolužiakmi zo škôlky do školy?

Určite je to individuálne, nedá sa paušálne povedať, či trpí alebo netrpí. Záleží od dieťaťa a okolností. Každopádne si však myslím, že oveľa dôležitejšie, ako ísť do školy so svojim kamarátom, je ísť do školy zrelý a pripravený. Nároky, ktoré na dieťa kladie škola, sú relatívne vysoké, a ak dieťa nespĺňa predpoklady na zaškolenie a nie je dostatočne pripravené, bude nadmerne zaťažované a jeho prípadné neúspechy môžu negatívne ovplyvniť priebeh celej ďalšej školskej dochádzky i jeho osobnostný vývin. Veľkú úlohu zohrávajú rodičia, ktorí sú pre dieťa v tomto období stále najdôležitejšími vzťahovými osobami napriek tomu, že kamaráti majú preň tiež veľký význam. Ak to rodičia dieťaťu primerane vysvetlia a nerobia z toho, že do školy pôjde o rok neskôr, žiadnu drámu ani tragédiu, dieťa je schopné prijať to. Vhodné je poukázať na výhody toho, že pobudne dlhšie v škôlke - môže sa ešte hrať, môže mať viac času na svoje záľuby, zlepši sa v niektorých oblastiach a v škole sa bude učiť ľahšie a rýchlejšie. Navyše, dieťa, ktoré bude mať odklad, pravdepodobne nebude samo a jediné, čo pôjde o rok neskôr do školy.

Ako sa teda vyhnúť sklamaniu dieťaťa z odkladu?

Určite nie je správne, ak škôlkara – predškôlaka - všetci od septembra pripravujú na to, že do školy určite pôjde, pod stromčekom ho čaká peračník a možno aj školská taška, a nakoniec sa dozvie, že do žiadnej školy nejde. To je pre dieťa veľké sklamanie. Odklad môže potom vnímať ako svoj neúspech, zlyhanie, hanbu...

Kto odporučí dieťa do poradne?

Do poradne deti spravidla chodia na odporúčanie pedagóga ZŠ. Napríklad, ak sa dieťa javí nezrelé pri zápise. Poradňu sa však častokrát rozhodnú navštíviť aj samotní rodičia, buď z vlastnej iniciatívy alebo na podnet a odporúčanie pedagógov v škôlke, či všeobecného lekára. Vyšetrenie sa však vždy realizuje za súhlasu zákonného zástupcu, teda spravidla rodiča, aj keď je odporúčané napríklad zo strany školy.

Zhrňme si také základné kritériá, čo by mal zrelý predškôlak ovládať

Dieťa by určite malo vedieť, ako sa volá, kde býva, koľko má rokov, malo by ovládať názvy častí tela, základné farby, často pozná aj dni v týždni, ročné obdobia, mechanicky ovláda číselný rad do 10, ovláda pojmy viac-menej,

Foto: Ivko

väčší-menší, bližšie-dalej, vpredu-vzadu, hore-dole, neskôr aj vľavo-vpravo. Dokáže spočítať niekoľko málo predmetov, pozná názvy základných geometrických tvarov - trojuholník, štvorec, kruh. Vie ich nakresliť, môže, ale aj nemusí, poznať niektoré písmenká. Možno sa vie aj podpísať. Nakreslí postavu človeka, určí prvú a poslednú hlásku v slove, rozdelí slovo po slabikách, vyjadruje sa relatívne čisto, dokáže vyjadriť svoje potreby a myšlienky, dokáže si zapamätať básničku, vydrží sa sústrediť 10-15 minút...

Kedy by mali rodičia spozornieť?

V zásade si môžu rodičia, ale aj učiteľky v MŠ všimnúť nedostatky v niektorých z vyššie uvedených oblastí. Ak napríklad dieťa zaostáva za rovesníkmi v rozumovom vývine, motorike, reči, ak je emocionálne labilnejšie, nepozorné, vzhľadom k veku príliš hravé... Ak sú ťažkosti výraznejšie, rodičia vyhľadajú pomoc skôr. Častokrát však prichádzajú až v období zápisu do základnej školy.

Niektoré deti nenavštevujú materskú školu vôbec, prichádzajú do školy rovno z domáceho prostredia.

Takéto deti sú ochudobnené o mnohé skúsenosti – predovšetkým o skúsenosť spolujitia v skupine iných vrstovníkov, kde môže nadobudnúť mnohé sociálne kompetencie. Môže sa stať, že rodičia zrazu zistia, že ich dieťa sa

nevie hrať s inými deťmi, spolupracovať s nimi, že nevie nadviazať rozhovor, že sa hanbí. A v tomto je materská škola veľmi dôležitá.

Dá sa prípadný deficit prístupom pedagóga a rodičov zvládnuť ešte v riadnom čase, alebo to radšej nesiliť a nechať dieťa prirodzene dozrieť?

Niektoré deficity sa môžu „doriešiť“ prirodzeným zrením aj v priebehu niekoľkých mesiacov, preto v ojedinelých prípadoch, kedy je odklad nástupu školskej dochádzky otáznym a nedostatky nie sú výrazné, je možné vyšetriť dieťa s niekoľkomesačným odstupom, napríklad ešte v lete pred nástupom do školy. Určite by ale nemalo ísť o žiadny dril dieťaťa. Stimulovať tie oblasti vývinu, v ktorých dieťa nedosahuje žiadajú úroveň, je potrebné, no spôsoblosť na školu nie je len otázkou a mierou cviku, ale aj zrenia.

Čo sa stane, ak rodič nesúhlasí s odkladom?

Dieťa pravdepodobne nastúpi do školy. Rodič musí s odkladom, tak ako so všetkým, súhlasiť. Poradňa vydáva len odporúčanie. Ak budú nedostatky so zvládaním učiva prvého ročníka výrazné, je možné zvážiť tzv. dodatočný odklad školskej dochádzky. To je možné uskutočniť do konca prvého polroka 1. ročníka. Dieťa sa potom vracia späť do škôlky. Avšak táto možnosť je krajným riešením a je to vždy ťažké rozhodovanie pre všetky zainteresované strany.

Zhovárala sa a za rozhovor ďakuje Adriana Demjanovičová

RODIČIA O ODKLADĚ

mama Angelika -

Daniel 13, Patrik 10 a Magdalénka 2,5 r.

Prvý syn sa narodil v novembri. Keď končil prípravku, rozmýšľali sme, či ho zapísať do školy pred dovŕšením šiestich rokov. Bol a je veľmi chytré dieťa. Určite by sa v škole neustránil a nemal by problémy, ale napriek tomu sme ho dali neskôr. Obaja s manželom sme jesenné deti a vôbec nám to neprekážalo, skôr naopak. A prečo si trochu nepredĺžiť detstvo?

mama Ivana - Ondrejko 7 r.

Ondrejko sa mal narodiť v septembri 2003. Narodil sa v júni... Minulý rok sme boli na zápise prvýkrát. Ondrejko spĺňal kritérium prváka vekom aj fyzicky. Ale všetky tri strany - my, škola aj pedagogicko - psychologická poradňa - sme sa jednoznačne zhodli na odklade. V tomto školskom roku navštevuje škôlku. Pokračujeme v spolupráci s logopedičkou, chodíme na stimulačné cvičenia do pedagogicko-psychologickej poradne, skúšame EEG Biofeedback. Tento rok vo februári sme boli na zápise druhýkrát. Pani učiteľka, a nielen ona, zaznamenala výrazný pokrok! Ondrejko zvládol veľa vecí, čo by mal vedieť budúci prvák. Teda okrem reči. Takže momentálne riešime „odklad“ do nultého ročníka, ale ešte predtým nás čaká „testovanie“, do akej miery narušený vývin reči zasahuje do Ondrejkovho intelektu. Tak snáď budúci rok, do tretice ...

mama Martina - Lenka 5 r.

Dcéрка bude mať v lete 5 rokov a o rok budeme pravdepodobne tiež riešiť odloženie školskej dochádzky na žiadosť rodičov. Momentálne dlhodobo žijeme v zahraničí, kde dcéra navštevuje MŠ už druhý rok a ešte rok bude. Je to veľmi bystré dieťa, ktoré sa v MŠ naučilo cudzí jazyk. Zvláda

základné znalosti na úrovni 6 - ročných detí, keďže ju po roku zaradili do zmiešanej triedy 5 a 6 - ročných detí, práve na základe jej ľahkého zvládania „výučby“. Doma, pravdaže, rozprávame len po slovensky a snažíme sa ju zdokonaľovať v slovnej zásobe a správnej gramatike. Avšak v škôlke trávi výrazne väčšiu časť dňa, s čím súvisí jej lepšie zvládanie gramatiky a nových slov v cudzom jazyku. Keďže si myslíme, že od úspešného a pohodového začiatku školskej dochádzky závisí neskôršie lepšie zvládanie vzdelávania, chceli by sme po návrate na Slovensko dcéru dopriať rok navyše na kvalitnú adaptáciu do vzdelávania v materinskom jazyku a tiež na iný systém pedagogickej práce.

otec Miroslav - Romanko 5 r.

Ja som „septembrový“ a do školy som nastupoval ako takmer 7-ročný. Bol som preto mentálne vyspelejší, stihol som sa dovedy naučiť čítať, počítať a písať tlačenejšími písmenami. Bola to výhoda pri získavaní nových poznatkov. Väčšina nových informácií sa na mňa tak akosi prílepila – niekedy sa to popisuje ako „efekt snehovej gule“.

Ja osobne by som nemal problém požiadať o odklad školskej dochádzky mojich detí, ak by som to považoval za vhodné vzhľadom na ich vývoj. Jeden rok „stratený“ v predškolskom veku nemrzí. Myslím si, že mnohí rodičia sa podvedome bránia čo i len pomysleniu na odklad. Argumenty typu „stratiť jeden rok“, alebo možno „čo povedia ľudia“, sú podľa mňa úplne neoprávnené.

Udržanie pozornosti, pracovná, citová aj sociálna vyspelosť sú pre vstup do školy nevyhnutné. Foto Roman Sorger

Mgr. Zuzana Petrovská, pedagogička I. stupňa ZŠ

Osobne som počas svojej pedagogickej praxe mala v triede niekoľko detí s odloženou školskou dochádzkou, ktoré nastupovali do prvého ročníka už ako sedemročné. Boli to deti prevažne zo sociálne slabšieho prostredia. V riadnom termíne pre nástup do školy boli hravé, málo emočne vyzreté a nesústredené. Odklad im rozhodne pomohol. Boli vyzretejšie, sústredenejšie, ľahšie zvládali učivo a všetky nároky školskej dochádzky. Škola by bola veľkou záťažou na ich psychiku, lebo by určite nestihali s „priemernými“ deťmi a už vôbec nie s tými šikovnejšími. Som presvedčená o tom, že keby nastúpili do školy v riadnom termíne, školu a všetko ostatné s tým súvisiace by zvládali oveľa ťažšie, čo by určite malo aj zjavný vplyv na ich ďalšie štúdium aj život ako taký.

Pripravila Adriana Demjanovičová

PREHLAD DETÍ ZAPÍSANÝCH DO I. ROČNÍKA

rok	počet zaevidovaných detí spolu	z toho dievčatá	z celkového počtu zaevidovaných detí		% detí s odloženou školskou dochádzkou z celkového počtu detí pri zápise
			deti s odloženou školskou dochádzkou	deti nezaškolené v materskej škole	
2003 / 2004	62.355	29.288	5.280	5.819	8,47 %
2004 / 2005	61.730	29.075	4.817	6.440	7,80 %
2005 / 2006	59.782	28.308	4.859	5.494	8,13 %
2006 / 2007	58.968	27.886	4.725	5.244	8,01 %
2007 / 2008	56.261	26.424	4.625	5.013	8,22 %
2008 / 2009	53.791	25.893	4.630	4.886	8,61 %
2009 / 2010	54.445	25.632	4.329	5.298	7,95 %

zdroj: Ministerstvo školstva SR

POČET ŽIAKOV A TRIED NULTÉHO ROČNÍKA
PODLA KRAJOV V ŠKOLSKOM ROKU 2009/ 2010

Kraj	počet tried	počet žiakov
Bratislavský	16	178
Trnavský	9	106
Trenčiansky	6	63
Nitriansky	9	85
Žilinský	12	108
Banskobystrický	23	259
Prešovský	88	1.095
Košický	91	1.240
celkovo v SR	254	3.134

ŠKOLSKÝ ZÁKON

- právo na vzdelanie zakotvuje Ústava SR;

- školská dochádzka je povinná;
- školskú dochádzku upravuje Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní - známy aj ako Školský zákon - konkrétne ustanovuje spôsob výkonu školskej dochádzky a jej formy

- školská dochádzka je **desaťročná** a trvá najviac do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕši 16. rok veku, ak spomínaný zákon neustanovuje inak;

- povinná školská dochádzka začína **začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď dieťa dovŕši šiesty rok veku** a dosiahne školskú spôsobilosť;

- ak dieťa po dovŕšení šiesteho roku veku nedosiahlo školskú spôsobilosť a pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia, riaditeľ školy rozhodne **o odklade** začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky dieťaťa o jeden školský rok alebo o zaradení dieťaťa **do nultého ročníka základnej školy, a to vždy na žiadosť zákonného zástupcu;**

- súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčenie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie;

- riaditeľ školy môže rozhodnúť o odklade začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky dieťaťa alebo o jeho zaradení do nultého ročníka aj na návrh materskej školy, ktorú dieťa navštevuje, a na základe predchádzajúceho odporúčenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, a to vždy s informovaným súhlasom zákonného zástupcu;

- zákonný zástupca má právo rozhodnúť o tom, či dieťa s odloženou školskou

dochádzkou bude navštevovať materskú školu alebo nultý ročník. Takéto dieťa začína plniť povinnú školskú dochádzku v nultom ročníku;

- ak sa u žiaka prvého ročníka základnej školy, ktorý nemal odložený začiatok povinnej školskej dochádzky a neabsolvoval nultý ročník základnej školy, v prvom polroku prvého ročníka dodatočne zistí, že nedosiahol školskú spôsobilosť, môže riaditeľ školy rozhodnúť o dodatočnom odložení plnenia povinnej školskej dochádzky alebo o jeho zaradení do nultého ročníka;

- nultý ročník základnej školy je určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť, pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a vzhľadom na sociálne prostredie nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy – počet žiakov v triede nultého ročníka je maximálne 16;

- ak dieťa ani po odložení začiatku povinnej školskej dochádzky alebo po dodatočnom odložení plnenia povinnej školskej dochádzky nedosiahlo školskú spôsobilosť, najneskôr však 1. septembra, ktorý nasleduje po dni, v ktorom dieťa dovŕšilo ôsmy rok veku, bude zaradené do prvého ročníka alebo so sú-

hlasom zákonného zástupcu do nultého ročníka základnej školy;

- ak zákonný zástupca dieťaťa požiadava o to, aby bolo na plnenie povinnej školskej dochádzky výnimočne prijaté dieťa, ktoré nedovŕšilo šiesty rok veku, je povinný k žiadosti predložiť súhlasné vyjadrenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a súhlasné vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast;

- žiaci so zdravotným znevýhodnením, ktorý je oslobodený od povinnosti dochádzať do školy a jeho zdravotný stav mu neumožňuje vzdelávať sa, sa vzdelávanie neposkytuje do pominutia dôvodov, a to na základe písomného odporúčenia všeobecného lekára pre deti a dorast a písomného odporúčenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie;

- rodič sa dopustí priestupku a zákonný zástupca, ktorý je právnickou osobou (napr. ústav pre výchovu...) sa dopustí správneho deliktu, ak ohrozuje výchovu a vzdelávanie alebo zanedbáva starostlivosť o povinnú školskú dochádzku dieťaťa, najmä ak dieťa neprihlási na povinnú školskú dochádzku alebo dieťa neospravedlňuje vynechávať viac ako 60 vyučovacích hodín v príslušnom školskom roku.

Mgr. Elena Gogoláková

RADŠEJ ODBORNÍK NEŽ SUSEDA

Nad návštevou logopedickej ambulancie sa väčšina rodičov zamýšľa až vtedy, keď má doma predškoláka a zvažuje predčasné zaškolenie či naopak oddialenie nástupu do školy. Nemusi to byť pravidlo a na vývoj reči svojho dieťaťa by mal rodič citlivo reagovať od jeho najútlejšieho veku.

Mama, otec či iní dospelí v rodine sú od počiatku pre dieťa **rečovým vzorom**. Samozrejme, na výslednej podobe rečového prejavu sa podpisujú aj iné skutočnosti, akými sú dedičné faktory, organické poruchy a pod. V každom prípade by sa rodičia so svojimi otázkami mali obracať na odborníka, nie na susedku, ktorá má už väčšie deti. Poruchy reči sa dajú diagnostikovať už pred tretím rokom života. Nikde nie je presne stanovený vek, kedy má byť presne aká správna výslovnosť. Logopéd však vie určiť, aké hlásky má dieťa v akom veku správne využívať.

Ak má rodič podozrenie, že jeho dieťa má poruchu reči, mal by o tom informovať svojho detského lekára, ktorý ho odporučí na vyšetrenie ku klinickému logopédovi. Pripravuje sa predpis, podľa ktorého by deti v troch rokoch okrem klasickej trojročnej zdravotnej prehliadky u svojho detského lekára mali prejsť aj akousi „rečovou“ prehliadkou u klinického logopéda. „Som presvedčená, že by sa tak predišlo mnohým problémom, ktoré vznikajú práve preto, že rodič príde na logopédiu so svojím dieťaťom neskoro a nie je tak čoraz častejšie riešením odklad školskej dochádzky. Je zarážajúce, že pripravovaný predpis najviac bojkotujú pediatri,

príčom práve oni najčastejšie robia chybné rozhodnutie, keď rodičom tvrdia, že dieťa má ešte čas, a keď je neskoro, tvrdia, že rodič ich neúplne informoval“, hovorí o svojich skúsenostiach Helena Holičková, klinická logopedička s 26-ročnou praxou z Dubnice nad Váhom.

Odklad školskej dochádzky odporúča a schvaľuje psychologická poradňa. K tomu Helena Holičková dodáva: „Pochopiteľnejšie by bolo, keby návrh na odklad školskej dochádzky vyšiel od klinického logopéda, prípadne od učiteľky zo škôlky, pretože práve tieto osoby sú s dieťaťom najčastejšie a poznajú ho veľmi dobre. Vedia teda zhodnotiť jeho školskú zrelosť dosť objektívne, pričom psychológ často vidí dieťa len jeden raz a už rozhodne o jeho osude. V deň vyšetrenia dieťa nemusí mať „svoj deň!“

Napokon sme sa klinickej psychologičky spýtali **na dôsledky pretrvávajúcích porúch reči** u dieťaťa, ktoré predsa len do školy nastúpilo. O tom, že poruchy reči majú pre dieťa v škole veľké problémy, niet pochyb. Sluchová kontrola sa u dieťaťa vyvíja dlhšie, než je vstup do školy. „Dieťa pracuje spôsobom- diktované slovo si zopakuje a samo si ho diktuje, samozrejme, aj s danou chybou, a tak je výsledok chybný. A to je len jeden príklad. Problémy sú následne pri čítaní, recitácii, písaní a pod. V tom prípade sa zvažuje návrat dieťaťa do škôlky. Osobne mám v ambulancii najmenej štyri deti, ktoré boli „vrátené“ zo školy do škôlky v rozmedzí od konca

prvého školského štvrťroka až po koniec prvého školského polroka.“

Zdá sa to ako dobré riešenie, v prípade, že sa rodičia a ostatní kompetentní takpovediac zmýlili a dieťa nebolo po rečovej stránke na školu pripravené. Helena Holičková však upozorňuje: „Dôsledky sú mimoriadne veľké, deti majú potom často o poruchu viac – nevedia sa vyrovnáť s výsmechom detí v škôlke a ďalší veľký problém je na svete. Mám dokonca dieťa, ktorému takto pribudla neuróza reči (balbuties), ale aj nočné pomočovanie.“

Zanedbanie rečovej výchovy má nesmierne negatívne dôsledky pre dieťa nielen pre jeho školskú dochádzku, ale aj pre jeho budúcnosť v dospelom veku. V súčasnosti sa v spoločnosti kladie veľmi veľký dôraz na správnu komunikáciu a veľa dospievajúcich a dospelých ľudí teraz pracuje na zdokonaľovaní svojho rečového prejavu. Ten je totiž rovnako dôležitý ako aj náš výzor a reč tela. Vyrovnanosť a harmóniu týchto zložiek využívame nielen vedome, ak chceme na niekoho zapôsobiť, či uspieť na pracovnom pohovore. Využívame ich aj podvedome pri nadväzovaní a udržiavaní všetkých našich medziludských vzťahov. A tie potrebujeme počas celého života.

Prípravila Andrea Pagáčová

Učiteľky v škôlke vedie objektívne zhodnotiť pripravenosť dieťaťa aj po rečovej stránke. Foto Z. Koláriková

NIE JE PRÍSTUP AKO PRÍSTUP

Môj syn Danko sa učil rozprávať v podobnom veku ako jeho rovesníci, ale v štyroch rokoch mu stále nešli niektoré písmenká a dlhšie slová komolil tak, že mu nikto nerozumel. Keď jeho problém s vyslovovaním niektorých slov a písmen nezmizol ani po sfúknutí piatich sviečok na torte, vydali sme sa na návštevu logopedičky – súkromníčky, ktorá pracuje v rodinnom dome, v domáckych priestoroch a je veľmi drahá. Prvé, čo mi prebehlo myslou, bolo, aká musí byť skvelá, keď za to toľko berie. Rodinný dom sa ale zmenil na starý zdedený zanedbaný domčúr, kde v jednej prázdnej izbe boli dve staré polorozpadnuté stoličky a niekoľko hračiek. Pani logopedička sa dosť ponáhľala, pretože „...máme zaplatené iba za dve hodiny, tak aby sme niečo stihli...“ samozrejme, že to nepovedala takto, ale bolo to cítiť. A cítil to hlavne Danko. Samozrejme, že hneď spolupracovať nechcel. Potrebuje svojich päť minút a potom ide všetko hladko. Ak sa tých 5 minút preskočí, nejde to. Pani logopedička ale s touto mojou skúsenosťou nesúhlasila, pretože je dosť rozmazaný. Dobré, beriem. Ale dieťa už spolupracovať vôbec nechcelo. Pozeral na mňa vystrašene, že prečo na mňa tá zlá teta tak nakričala a ja ešte chcem, aby on jej dovolil, aby mu dala akési železka do pusy. Tak sme sa po 20 minútach zdvihli, zaplatila som za dve hodiny a v domnienke, že keď to s ním nezvládla ona, nedokáže to nikto, som Dankovi dala „zaracha“ a s pocitom neschopnej matky som tému logopédie uzavrela.

Po nejakom čase ma zlosť prešla a skúsili sme to ešte raz u normálnej „nemocničnej“ logopedičky. Danko upútala čakáreň, v ktorej sa dosýta pohral, ja som si čítala časopisy. Takto oddychnutý sme vošli do sveta milej, skvelej, pokojnej a pozitívnej pani logopedičky, ktorá Dankovi otvorila cestu ku krajšiemu a zreteľnejšiemu rozprávaniu a mne dala

novú silu. Chválila ho za každé slovo, za každý maličký pokrok, dávala mu jednoduché cvičenia. Danko sa snažil. Za pol roka urobil obrovský pokrok a jeho reč bola konečne zrozumiteľná aj ostatným. A stačilo tak málo...pozitívny prístup a chvála. Keď som pochopila, že polovica jeho „problémov“ je v mojej hlave a zbytočne ich zväčšujem a negativizujem, bolo všetko jednoduchšie. Potom prišli na rad ťažšie slová, na ktoré sa aj dnes musí mimoriadne sústrediť, aby ich vyslovil správne. Ide to len neustálym naprávaním a skúšaním, postupne si zvyká a už mu ich v slovníku nezostalo až tak veľa.

Existuje množstvo problémov s rečou, ktoré určite nie sú také zanedbateľné ako ten náš. U nás to bolo skôr o chlapčenskej lenivosti a matkinom presvedčení, že všetko spravja doktori. Dankov príbeh má skôr poslušný ako inšpirácia pre rodičov, ktorí majú pocit, že to ich dieťaťu vôbec nejde a že je to veľký problém. Dankova reč nie je dokonalá a básničku sa musí učiť trochu dlhšie. Ale naučí sa ju. Ide to, len treba vedieť, že to niekedy trvá a že nie je logopéd ako logopéd. Alebo skôr: nie je prístup ako prístup.

mama Eva

PROBLÉMY S VÝSLOVNOSŤOU

Čo najviac zaujíma rodičov pri dyslálii – chybnej výslovnosti?

Vyberáme zopár typických otázok:

Moja dcéra bude mať o niekoľko mesiacov tri roky, ale nevie vysloviť niektoré hlásky. Dokedy by malo dieťa vedieť správne vyslovovať jednotlivé hlásky? Kedy treba vyhľadať pomoc logopéda? Je odstránenie poruchy vekovo ohraničené? Ako môžem dcére pomôcť naučiť sa správnu výslovnosť?

Každé dieťa je výnimočné, a preto aj osvojovanie si správnej výslovnosti prebieha individuálne. Niektoré deti sa naučia správnu výslovnosť pomerne rýchlo, iné aj v troch rokoch života hovoria nezrozumiteľne. Niektoré deti už v dvoch rokoch vyslovujú správne tie hlásky, ktoré v slovenskom jazyku považujeme za najťažšie (napr. l, r), iné sa s ich výslovnosťou pasujú aj v školskom veku. Napriek týmto rozdielom existuje postupnosť vo vývine výslovnosti, ktorou prechádza väčšina detí.

Na Slovensku doteraz neexistujú podrobné výskumy, ktoré by presne vymedzili vek, v ktorom je nesprávna výslovnosť niektorých hlások ešte „normálna“ a v ktorom nie. Ide totiž o to, že do istého veku má každé dieťa prirodzený, fyziologický „nárok na nesprávnu výslovnosť“ a až po určitom veku hodnotíme takúto výslovnosť ako chybnú, dyslalickeú. Logopédi sa vo všeobecnosti riadia týmito kritériami:

- **Dieťa do troch rokov** by malo vedieť správne vyslovovať hlásky **n, m, p, h, t, k** vo všetkých postaveniach v slove (teda na začiatku, v strede a na konci slova).

- **Dieťa medzi tretím a štvrtým rokom** by malo vládnuť správnu výslovnosť hlások **f, v, g, b, j, d** vo všetkých postaveniach v slove.

- **Dieťa medzi štvrtým až piatym rokom** života by malo správne vyslovovať **všetky ostatné hlásky** vo všetkých postaveniach v slove. Medzi najťažšie hlásky slovenského jazyka patria **l a r**, ale aj tzv. sykavky **s, z, c, dz, š, ž, č, dž**. Väčšina detí dosiahne správnu výslovnosť najskôr do 5. roka života, najneskôr do 7. roka. Po 5. roku totiž ešte môže dôjsť v niektorých prípadoch k „samonaučeniu“ hlásky, a to aj pod vplyvom čítania a písania v 1. ročníku ZŠ. Tieto prípady sú však naozaj zriedkavé. Na druhej strane, ak dieťa prichádza do 1. ročníka so zlou výslovnosťou, môže to, naopak, skomplikovať nácvik procesu písania. Nepresný zvukový obraz hlásky sa môže preniesť do nesprávneho grafického obrazu hlásky (písmena).

Okrem toho, že dieťa nesprávne vyslovuje niektorú hlásku (hlásky), si treba uvedomiť, že počas rečového vývinu si „ulahčuje“ výslovnosť tým, že

vynecháva hlásky a slabiky alebo zamieňa niektoré hlásky za iné – ľahšie. Tieto „chyby“ sú do istého veku normálne a medzi najčastejšie patria:

- **Vynechávanie hlásky** na začiatku, v strede alebo na konci slova: napr. haló = aló, Katka = kaka, dom = do;

- **Nahrádzanie jednej hlásky druhou** na začiatku, v strede alebo na konci slova: napr. ryba = lyba, mačka = matka, pes = pet;

- **Vynechávanie hlásky v spoluhláskových zhlukoch**, napr. strýko = týko, strom = tom, kreslí = keslí;

- **Vynechávanie slabiky** na začiatku, v strede alebo na konci slova, napr. topánka = pánka, kolotoč = kotoč, gitara = gita;

- **Opakovanie slabiky**, napr. voda = vovo, kočík = koko;

Logopédia využíva aj nepriame metódy nácviku správnej výslovnosti. Foto: RaKo

- **Prehadzovanie hlások**, napr. červený = čevrený, malinovka = malivonka.

Z toho vyplýva, že trojročné dieťa, ktoré zamieňa napr. hlásky s, l a r za ľahšie hlásky, nemá poruchu reči (dysláliu). Preto návšteva u logopéda nie je v tomto prípade nutná. Do veku troch rokov sa logopédi náprave výslovnosti priamo nevenujú, pretože nervový systém, pohyblivosť rečových orgánov a presnosť sluchového a zrakového vnímania sa stále vyvíjajú a dieťa má „nárok“ na nesprávnu výslovnosť. Iný je však prístup u trojročného dieťaťa, ktoré nesprávne vyslovuje veľa hlások alebo niektoré hlásky tvorí chybné, napr. vyslovuje tzv. francúzske r alebo šušle (tvorí sykavky s jazyčkom ďaleko vpred medzi zúbkami alebo mu uniká zdych po stranách jazyka namiesto v strede). Aby sme predišli upevňovaniu nesprávnych rečových návykov, návšteva u logopéda je v tomto prípade vhodná. Logopéd v prvom rade zistí, či ide o chybnú výslovnosť alebo nie a poradí vám, ako správne stimulovať výslovnosť v domácom prostredí.

Ak prídem k logopédovi, ako bude pracovať s mojim dieťaťom a čo môžem preň urobiť ja, ako mama, doma? Ako môžem dcére (synovi) pomôcť naučiť sa správnu výslovnosť?

V logopédii používame tzv. **nepriame a priame metódy** nácviku správnej výslovnosti.

Medzi nepriame prístupy patrí poskytovanie správneho rečového vzoru – modelu správnej výslovnosti. Pri tejto metóde **sa nevyžaduje od dieťaťa, aby opakovalo správnu výslovnosť**. Modelovanie je vhodné pre malé deti (do štyroch rokov), deti na nižších vývinových stupňoch (napr. deti s malou slovnou zásobou, deti s poruchami porozumenia, deti používajúce len krátke vety), alebo pre deti, ktoré nedokážu spolupracovať počas štruktúrovaného nácviku. Modelovanie vykonávajú rodičia v domácom prostredí. Okrem modelovania sú vhodné aj „cvičenia“ rečových orgánov hrovou formou (tzv. oromotorické cvičenia), ktorých cieľom je, aby si dieťa začalo uvedomovať postavenie rečových orgánov pri pohyboch a tvorení jednotlivých zvukov (napr. vyplazíme jazyk ako kravička, pri volaní na mačičku „c-c-c“ schováme jazyček do domčeka za zúbky a pod.)

Priame prístupy, keď sa od dieťaťa **vyžaduje správna výslovnosť**, sú všeobecne vhodné po štvrtom roku dieťaťa. Terapeut alebo rodič (pod vedení logopéda) pracujú s dieťaťom počas štruktúrovaných cvičení, ktorých program a postupnosť (hierarchia) je vopred naplánovaná a odôvodnená. Vo všeobecnosti platí, že čím skôr (po štvrtom roku) sa začne, tým ľahšie sa nesprávna výslovnosť odstráni. Odporúčame, aby sa odstránenie nesprávnej výslovnosti začalo aspoň rok pred nástupom do školy, pretože nesprávna výslovnosť môže ovplyvniť školskú úspešnosť v predmetoch, ako sú čítanie a písanie. To však neznamená, že aj dieťa v staršom školskom veku nie je schopné naučiť sa správnu výslovnosť, ak je dobre motivované a vedené. V každom prípade si nácvik vyžaduje trochu trpezlivosti zo strany rodičov a motivácie zo strany dieťaťa.

Z knihy *o detskej reči spracovala*
Svetlana Kapalková
Prevzaté a skrátené z časopisu
Mama a ja – 2006, ročník V., číslo 2

„KEĎ SA LÚBIME A STÍSKAME“

„Malé dieťa je objektom lásky a nežnosti svojej matky. Ono samé bude neskôr tak ľubiť, ako bolo ľúbené svojou matkou ...“

Od narodenia hovoríme nášmu dieťaťku, ako veľmi ho ľúbime a že je to naša „láska“. Túlime si ho k sebe, nosíme, dojčíme, neskôr odpúšťame stiahnuté obrusy, pokreslené steny a len sa usmievame nad rozbitým riadom. Neskôr s láskou ofukujeme rozbité čielka a kolienka, liečime zázračnou pusou všetky bolesti a trápenia. Možno prísne, ale s láskou sa pozeráme na lotroviny nášho dieťaťa, opravujeme chyby v domácich úlohách a napriek všetkému milujeme. Milujeme svoje dieťa tak, že sme schopní urobiť všetko preto, aby sa malo dobre, aby bolo šťastné. To je bezpodmienečná materinská láska. Nám, matkám, je daná do maternice spolu s dieťaťkom.

Často rozmýšľame, či naše dieťa vie, ako ho veľmi milujeme, a či nás aj ono tak veľmi ľúbi. Len čo dokáže trochu rozprávať, pýtame sa zvedavo: „Ľúbiš maminku?“ a čakáme tú krásnu odpoveď: „Áno,“ spolu s uslintanou pusinkou a pevným objatím okolo krku.

Neskôr sa deti pokúšajú vyjadriť svoju lásku tak, ako to robí otecko voči mamičke – hladajú, čím mamičku prekvapí, ako pre ňu urobiť darček, ako jej pomôcť pri spoločnej činnosti, hlavne tráviť s ňou čo najviac času. Čím sú staršie a vyspelejšie, tým viac pred nami uzatvárajú svoje spontánne fyzické prejavy lásky a my sa pýtame, či nás stále ľúbia tak, ako keď boli malí. Možno sa občas pýtame sami seba: „Čo je to vlastne láska?“ a ako vôbec vnímajú deti lásku, sú schopné tomuto abstraktnému pojmu porozumieť?

Láska ako fenomén

Láska – také jednoduché slovo, denne používané, vyslovované, a predsa, keď sa nás niekto opýta: „Čo je to láska? Čo to znamená ľubiť sa?“, možno na chvíľku zneistíme. Aká láska? Existuje niekoľko významov tohto pojmu – láska platonická, vášnivá, k rodičom, súrodencom, partnerovi, k deťom, práci, koničkom... Slovo „láska“ používame bežne ako soľ, bez toho, aby sme si uvedomili jej hodnotu a aj jej ničivé následky. Existujú slová, ktoré používame rovnako často? Taliansky psychoterapeut Assagioli tvrdí, že častejšie používané slová sú už snáď len „ja“ a „peniaze“.

Čo je to teda láska? Výkladový slovník nám napovie málo o tomto pojme: „Je to vysoký stupeň kladného citového vzťahu, pri ktorom sa objekt lásky dostáva do centra životných záujmov subjektu. Je to komplexný psychologický jav zahrňujúci prejav rozličných zložiek osobnosti (citovej, vôľovej, sexuálnej), ktoré sú zamerané na určitú osobu, alebo vec či ideu.“

Definíciou a porozumením pojmu láska sa zaoberali ľudia už v starovekom Grécku. Na rozdiel od nás mali na slovo „láska“ tri pomenovania:

1. **Philia** – čo znamená postoj, vzťah, priateľstvo. Chápalo sa tým spoločné vykonávanie činností, spoločné záujmy a zábava, zároveň musí spĺňať podmienku dobrého vzájomného pocitu z interakcie.

2. **Agape** – myslí sa tým kresťanská altruistická láska k blížnemu.

3. **Eros** – najskôr slúžil ako kontrast k „Philia“, čo spôsobovalo jeho charakterizovanie ako náruživá láska. Eros bola základná kreatívna energia, ktorá môže zmeniť svet. Charakteristickým objektom pre Eros je iná osoba a sexuálna láska. Eros bol priáním, ktoré chcelo vlastniť svoj objekt a sexuálne priania boli vnímané ako výraz životnej sily.

Mnoho filozofov, výskumníkov, ale hlavne básnikov a spisovateľov sa zaoberalo slovom aj samotným citom lásky prevažne v ponímaní Erosu a teda náruživej lásky medzi dvomi ľuďmi. Napísalo sa množstvo románov, príbehov a básní opisujúcich tento cit a v každom z nich by sme mohli nájsť iné vnímanie a iné odtienky pojmu láska.

Výskumník Lee v roku 1973 analyzoval asi 4000 literárnych textov napísaných za posled-

ilustračné foto: Z.Koláriková

ných 2000 rokov v západných kultúrach. Na základe jeho výskumu vytvoril nasledovné delenie pojmu láska:

- Eros – chápaná ako romantická láska;
- Ludus – je to láska ako hra;
- Storge – priateľská láska;
- Mania – vlastnícka láska;
- Pragma – pragmatická láska;
- Agape – altruistická láska.

Ak chceme lásku popísať, nemali by sme zabudnúť na ďalšiu teóriu lásky¹, pri ktorej ide o dvojkombináciu elementov: **vášeň, intimita a väzba** (rozhodnutie). Podľa tejto teórie je **romantická láska** kombináciou intimity a vášne pri neprítomnosti väzby, **partnerská láska** kombináciou intimity a väzby pri neprítomnosti vášne. Pri kombinácii všetkých troch faktorov ide o dosiahnutie **plnohodnotnej lásky**.

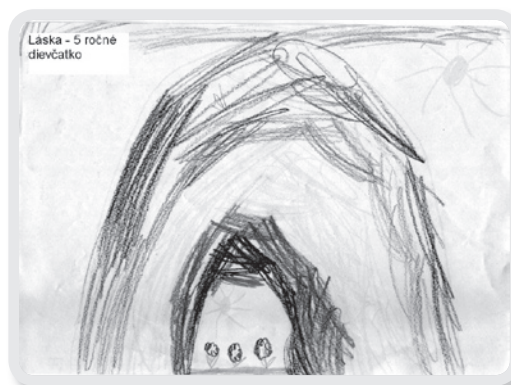
Rakúsky psychoterapeut Erich Fromm člení lásku do dvoch veľkých skupín – láska medzi rodičom a dieťaťom a láska k objektom. **Materskú lásku** považuje za bezpodmienečnú a popisuje ju ako teplo, výživu, euforické štádium uspokojenia a istoty. Je pre dieťa tým, čo český vývinový psychológ, uznávaný odborník Matejček kategorizoval ako päť základných psychických potrieb: „potreba náležitej psychickej stimulácie, potreba určitého poriadku v prijímaných podnetoch, potreba životnej istoty, pozitívnej identity a otvorenej budúcnosti.“

Rozumie dieťa láske?

Mnoho uznávaných psychológov a psychoterapeutov vo svojich dielach z 19. a 20. storočia tvrdí, že dieťa je do veku približne 10 rokov len pasívnym prijímateľom lásky. Lásku teda prijíma, ale nevie ju precítiť voči inej osobe a to, čo my vidíme ako prejav lásky, je vlastne len prejav potrieb malého dieťaťa. My, matky, však vidíme, že deti napriek svojmu egocentrickému ladeniu dokážu ľubiť a prejavovať lásku celým svojím srdcom. Samozrejme, ich prejavovanie lásky je spojené s ich rozumovými schopnosťami a odpoveď na otázku: „Čo je to láska?“ je prepojené s ich schopnosťou reči. Z tohto dôvodu je emočný svet dieťaťa a jeho prežívanie pre nás neustálou záhadou.

PREDŠKOLÁCI O LÁSKE

Podľa jedného výskumu², ktorý sledoval 61 detí vo veku od 4-6 rokov, deti už v tomto veku sú schopné rozumieť pojmu láska a popísať ho, prípadne nakresliť, čo tento pojem pre nich znamená. Autorky výskumu sa rozhodli zistiť, či deti predškolského veku rozumejú abstraktnému pojmu „láska“ a v akej podobe si ho začlenili do svojho života a ako ho hodnotia. Tiež chceli sle-

¹ Sternbergovu triangulárnu teóriu lásky

² Zacharová, Diešková. Chápanie, hodnotenie a vyjadrenie pojmu „láska“ u detí staršieho predškolského veku. 2003/04. Diplomová práca

dovať, ako je ich chápanie lásky ovplyvnené sociálnym a kultúrnym prostredím detí, ich vekom a pohlavím a zisťovali, na akej úrovni sú deti schopné pomenovať slovami, čo je láska.

Na základe kresieb a výrokov detí autorky tvrdia, že deti vnímajú lásku najčastejšie ako **konkrétny prejav**. Takéto vnímanie lásky je u detí najčastejšie (40,77%). Autorky do tejto kategórie zaradili detské výroky vzťahujúce sa k popisu *fyzického kontaktu, daru, záväzku a prejavu zmyslovej a praktickej skúsenosti*.

1. Fyzický kontakt

Pre deti znamená láska napríklad „**prítulenie**“ - „*keď si človek toho druhého pritúli*“; prípadne „*stískajú sa a hovoria si: ľúbim ťa*“. Najviac detí vyjadrilo lásku ako fyzický kontakt popisom „*keď si dajú pusy*“, ďalšie deti popisali lásku ako **bozkávanie sa**, čo chápeme ako miernu sexuálnu narážku (hlavne, keď sa deti začali usmievať.) Použité slova pusa sa u detí spája s maznaním sa s rodičmi a potrebou rodičovskej lásky, prípadne vyjadrenie pozitívneho vzťahu k iným deťom „*mám jedného kamaráta, ten mi dáva vždy pusy na líčko*“. Táto kategória sa presne zhoduje s prvým jazykom lásky autorov Chapman a Campbell. Autori upozorňujú, že je to jeden z najsilnejších jazykov lásky a potrebujú ho ako chlapci, tak aj dievčatá. Lásku ako fyzický kontakt vnímajú deti nezávisle od veku (v rozpätí 4,5 až 6 rokov) a iných premenných (prejavov agresivity, rodinnej situácie).

2. Láska ako dar

V tejto kategórii sa nachádzajú dva druhy darov. **Materiálny dar** (stropný ventilátor, sviečky, auto) a **symbolický** (prekvapenie, kvetinky, niečo). Chapman a Campbell upozorňujú, že pre deti, ktoré chápu darčeky ako primárny jazyk, „je darček niečím viac ako len hmotnou vecou, je hmatateľným vyjadrením lásky...“. Autorky slovenského výskumu to dokumentujú na výroku ku kresbe lásky jedného dieťaťa. Dieťa na otázku, či môže nakresliť, čo znamená láska, nakreslilo niečo čierne visiace zo stropu. Keď sa ho výskumníčka opýtala, čo to je, dieťa odpovedalo: „*Je to dar – stropný ventilátor*.“ Následne výskumníčky zistili, že stropný ventilátor dieťa dostalo v horúcom lete, keď malo problémy s dýchaním a nemohlo od horúčavy spať.

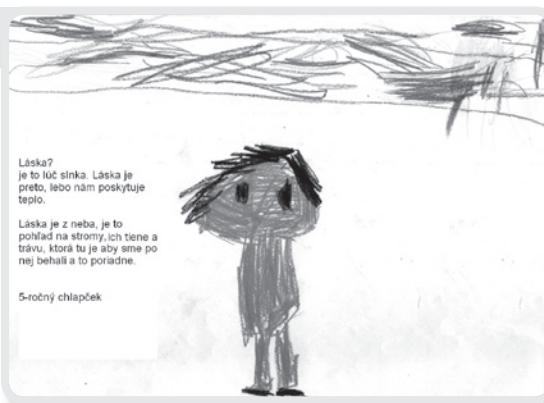
3. Láska ako vzťah

Deti často popisovali lásku ako rodinu (starostlivosť o člena rodiny, bábätko) a svadbu. Vyjadrenie lásky ako **svadby** hodnotili výskumníčky ako konvenčný znak, ktorý dieťa preberá zo spoločnosti, dieťa si ho ale často dopĺňa vlastným filozofovaním „*bozkávajú sa a majú spolu svadbu, ale láska môže byť aj pred svadbou*“, prípadne „*keď si dávajú pusy, objímajú sa a musia sa vidieť, musia ísť do kostola a tam sa oženia. Je to svadba, keď si chce niekoho zobrať!*“

Porozumenie slovu „láska“ ako synonymu pre slovo **rodina** sa spája často s materinskou starostlivosťou o dieťa. Chapman a Campbell nazvali tento typ lásky ako „skutky služby“ a rozumejú pod tým všetky činnosti, ktoré pre deti rodičia urobia, aby sme ich potešili a postarali sa o ne, a tak sa stávajú ich vzorom, aby oni mohli začať neskôr tiež pomáhať druhým.

4. Láska ako prejav zmyslovej a praktickej skúsenosti

Autorky výskumu sem zaradili výroky vyjadrujúce **altruistické skutky** (pomáhanie, požičiavanie a podelenie sa s niečím), naznačenie **spoločnej (spoločenskej) činnosti** ako tancovanie, prípadne **fyzickej činnosti vykonávanej inou** (*je to ľadová princezná, vie sa krásne korčuľovať*), či **vlastnou osobou** (*ja ako som postavil snehuliaka*). Táto kategória naznačuje, že deti rozumejú pod slovom láska **spoločné trávenie času**, ako vykonávanie istých aktivít, ktoré vedú k pocitu dobre vykonanej práce (postavenie snehuliaka, krásne

Láska?
je to lúč slnka. Láska je preto, lebo nám poskytuje teplo.
Láska je z neba, je to pohľad na stromy, ich tieň a trávu, ktorá tu je aby sme po nej behali a to poradne.
5-ročný chlapec

korčuľovanie). Tiež by sme mohli označiť tieto aktivity ako „skutočné momenty“, pretože práve v nich je rodič (alebo iná osoba – súrodenc, učiteľka, kamarát/ka) naozaj s nimi prepojený v činnosti a plne sa mu venuje.

Deti sú schopné už v predškolskom veku vnímať lásku cez vlastnú fantáziu a sú schopné filozofovať na túto tému. Lásku vnímajú na základe svojich skúseností v rodine ako **bezhraničnú**. Deti vedia konkrétne opísať nielen tú lásku, ktorú prijímajú, „*ľúbia nás mama a tatino, ale niekedy sa nahnevajú, že sa bijeme so sestričkou*“, ale aj lásku, ktorú cítia, „*mám ju vždy rád, aj keď sa správam zle, aj keď dobre*“, a tiež sú schopné pomenovať všeobecné pravidlo istej bezbrehej altruistickej lásky „*v prípade, keď jeden druhého tlačí, je na neho zlý, a on je napriek tomu k nemu milý*“.

Asi najkrajšie filozofovanie detí je ale v kategórii **poeticko – symbolická láska**. Takéto porozumenie lásky je spojené so symbolickým prepojením s prírodou. Tak vzniká láska ako poeticko – symbolické vyjadrenie daru a zahŕňa neočakávanú nádej, „*keď je niečo pod vianočným stromčekom a nik nedúfal, že to tam bude*“, neprestajne opakujúci sa prejav lásky, „*je to snehová vločka, dáš ju niekomu a keď sa roztopí, tak mu dáš druhú a potom ďalšiu...*“, všeobecnú tendenciu a nesebeckosť „*láska je vánok, ktorý odnáša srdiečka a lístočky a aj noty, je to vánok, ktorý všade fúka a roznáša lásku*“ a ako jej neuchopiteľnosť „*láska je kvietok, ktorý môžeš poslať priateľovi, je to kvietok patriaci priateľovi, ktorého mám rád, láske stačí pozerat sa na kvet*“.

Poeticko – symbolické znázornenie prírody lásku popisuje, ako vtáčikov, motýle, húsenice, mušle (čo by sme v psychoanalytickom význame mohli definovať ako veľmi jemné a hravé poukazovanie na sexuálne významy lásky), slniečka (symbol tepla a symbol otca alebo matky), oblakov, dúhy, kvietkov, stromov, lúky (symbol smútku, ženskosti, jemnosti, sily, rozľahlosti, voľnosti). To, že deti si samé uvedomujú zmysel použitých symbolov, dokumentujú nasledujúce výroky: „*je to lúč slnka, pretože nám prináša teplo*“, „*sú to stromy, tieň a lúka, po ktorej môžeš behať celkom voľne*“, „*láska je tajomná – sú to kvetinky, srdiečka, slniečko – keď sa majú všetci veľmi radi*“. „*Láska je kvet, pretože je pekný a hodnotný, hodnotný je preto, že rastie zo zeme a tá je hodnotná a tráva tiež*“.

5. Láska ako slovné vyjadrenie kolektívnych názorov

Do poslednej kategórie autorky zaradili **lásku ako verbalizovanie kolektívnych názorov**. Preberanie znakov a spoločensky ustálených prejavov je u detí bežnou záležitosťou a hlavne pri abstraktných pojmoch. Rozumieť pojmom sa učíme v spoločnosti pri počúvaní toho, čo iní rozprávajú (spoločenský diskurz). Deti tak preberajú symboly spoločnosti pre pojem láska, ktoré sú najčastejšie spájané s jej kontextom (srdiečko - Valentín), ktoré počujú od svojich rodičov alebo od širšieho sociálneho okolia, ktoré sa snaží o morálnu výchovu a podmieňuje lásku (musíš byť dobrý poslušný ..., potom ťa budú mať radi, ľúbiť...), prípadne vyjadruje lásku synonymicky ako ľúbiť niekoho, mať rád...

Láska vyjadrená synonymicky zahŕňa väčšinou výroky všeobecného a neurčitého charakteru „*keď sa ľúbia a majú sa radi*“. Deti sa často vyjadrovali neosobne, prípadne neskôr konkretizovali: „*keď sa tato zamiluje do mamy*“. Celkovo môžeme povedať, že ide o jednoduché, veku prirodzené prvé definície lásky.

Podmieňená láska je pravým opakom bezpodmieňenej a istej lásky. **Deti sú každodenne konfrontované s nutnosťou bojovať o lásku**, „*je to červené srdiečko, lebo je pekné a treba byť dobrý, aby si ho dostal*“, prípadne láska je, „*keď sa majú radi, keď niečo dobré urobia, niečo pekné*“. Autorky upozorňujú, že takéto podmienené prežívanie lásky nemôže dieťaťu priniesť dostatočné emočné uspokojenie, čo sa zákonite odrazí na jeho správaní a neskoršom vývine.

Vo vnímaní pojmu láska sa jednoznačne odraža aj valentínska symbolika. Symbol srdca autorky rozdelili vo výrokoch na konvenč-

nú (prebranú zo spoločnosti „srdiečko, ale to bude zavesené na obchodnom dome, kde sa predávajú srdiečka lásky“) a individuálnu „sú to srdiečka, tie sú tu“ (dieta ukázalo rukou na srdce), v ktorej sa odráža priama detská skúsenosť so symbolom srdca: „že som zamilovaná do Samka a on mi dal raz veľké srdce.“

To, že slovo láska sama osebe nemusí byť len pozitívne vnímané, svedčia veľmi smutné výroky detí: „lásku zničiť, to robí môj otec a potom prinesie domov poklad“, „keď žena nelúbi muža, navštívi ten muž poklad a prinesie ho domov a ona ho má potom opäť rada“. O subjektívne hlbokom prežívaní týchto výrokov svedčí aj kresba oboch detí a slzy v očiach, keď autorka druhého výroku popisovala, čo nakreslila ako lásku: „je to srdce, ktoré umiera, a to je hák, ktorý ho bodá.“ Vysvetlením v tomto prípade je skutočnosť, že autorke kresby a výroku sa mala narodiť sestrička a podľa všetkého nebola na túto skutočnosť dostatočne pripravená, alebo bola z dôvodu rizikovej gravidity „odsunutá“ a jej potreba bezpodmienečnej lásky tak ostala nepovšimnutá. Výskumníčky ale nevylučujú ani iné príčiny takého hlbokého smútku dieťaťa.

Podobne sa pri analýze výrokov a kresieb detí dá vnímať aj nasledujúca odpoveď: „zamilovať sa do svojej mamy a otca, maznajú sa so mnou vždy ako s plyšovým zvieratkom“, ktorá naznačuje skôr trpenie dieťaťa pri maznaní sa s rodičmi. (Chlapec sa nakreslil v rodine sám a bez rúk a úst. Keď sa ho výskumníčka pýtala, či je v jeho rodine ešte niekto, otočil papier a nakreslil otca.)

Lásku ako **vyjadrenie svojho vnútorného prežívania** charakterizujú výroky detí „láska znamená mať rád, mať jeho obraz v sebe a cítiť sa pri tom dobre, láska je jednoducho pekná, je to keď niekoho ľúbime a teší nás to.“

Niekedy si ani neuvedomujeme, aké múdre a šikovné sú naše deti. Myslím si, že je dôležité, aby sme my učili deti a aby nás ony počúvali, a pritom zabúdame občas počúvať my ich. Možno sa nás niektoré výroky detí dotknú, možno nás niektoré zabolia a iné zas pobavia. Každý samostatne má malú výpovednú hodnotu, no keď sa na ne pozrieme ako na jednotný súbor, zistíme, že deti až príliš presne dokážu definovať pojem lásky. Všetky vedecké teórie sú popritom len sivé a neformálne pokusy, ktoré nie sú schopné komplexne zachytiť celé spektrum problematiky. Je zaujímavé, ako si deti všimnú detaily, ktoré si my, dospelí a vzdelaní, už nestihneme všimnúť. Ešte zaujímavejšie je vidieť, čo všetko je pre deti dôležité a ako pestrofarebne vnímajú svet.

Láska a rodina

Všetci vieme, že dieťa hneď od narodenia potrebuje okrem jedla a starostlivosti hlavne lásku na to, aby prežilo. Dobrá rodinná situácia je pre dieťa už od splodenia alfou a omegou jeho ďalšieho úspechu v živote.

To, ako dieťa vníma slovo „láska“, je často určené tým, ako sa láska prejavuje v rodine, aký vzťah dieťa v rodine zažíva. Podľa výskumu sa ukazuje, že deti vnímajú seba na jednej úrovni s matkou. Otca zas deti vnímajú ako mocnejšieho, aktívnejšieho, podobne ako pojem láska. Ak dieťa ale napríklad vníma otca ako neaktívneho v rodine, môže to viesť k jeho pocitu „nepohody“ a neuspokojenia v rodine. Je zaujímavé, že podľa tohto výskumu dieťa, ktoré subjektívne prežíva nedostatok lásky v rodine, má silnú potrebu vnímať lásku ako šťastnejšiu, čistejšiu a väčšiu. Deti, ktoré majú uspokojené svoje potreby v rodine, vnímajú pojem láska rovnako silno ako pojem „ja“.

AKO DEŤOM POVEDAŤ, ŽE ICH LÚBIME

Psychológovia sa v praxi často stretávajú s nešťastnými rodičmi, ktorí svoje deti milujú a robia pre ne všetko, čo vedia, no napriek tomu ich deti nemajú pocit, že by ich rodičia milovali a dostatočne im lásku vyznali. Podľa psychológov Chapmana a Cambella každé dieťa má svoj primárny jazyk lásky, svoj spôsob, ktorým vníma lásku. Hovorí o piatich jazykoch lásky, ktorým naše deti rozumieť a vnímajú ich ako lásku. Podľa autorov je dôležité komunikovať s dieťaťom v jeho primárnom jazyku lásky, aby sa dieťa mohlo cítiť milované, aby dieťa bolo vo svojej potrebe lásky dostatočne uspokojené. Ak aj dieťa vní-

ma lásku iba v jednom jazyku, neznamená to, že ak mu budeme lásku preukazovať aj inými jazykmi lásky, nebude z toho nič mať. Dôležité je nezabudnúť komunikovať lásku tým spôsobom, ktorému dieťa najviac rozumie.

Aké sú jazyky lásky?

1. fyzický kontakt – alebo prejavovanie a vnímanie lásky pomocou dotyku – držanie v náručí, objímanie, hladkanie, bozkávanie, ale aj žartovné zápasy s tatinkom, držanie za ruku, nosenie – to všetko je pre citový vývin dieťaťa životne dôležité;

2. slová uistenia – ako je vyjadrenie náklonnosti (ocenenie samotného bytia dieťaťa, pretože je), vyjadrenie nežnosti, pochvaly, povzbudenia.

Dôležité nie je len povedať „mám ta rád“, ale dôležité je povedať to deťom tak, aby v intonácii, modulácii, farbe hlasu cítili, že to naozaj aj tak myslíme a že ich naozaj máme radi. Tieto slová by nemali byť povedané v spojení s niečím iným, hlavne nie v prepojení s nejakou výhradou „ale...“;

3. venovanie pozornosti – deti potrebujú, aby sa im rodičia venovali. Ak rodič istý čas dňa dokáže plne venovať pozornosť svojmu dieťaťu a naplní tak jeho citovú nádrž, potom je dieťa ochotné sa nejaký čas hrať aj samé, lebo bude spokojne vedieť, že jeho rodičia ho milujú. Venovanie plnej pozornosti dieťaťu vyjadruje pre dieťa „si pre mňa dôležitý, som s tebou rád“. Najdôležitejšie na spoločnej činnosti nie je činnosť sama osebe, ale to, že dieťa a rodič niečo robia spoločne. Psychológovia zá-

roveň upozorňujú, že k pozornosti by mal patriť aj príjemný a láskyplný pohľad z očí do očí a spoločný rozhovor o svojich myšlienkach a pocitoch;

4. darčeky – pre niektoré deti je dôležité, aby im rodičia dávali darčeky, lebo obdarovávanie vnímajú ako primárny jazyk lásky. Deťom nejde len o samotný darček, ale o to, aby rodič mal o dieťa naozajstný záujem. Znamená to, že pri dávaní darčeka, by mali byť prítomné aj ostatné štyri jazyky lásky. Darček za to, že si dieťa uprace izbu, neznamená v skutočnosti dať darček a vyjadriť tak lásku. Ide o odmenu za „poskytnutú službu“. Podobne lízanka za zjedenie obeda nie je darovanie darčeka v zmysle prejavy lásky, ale ide o „úplatok“. Ďalším úskalím tohto jazyka lásky je, že rodičia často zahŕňajú deti darčkami namiesto toho, aby ich obdarovali svojou prítomnosťou a pozornosťou. Darček by mal byť úprimným vyjadrením lásky a obdarovanie by malo byť spojené s vnímaním veľkej udalosti;

5. skutok služby – zahŕňa všetky činnosti, ktoré pre naše deti s láskou robíme, lebo ony ich ešte nevedia urobiť. Keďže mnoho vecí robíme každodenne, ani si neuvedomíme, že naše deti môžu považovať práve našu pomoc pri istej činnosti za prejav našej lásky voči nim. Ak nás dieťa často prosí o pomoc pri činnosti, ktorú zvládne aj samé, je zjavné, že jeho jazykom lásky budú skutky služby a žiada nás tak, aby sme mu naplnili jeho citovú nádrž. Ak takúto prosbu po láske rozpoznáme pozitívne na ňu zareagujeme, dieťa sa bude cítiť šťastné a milované. Ak na takéto potreby odmietneme reagovať, dieťa si síce samé pomôže, ale bude sa cítiť zbavené časti odvahy a citovo frustrované.

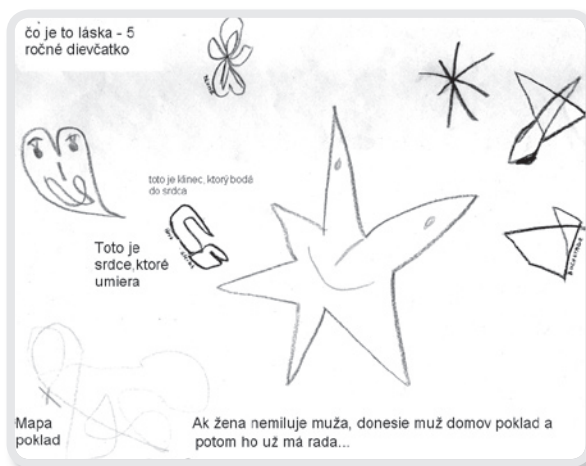
Ak s nám podarí rozpoznať primárny jazyk lásky nášho dieťaťa, naše dieťa bude vyrastať šťastné a s pocitom, že je milované a naše rodinné vzťahy sa upevnia. Možno sa tým nevyriešia všetky problémy v rodine, ale prinesie nám to pokoj, istotu a našim deťom nádej a lepšiu východiskovú situáciu do života.

Zlatica Jursová Zacharová

Použitá literatúra:

CHAPMAN, Gary, CAMPELL, Ross. 2002. Deti a pät jazykú lásky. Praha, Návrat domú, 2002, s. 164. ISBN 80-7255-072-1.

ZACHAROVÁ, Zlatica, DIEŠKOVÁ, Viera. 2004. Chápanie, hodnotenie a vyjadrenie pojmu „láska“ u detí staršieho predškolského veku. 2003/04. Diplomová práca.

Lucia Miklošová

znamenie: Baran
deti: Jožko - 10 rokov,
 Hanka - 7,5 roka
stav: (rodinný i duševný :-))
 vydatá – spokojná – v norme
vzdelanie: stredoškolské+
 nadstavba
MC a pozícia v ňom: Haliganda (Košice) - „ofiska“

Ing. Ingrid Faithová

znamenie: Blíženci
deti: Katarínka a Karolínka
stav (rodinný i duševný :-):
 vydatá
vzdelanie: vysokoškolské
MC a pozícia v ňom: hrám sa
 na vedúcu trnavského MC

Katarína Hanzelová

znamenie: Ryby
deti: Natália a Peťko
stav (rodinný i duševný :-): vydatá
vzdelanie: VŠ, učiteľstvo angličtina - francúzština
MC a pozícia v ňom: MC Lienočka (Vajnory- Bratislava),
 člen vedenia

1. Ako dlho si v MC? Prečo si sa na to dala?

V MC som 2 roky. Dala som sa na to preto, že naše MC ostalo „opustené“, keď mamičky, ktoré ho založili, odišli do práce a mala som pocit, že to tak nemôžem nechať.

2. Prezrad nám nejaký osobný, tajný dôvod, prečo „pracuješ“ v MC?

Veľmi ma to naplňa, cítim sa užitočná a to ma stále poháňa vpred.

3. Aké chvíle máš vo vašom MC najradšej?

Takú pohodičku, keď sú deti spokojné, pekne sa hrajú a ja si môžem chvíľku sadnúť, pokecať s dievčatami a nemať pocit, že som deti odsunula na druhú koľaj.

4. Čo robíš v MC najčastejšie?

Vedím nejaký krúžok (smiech).

5. A čo, naopak, v MC nerobíš vôbec?

Tak na toto neviem odpovedať, mám pocit, že všetko, čo sa dá v MC robiť, som už robila.

6. Čo si robila pred MD a čo budeš robiť po nej?

Pred (a čiastočne aj počas) MD som študovala a po nej chcem ísť učiť jazyky a venovať sa prekladateľstvu a tlmočníctvu.

7. Čo vzalo a čo dalo MC tebe, твоjim deťom a rodine?

Vzalo nám to čas, ktorý presedím za počítačom, keď píšem články (napríklad tento, smiech) a projekty a taký bezstarostný pocit, keď ideme na akciu iba ako konzumenti. A dalo nám to neskutočne veľa – úžasné kamarátky, veľa pracovných kontaktov, užitočne vyplnený čas, pomohlo mi nezbláznit sa, keď som mala dve deti s 20 - mesačným odstupom a manžel chodieval neskoro domov, ulahčilo to deťom socializáciu, no a ešte veľa, veľa iného :-).

8. Ako často sa vyskytuješ vo vašom MC?

Minulý rok každý deň, tento rok už iba trikrát za týždeň.

9. Môžeš opísať svoje MC jedným slovom?

Asi skôr vetou - malé, ale milé.

10. Tvoje životné krédo?

„Kto nič nerobí, nič nepokazí.“

11. Kedy si sa naposledy najlepšie zasmiala?

Keď si Peťko obliekol Natáľkinu sukničku a na hlavu si dal kopec pukačiek.

12. Aké ročné obdobie máš najradšej? A prečo?

Leto, pretože nemusím deti obliekať ako cibule. Len si našucheme topánočky a môžeme ísť von.

13. Čo robia práve teraz tvoje deti?

Vyhadzujú veci zo skrine a robia si z nich bunker.

14. Čo budeš robiť, keď odpovieš na tieto otázky?

Pôjdem to upratať :-).

1. Ako dlho si v MC?

V našom MC som bezúhonne 2 roky bez zápisu v trestnom registri. Vo sférach MC sa pohybujem 7 rokov.

2. Prezrad nám nejaký osobný, tajný dôvod, prečo pracuješ v MC?

Robím túto prácu kvôli deťom a pre deti. Nevyklúčujúc tie moje. Detská radosť a úprimnosť je najkrajším ocenením „dospeláckej“ práce.

3. Aké chvíle máš vo vašom MC najradšej?

Mám rada detský smiech, hravosť, spokojnosť rodičov. Mám rada rozhovory s mamičkami, posedenia pri kávičke, burzy...

4. Čo robíš v MC najčastejšie?

Pedagogicko – psychologickú poradňu, opatrovatelku detí a kávičku. Na druhej strane som rada, že mnohým mamičkám môžeme s kolegynkou poradiť, pomôcť a možno prísť aj na iné myšlienky.

5. A čo, naopak, v MC nerobíš vôbec?

Nespím.

6. Čo si robila pred materskou dovolenkou?

Pracovala som v rôznych odvetviach: obchod, služby, médiá a to využívam aj teraz.

7. Čo vzalo a čo dalo MC tebe, твоjim deťom a rodine?

Ako sa to vezme. Vzalo mi 7 hodín z pracovného dňa, čo je moja pracovná doba. Na druhej strane dalo aj kopec známych, skúsenosti do života...

8. Ako často sa vyskytuješ vo vašom MC?

Každý deň okrem sobôt a nediel.

9. Môžeš opísať svoje MC jedným slovom?

Úžasné!

10. Tvoje životné krédo?

„Správaj sa k ľuďom tak, ako by si chcela, aby sa oni správali k tebe.“

11. Kedy si sa naposledy najlepšie zasmiala?

Keďže pracujem s malými deťmi a aj sama som mamou 2 malých detí, o tento druh zábavy mám postarané vždy.

12. Aké ročné obdobie máš najradšej?

A prečo?

Jar a peknú jeseň. Cítim v týchto ročných obdobiach život a radosť.

13. Čo robia práve teraz tvoje deti?

Kati je v škole, práve obeduje, a Karolínka spinká v škôlke, aspoň dúfam.

14. Čo budeš robiť, keď odpovieš na tieto otázky?

Pôjdem o chvíľu vyzdvihnúť deti a hor' sa na krúžky.

1. Ako dlho si v MC?

V Haligande som od úplného začiatku - teda od jari 2002. Takže s kolegyňami fungujeme už 8. sezónu.

2. Prezrad nám nejaký osobný, tajný dôvod, prečo „pracuješ“ v MC?

Keď sme MC otvárali, čakala som druhé dieťa. Zo začiatku som to brala iba ako aktivitu, potrebu robiť niečo počas materskej dovolenky. Do práce som sa po materskej po dohode s manželom a práve vďaka jeho podpore nevrátila. Nedá sa odísť ... :-)) Dôvodom je hoci len jedno jediné dieťa či jedna spokojná mamička odchádzajúca z Haligandy.

3. Aké chvíle máš vo vašom MC najradšej?

Pohodové chvíle tesne po úspešne zvládnutej akcii. Na prípadné stresy, ktoré zažívame pri organizovaní, už na konci akcie zabúdam. Skvelý pocit vidieť, že práca, ktorú robíme, má zmysel, že prináša radosť druhým... A celkom sa mi páči, keď od nás odchádzajú deti s plačom :-)

4. Čo robíš v MC najčastejšie?

Najčastejšie pracujem s číslami a papiermi..., ale okrem toho všetko, čo je v mojich silách :-)) a čo k práci v MC a v občianskom združení patrí.

5. A čo, naopak, v MC nerobíš vôbec?

Nepíšem a nekomunikujem s médiami.

6. Čo vzalo a čo dalo MC tebe, твоjim deťom a rodine?

Vzalo veľa času, nervov... aj peňazí. Dalo veľa skúseností, radosti.

7. Ako často sa vyskytuješ vo vašom MC?

Takmer každý deň.

8. Môžeš opísať svoje MC jedným slovom?

Profesionálne.

9. Kedy si sa naposledy najlepšie zasmiala?

Moje deti ma prekvapujú a rozosmieávajú, (ale aj zlostia) každý deň..., ale zasmiala som sa na týchto: „Mami, ja keď budem veľká, aj ja budem pracovať v Haligande...“ alebo „Moja mamka nechodí do roboty, ona chodí do Haligandy...“

10. Aké ročné obdobie máš najradšej?

A prečo?

JAR..., lebo všetko vonia a prebúdzajú sa k životu, LETO..., lebo milujem naše rodinné dovolenky, JESEŇ..., lebo mám rada vôňu novembrových chryzantém, ZIMU..., lebo je všetko biele.

11. Čo robia práve teraz tvoje deti?

Noo, ... mali by si písať úlohy v školskej družine.

12. Čo budeš robiť, keď odpovieš na tieto otázky?

Pôjdem si vyzdvihnúť deti do družiny a pôjdeme spolu do Haligandy na „Čítanie v piesku“.

„Byť mamou je pre mňa najdôležitejšie povolanie“

MÁRIA PODHRADSKÁ

Drobné usmievavé žieňa so šibalskými očkami, ktorému by ste sotva hádali viac ako tínedžerský vek. A predsa. Za nádhernou tvárou Scarlett O'Hara sa skrýva zrelá žena a trojmama krásnych detí, Maťka, Terezky a najmladšieho prírastku rodiny Čačíkovicov – Podhradských, Katky. Rodičia po celom Slovensku sú jej a Rišovi Čanakymu vďační za ich prácu. Deti ich zbožňujú vďaka úžasným piesňam, ktoré pre ne nahrali, a koncertom, ktoré robia po materských centrách, vďaka akciám pre deti v škôlkach a školách. Mária Podhradská a Richard Čanaky sa svojimi piesňami stali neoddeliteľnou súčasťou detstva jednej celej generácie detí.

Kátka – najmladší prírastok do rodiny

Čo to pre vás znamená byť mamou?

Som úplne obyčajná, bežná mama. Hoci sa snažím vychovávať naše deti najlepšie, ako viem, zrejme pritom stále robím veľa chýb. Každý deň sa modlím, aby Boh uzdravil srdcia našich detí od zranení, ktoré im, aj keď nechtiac, ako rodičia spôsobujeme. Byť dobrou manželkou a mamou bol vlastne môj jediný sen, ktorý som ako dospelávajúca mala, a to považujem aj v súčasnosti za moje najdôležitejšie povolanie. Detské projekty s Riškom Čanakym prišli do našich životov práve vďaka našim deťom. Keby sa nám nenarodili deti, nenapadlo by nám naspievať CD pre deti a robiť pre ne koncerty. To, že sme sa rozhodli mať deti a nevenovať sa v prvom rade kariére, nám vlastne prinieslo úžasné zamestnanie, ktoré sa nám stalo životným povolaním.

Momentálne ste na materskej dovolenke. Ako vyzerá váš obyčajný deň?

Naša Katarínka má len 6 týždňov (v čase rozhovoru) a každá mama vie, že po narodení dieťatka sa celý svet otočí hore nohami. Všetko je inak ako doteraz a každý deň je iný, hoci taký istý... Ale v podstate vyzerá tak, že zatiaľ nekonzertujeme a vlastne sa len dojíčime, grckáme, kakáme, prebalujeme, nosíme sa a spíme. V tom je teraz zmysel našich dní. A je to krásny zmysel, lebo čo môže byť v živote viac ako starať sa o najväčší dar života?

Katarínku si naozaj užívam, lebo zatiaľ čo je Maťko v škole a Terezka v škôlke, mám doma len ju. Je to, ako keby som mala len jedno dieťa a pritom nie som prvorodička, takže ten pocit je určite iný ako pri prvých dvoch deťoch. Okrem toho, Maťko a Terezka boli narodení dosť po sebe a ten prvý rok, keď sa Terezka narodila, bol naozaj náročný. Teraz sú z nich úžasní kamaráti a nerozlučná dvojica, čomu sa veľmi teším.

Ako ste si našli cestu k hudbe?

Spievam už od detstva. Mama je hudobníčka, a tak ma akosi spontánne viedla k hudbe. Od 6 rokov som spievala v zbere a chodila na husle. Mama, huslistka, doma cvičila, chodili sme na jej koncerty, na skúšky orchestra a veľa sme si spievali. CD prehrávače v autách neboli, a tak si pamätám, že všetky cesty autom sme spolu prespievali. Hudba bola u nás doma vždy súčasťou života, a tak sa prirodzene stala aj súčasťou toho môjho.

Začali ste tvoriť pre deti, až keď ste sa stali mamou, alebo vás detská tvorba lákala aj predtým?

K deťom som mala vždy blízko. Preto som aj študovala na strednej pedagogickej škole učiteľstvo v materských školách. Prvá myšlienka nahrať detské piesne pre deti sa zrodila vtedy, keď sa nám a Riškovej rodine narodilo prvé dieťa. Chceli sme nahrať pre naše deti a deti našich kamarátov pár detských piesní, aby sme im mali čo púšťať. CD však malo nečakaný ohlas, a tak sme museli nahrať ďalšie a potom ďalšie, a tak je ich dnes už tuším trinásť. Rodičia nám už sami píšu námety a pesničky, ktoré by chceli mať na ďalších CD, takže je to taká pekná spolupráca, za ktorú sme im vďační.

Existujú ešte nejaké detské piesne, ktoré ste zatiaľ neobjavili?

Doma sme mali dosť veľkú zbierku piesní a keď nám došiel tento zdroj, tak sme doslova po celom Slovensku hľadali ďalšie piesne po škôlkach, kultúrnych strediskách či materských centrách, kde sme mávali koncerty. Navyše, veľkou inšpiráciou pre nás sú aj samotní rodičia, ktorí nám spontánne posielajú piesne alebo dokonca aj knihy s piesňami. A v neposlednom rade si tvoríme piesne aj sami.

Máte k niektorej nejaký špeciálny vzťah?

Mám väčší vzťah k piesňam, ktoré hrávame na koncertoch, lebo s tým je spojených kopec úžasných zážitkov. A niektoré

Mária ako Spievanka na interaktívnych koncertoch a verejných vystúpeniach

z tých piesní sme nahrali aj na DVD. Takže dá sa povedať, že tie piesne, ktoré sú pre deti najobľúbenejšie, sú aj moje obľúbené.

Máte aj teraz spevajú rodinu?

Momentálne najviac spievam Katke a veľmi sa tomu teším, lebo Matko je už na detskej pesničky veľký a pre Terezku som už ako obohratá platňa. S Terezkou sme si začali užívať hru na flaute. Začala chodiť do ZUŠ, lebo ju to veľmi baví, a tak spolu cvičíme. Maťko začal chodiť na gitaru. A manžel je náš manažér. Podporuje nás a je našim najväčším fanúšikom.

Nemáte pocit, že vás vaša práca natoľko pohltila, že vás ukradla vašej rodine?

Ono to možno zvonku tak vyzerá, že máme málo času na rodinu, ale v skutočnosti je to tak, že sme vlastne stále ako rodina spolu. Máme síce okolo 100 koncertov a vystúpení ročne a nahráme dve CD ročne, ale to sa dá pekne zvládnuť. Tým, že môj manžel je náš manažér, tak chodí na koncerty s nami. Robíme to tak, že ak ideme na koncerty na celý víkend, deti berieme so sebou. Ak ideme na koncert len na oťočku, deti sú buď v škole či škôlke, alebo sú s nimi babky. Takže myslím, že ako rodina trávime spolu veľmi veľa času. Môžeme si dokonca z časového hľadiska dovoliť ostať na predĺžený víkend niekde, kde sa nám páči. Vďaka koncertom spoznali naše deti veľa krásnych miest Slovenska, spoznali sme sa s množstvom úžasných ľudí, s ktorými sme prežili neobyčajné chvíle. Ja skôr obdivujem tie mamy, ktoré zvládajú pravidelnú prácu, chodia domov o piatej, šiestej večer a doma ich čaká to všetko, čo si ja porobím počas dňa, keď deti nie sú doma.

Robievate aj omše pre deti. Čím sú pre vás špecifické?

Na omšiach máme na sebe oblečené anjelské kostýmy a aj sa deťom predstavíme nie ako Spievanka a Zahrajko, ale ako anjeli z neba. Omše, kde spievame, sa snažíme našou účasťou urobiť inými, ako sú bežné omše. Deti počas omše zapájame aktívne do spevu a tanca. Chceme, aby sa deti aj v kostole cítili slobodne a spontánne a nebáli sa prejavovať svoju radosť. Na omše, kde spievame ako anjeli sa aj my s Riškom veľmi tešíme, aj pre nás sú tieto omše veľkým povzbudením.

Skúste nám predstaviť svoju tvorbu v číslach.

Doteraz sme nahrali 13 CD, už aj DVD pre deti a vydali sme aj jednu knihu s notami a akordmi detských piesní. Ročne nahráme dve až tri nové detské CD. Naša detská tvorba už nie je len o piesňach, ale medzi CD nájdete aj rozprávky, ktoré sú popretkávané piesňami alebo CD s angličtinou pre najmenšie deti. Veľmi sa tešíme DVD, ktoré sme vydali na jeseň minulého roka. Tam si nás deti môžu nielen vypočuť, ale môžu nás aj vi-

dieť a spolu s nami si zatancovať. Čo sa týka koncertov a iných našich vystúpení, tak počet týchto akcií závisí aj od našej rodinnej situácie. Minulý rok sme museli zrušiť koncerty počas celej jesene, keďže som bola tehotná, a tento rok sme s koncertmi začali až v apríli. Ale napríklad v roku 2008 sme mali vyše 100 vystúpení. Maximálne sme zvládli 2 koncerty za deň. Počet detí na koncertoch býva tiež rôzny. Ideálny počet je okolo 100 detí, lebo vtedy si to tie všetky deti vedia užito, keďže naše koncerty sú o interaktivite nás, vystupujúcich, a detí. Ale hrali sme aj pre 600 detí. Druhý extrém boli 4 deti na jednej rodinnej party.

Odkiaľ máte tie svoje veselé kostýmy? :-)

Raz som v obchode s látkami kúpila obrusy, z ktorých nám ušila mamina našej kamarátky košeľe. V záhradkárskech potrebách som zasa kúpila montérky, na ktoré nám Riškova manželka textilnými farbami nakreslila detské motívy. A kostýmy boli na svete...

Navštevujete nejaké materské centrum ako mama so svojimi deťmi?

Keď som bola na materskej s Maťkom, tak som navštevovala aj naše miestne materské centrum. Dokonca som tam dva roky viedla hudobný krúžok pre najmenších „Prvé krôčiky k hudbe“. Ale v súčasnosti mi na to nezostáva čas. Na druhej strane pravidelne navštevujeme iné materské centrá po celom Slovensku s našimi koncertmi a som veľmi rada, že materské centrá vznikli a plnia svoju nenahradielnú funkciu.

Dokedy sa vidíte v detskej tvorbe? Nezanedbávate svoju kapelu Atlantu?

Pre deti chceme tvoriť dovtedy, pokiaľ bude o naše piesne záujem medzi rodičmi a deťmi a, samozrejme, dokedy budeme vladať. Tvorba pre deti a rodina ma hudobne úplne zamestnáva, takže či už na svoju sólovú dospelácku tvorbu alebo na koncertovanie s Atlantou mi momentálne akosi čas nezostáva. Atlanta pre mňa zostane v mysli ako jedno z najkrajších období, ktoré som spolu s ostatnými členmi zažila. Boli to naše začiatky v období vysokej školy a hranie s Atlantou ma úplne očarovalo. Občas si pustím niektoré z našich CD, ktoré sme nahrali a spomínam...

Kde sa vidíte tak o dvadsať rokov?

Na pódiu s Rišom v tých istých kostýmoch ako dnes, na takých istých detských koncertoch pre deti súčasných detí. Alebo budem konečne tá učiteľka v materskej škole. Alebo budem učiteľka angličtiny v miestnej základnej škole. A možno už budem babka a budem mať zase pre koho doma spievať. Sama som zvedavá.

Za rozhovor ďakuje Adriana Demjanovičová
Foto Miro Čačík

V štúdiu tri dni pred narodením Katky

Rodinná fotografia

MIESTO PRE TROCH, ŠTYROCH

Chvíľu čakám s naším obrovským strieborným autom a dvoma deťmi na rázcestí tesne za značkou zákaz vjazdu a národný park. Nik po mňa neprišiel, v horárni zas nie je signál. S povzdychom naštartujem a pomaly sa driapem do kopcov. Dvadsať minút opatrnej jazdy, popri šoférovaní len na pol oka vpijam nádhernú scenériu divočiny. Tesne pred horárňou spokojne čistí vtáčiu búdku Lubkin manžel.

Lubka je v kuchyni a dovára pre nás večeru. Taká obyčajná baba. Aspoň na prvý pohľad. Hnedé kučeravé vlasy pripnuté sponkami na dve strany, trošku okrúhla tvár a v nej usmiatye oči. Mladšia ako ja, horalka, folkloristka a, ako ona vraví, obyčajná šička s málom odvahy na zmenu (a s pramálom príležitostí na to), trápiaca sa kilami navyše a nezamestnanosťou, hoci ju naplno zamestnáva sebestačnosť horárne... Štedrá neúrekom a vďačná za málo. Žena, ktorej nebolo dopriate mať deti - a predsa ju volajú mama.

Nie všetko v ich živote bolo jednoduché a nie je tomu inak ani teraz. Objímame sa. Nevídame sa často, a ako zistím za tých pár dní, signál je tam skutočne zúfalý - najlepší som chytila v kabelke pod posteľou... Vonkajší svet tu nemá dosah ani len cez televíziu, čo im v podstate kvôli chlapcom vyhovuje. „Svet“ pre tých z horárne začína, keď zídu do Liptovskej Tepličky.

Vzápätí sa na mňa prílepia všetci traja chlapci, najmä najmenší Filip. „Teta, čo máš? Čo si doniesla?“ Mám ich v päťach celé tri dni. Súrodenci, s ktorými sa život nemaznal. Až do okamihu, kedy si ich z detského domova pred piatimi rokmi nezobrali do horárne.

Večer sa bavíme aj o tom. O rozhodnutí vziať si ich sa jej hovorí ľahšie ako o výletoch, ktoré podnikla ešte ako „bezdetná“ na miesta, kde sa hocikto nedostane. Nemalo to takú šťavu ako chlapci. „Bola som rozhodnutá ísť sa pozrieť na nich aj sama,“ hovorí Lubka. „Už som nechcela čakať, Števo sa nevedel rozhodnúť, či áno, či nie, a ja som mala pocit prázdna.“ Jej manžel sedí vedľa nej. „Bál som sa. Vedel som, že keď tam už pôjdem, chlapci si ma získajú a ja už nebudem vedieť povedať nie, že ich budem chcieť.“ V to ráno však bez slova vstal a šiel s Lubkou do detského domova.

Vrátili sa a boli si istí tým, čo urobia. Vlani im súd dal chlapcov do adopcie bez závažných problémov. Čo všetko však s nimi preskákali doteraz, je na román. Chlapci majú spoločnú mamu, Filipko má iného ocka a asi aj najdramatickejší život za sebou. Na jeho povahu to veľmi vidno. „Máme s ním starosti, je nespútaný, kýva sa hore-dolu... učiteľka v škôlke je z neho zúfalá, nerešpektuje žiadnu autoritu.“ Každá nová informácia odkrýva obrovský kus bolesti, ktorou chlapci museli prejsť. Ani teraz to nie je ružové... Ťažké prijímanie pováh chlapcov v rodine mimo horárne otvára staré a robí nové rany.

Má komplex sivej myšky. „Ja som ti taká obyčajná. Ja vlastne nič zvláštne neviem robiť.“ Keď stojím na rebríku a začínam maľovať podľa dohody spáľňu, nečakane na mňa pozrie: „Môžem to skúsiť?“ S radosťou ju učím grify maliara - natierača. O chvíľu jej robota ide ako drakovi a nielen teraz zisťujem, že má len nedostatok príležitostí ukázať, čo dokáže okrem varenia, prania a iných „ženských“ robôt. Rovnako dobre pri troške povzbudenia ušije svoje nové záclony...

Pri robote sa všeličo prerozpráva. Aj problémy s výchovou. S tým, ako naučiť chlapcov poslúchať, ako prelomiť - bez násilia - vzdor, ako ich zabaviť a naučiť robiť niečo tvorivé... a ako ich naučiť poriadku - zvyky z decáku, kde sa všetko upratalo „samo“, sú akoby nezničiteľné.

Spolu sa smejeme na tom, ako sú tie naše deti v mnohom rovnaké. V

kostole, v bláškach, nápadoch, vo vývoji a prejavoch. Vidím, že sa smeje aj smiechom úľavy - že tí „jej“ sú predsa len normálni.

Večer. Tma za oknom, oheň v krbe, prostredný sedí na kolenách svojho pokojného otca. Filip trochu poskakuje, Milan sa mrví s mojím Kubom. Modlitba, večerné slovko, trošku „hubovej polievky“ - aj to občas treba - a križik na čelo. Pokoj a odovzdanosť z Lubky priam žiaria.

Spia všetci spolu, izba je našťastie obrovská. Chlapci sa sami boja, prostredný potrebuje stále vidieť na Lubku, keď sa v noci prebudí. Návrh na ozajstnú vlastnú pirátsku izbu so všetkým, čo k tomu patrí, ich nadchne, ale večer sa šťastne nanosia do blízkosti matinej posteľe.

Žasnem nad dôverou a istotou, akú v nich Lubka má. Jej 9-ročný najstarší berie ráno mojich dvoch „mešťanov“ a s dovolením otca, ktorý je už kdesi v revíri, idú hľadať jelenie parohy. Z názvu kopcov mám tak akurát nízkotatranský guláš, mama Lubka je však absolútne pokojná. Do hodiny sa majú vrátiť. Kým ja sa zúfalo modlím a čakám na stádo diviakov ženúcich sa po mojich deťoch, ona varí v absolútnej pohode. Presne na minútu sú chlapci späť. Trošku sklamaní, jelene dnešnú noc žiadne parohy nenechali...

Život na samote je iný. Ráno nalieva do štyroch šálok kyslé mlieko a hop súť ažiť, kto ho najrýchlejšie vypije. Rieši celý deň chlapcov - škola v Tepličke je kapacitne primalá, a kým sa postaví prístavba, do jesene sa najstaršiemu školákovi začína vyučovanie poobede. Choroby liečia vo vlastnej režií, okrem vážnych prípadov, ktoré chlapcov nijako neobchádzajú - veď žijú v hore ako malé lasičky. Strach má Lubka riadny - aj naposledy, keď najmladší prišiel takmer o zrak. Nakoniec, nebol to jeho prvý úraz... a tak jej ostáva len všetko premodliť.

Nikdy si nemyslela, že to bude až také ťažké, ale predsa rozhodnutie mať ich neľutuje. A tajne snívá o tom, že raz, keď sa chlapci trošku ustália, keď sa rany a boľstky z dlhého času „nerodiny“ zahoja... príde k nim aj dievčatko. Bojí sa toho, nevie, ako to bude, no zároveň vidí, že by chlapcom taký protipól prospel. Tajne však myslí na to, že možno: „... vieš, tie šaty, čo si mi šila... sú také krásne voľné... už sa ma ľudia pýtali, že či...“

Oči sa jej smejú. Mne sa smejú tiež, keď mi po týždni príde esemeska: „Vymaľovala som kúpeľňu zvyškom farby. Páči sa nám to.“ Teším sa z toho a rovno jej to poviem do telefónu. K životu predsa zákonite patrí aj trocha ľudského tepla.

Lubkine deti ho majú v náručí milujúceho človeka, ktorý má pre ne miesto v srdci.

Mária Kobutiarová

Na sci-fi návšteve

Pred časom som bola na návšteve u kamarátky z vysokej školy. Naozaj sme sa dávno nevideli. Keď sme naposledy trávili nejaký čas spolu, bola práve aktívnou sympatizantkou klubu vyznávačov čajových rituálov a Taa. Niežeby som sa aj ja občas nepridala, ale moje nasadenie rozhodne nebolo hodné právoplatného člena. Na rozdiel od Zuzky. Knižnica sa jej prehýbala pod knihami taoistickej filozofie, ezoteriky, rituálov, symbolov, pod čajmi z celého sveta a kadečím ďalším. Skutočne sa vyznala. Chodila na kurzy a seansy. Proste, je ten typ, že keď niečomu verí, tak to dovedie do dokonalosti.

Myslím, že ja som jej protipól, a možno to je aj dôvod, prečo sme si vždy rozumeli. Tak po dlhých rokoch, keď sme už obe usadené a obľetované vlastnými ratolestami, prišiel čas obnoviť staré priateľstvo. Dohodli sme si jednoduchú návštevu na Zuzkinej novej usadlosti.

So závisťou som hladela na dom, kam sme s deťmi prichádzali. Niektoré veci sa nemenia. Dokonalosť sama! Úhľadný trávnik, zastrihané kvitnúce kríčky, drevo pod strieškou nádherne poukladané, zrejme podľa pravítka. A Zuzka vyzerala úžasne. Skvelý účes, štíhla postava, trendy šaty. Nuž a nakoniec deti.

Vyčarčané, hneď vo dverách nás s úsmevom vítali a chceli brať nových kamarátov do svojich izbičiek. Nemohla som veriť vlastným očiam. Sára práve stekala po brade riadna čokoládová slina, ktorá, samozrejme, pokračovala ďalej dolu po tričku. Samko sa ešte nestihol poriadne ukázať, pretože uviazol pod nejakým krikom hneď ako vystúpil z auta. O mne a mojej vizáži škoda hovoriť. Kaderničku som videla naposledy pred Sáriným narodením, rifle sa mi vydierali na zadku i na stehnách a dva hnedé flaky na tričku pripomínali, ako si do mňa Sára poutierala svoje zablatené topánočky. Klasika. Inokedy to beriem ako súčasť svojej profesie matky, ale pri pohľade na Zuzku a jej deti som sa cítila úboho. „Ahojte,“ vítala nás srdečne, „nevyzúvajte sa, tu chodíme obuti!“ Pozvala nás do kompletne novozariadeného domu s vyleštenými podlahami, úhľadným, rozhodne nie lacným nábytkom.

„Blázníš?“, snažím sa zadržať svojich ufúlcancov pri dverách: „Pozri na nás! Budeš po nás objednávať upratovaciu službu?“

„To nerieš. Tu dolu sa nikto nevyzúva, sú to len podlahy, no nie!? Ale deti pošleme hore, tam sú už koberce.“ Nemohla som uveriť svojmu šťastiu. Rysoval sa mi deň bez detí. Zuzka zavolała nejakú svoju známu, aby všetky deti zabávala. Slovo „zabávať“ je trošku znevažujúce, ako som postupne pochopila. Známa, očividná profesionálka, im pripravila program hodný tímu animátorov, súťaže, odmeny a všetko, čo k tomu patrí. Takže kým ja som si užívala návštevu, nechala sa povodiť po dome, vyjedala skvelé dobroty, bez prerušovania viedla zmysluplné rozhovory o veciach, o ktorých som ani netušila, že o nich niečo viem, naše deti sa učili vyrábať zvieratká z balónov, pomalovať plagát čo najväčším množstvom farieb, vytvoriť z plastelíny zajačikov a postaviť nekonečný pletenec bludiska z potravín. Zrejme boli z tejto organizácie času v šoku aj moje deti, pretože dobré tri hodiny ani jediný krát neprišli za mnou, že niečo potrebujú. A keď som sa ich potom pýtala, či ich hore držia na reťazi, svorne tvrdili, že na to nemajú čas, lebo práve idú otláčať svoje nôžky na tričká a budú sa musieť dlho umývať a....

„To takto organizuješ každú návštevu?“, pýtala som sa s kúskom pocitu viny. Pri pomyslení na návštevy, ktoré si ku mne pre istotu nosia vlastné chrumky a jabĺčka, a pri pomyslení na to, že deti zvyčajne posadíme pred televízor a pustíme im Macka Pu, alebo ich necháme vyrabovať celú detskú izbu, alebo pri spomienke, že niektoré návštevy si už varia sami aj kávu, som sa naozaj začínala hanbiť.

„No vieš, je lepšie, keď deti majú program, akoby mi mali zdemolovať celý dom a poničiť, čo sa dá.“

„Myslím, že viem, o čom hovoríš,“ povzdychla som si s krivým úsmevom na ústach.

„Chodili sme chvíľu k jedným známym,“ pokračovala Zuzka bez toho, aby zaregistrovala moju poznámku, „deti tam bezbreho lietali okolo nás, kadečo porozbíjali a ja som ich týždeň nevedela spacifikovať. Radšej vždy zaplatím praktikantke z našej materskej škôlky, nech ich zabaví.“ Tak takto to teda je! No rozhodne musí dostať zaplatené dobre za takýto program. Zuzka začala precízne prestierať stôl na obed. Mohla by jej to závidieť nejedna luxusná reštaurácia.

„Nachystala som vám špecialitu,“ začala s oduševnením. Potom oduševnenie ešte stúplo a spustila na mňa lavínu prednášok o jedle. Prečo dávať deťom to a nie ono, v akých dávkach, prečo nie mäso, prečo nie škoricu, nie mäto, nie mlieko, nie sóju, nie koreniny, nie... S úžasom som sledovala rozhorčenie v jej tvári. Som zástancom pestrej stravy, takže som ledabolo prehodila: „A čo, prepánakrála, potom jedávate?“ To bol impulz pre lekciiu pre pokročilých a vypočula som si o nekonečných možnostiach zdravých potravín. Skúsila som ju umierniť poznámkou, že naša Sára si zo zásady vyberie radšej tatovu klobásu ako zdravý mrkvičkový šalát, ak má príležitosť. Nechala to bez povšimnutia a zavolała deti k stolu. Tie jej nabehli okamžite. Na tie moje sme čakali ďalších desať minút a nakoniec som musela po ne ísť a dovliecť ich násilím. „Mohli by sme najprv dať jesť im a my sa potom osobitne naobedujeme samy,“ navrhla som lahkomyseľne.

„Len nech sa učia jesť slušne pri stole.“ Zuzkine deti boli proste ako z filmu. Slušne odpovedali, keď som sa ich na niečo spýtala, všetko zjedli, odniesli svoje tanieri na kuchynskú linku, podakovali a odišli.

Samko, hneď ako prišiel k stolu, vyhlásil, že túto polievku neľúbi. Keď som ho konečne presvedčila, že je naozaj dobrá, neochotne strčil zopár lyžičiek do úst, potom sa oprel a v polozívnutí mi oznámil: „Mne sa už nechce. Mohla by si ma ale krímiť!“ V duchu som sa červenala a nahlas mu nadávala. Sára zatiaľ intenzívne miešala svoju polievku a oblievala

okraje taniera. Potom vybrala dve mrkvičky a hodila ich pod stôl so slovami: „Havko, papaj!“ Nakoniec sme ich poslali hrať sa hore.

Zuzka začínala byť očividne nervózna a unavená z našej návštevy. Takže keď som videla, ako sa môj syn v papučkách zakráda do zablatenej záhrady a snaží sa na to presvedčiť aj Zuzkinho Petka, zdvihla som sa, vrelo sa rozlúčila, nahnala svoje unavené ratolesti do auta a odišla. Zuzka nás už nezdržovala a pri príjazdovej ceste sme tušili čatu upratovačov nastúpenú dať dokonalý dom znovu do pôvodného stavu.

Na druhý deň ráno som jej volala, aby som sa ešte raz podakovala za skvelú návštevu. Že nič sa nedá robiť, ale zase dokázala, že je zapálenou matkou a je v tom dobrá - ako vo všetkom. Zuzka si len povzdychla, že jej deti sú hrozne rozbláznené a že potrebuje zmenu, tak na nejaký čas niekam s mužom vypadne, aby si oddýchla. Vraj si to zase zopakujeme. Len už sa akosi dlho neozvala. Nevadí, rozhodne som si vstúpila do svedomia aspoň ja a ponúkam svoje návštevy aspoň orieškami. Pri každej miske ovocia, ktorú krájam pre svoje deti a ktorú nakoniec aj tak zjem ja sama, myslím na to, či to nebol iba sen a či takto niekto naozaj môže fungovať a či také deti naozaj niekde existujú.

Zuzana Kuniaková

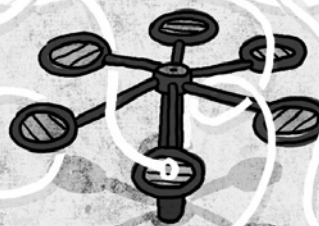
Čo je žlté a čo zelené...

Určite ste sa už v škôlke učili rozpoznávať farby. Keď sa rozhladneš okolo seba, už vieš, čo je biele, čo červené, belasé alebo aj hnedé. Vezmi si fixky a skús vymaľovať každý obrázok.

Hop! Šup! Skok!
Tralala! Bum! Bác!

Taký dvor je niekedy poriadne
bludisko. Vyrieš ho!

VÝROBA PAPIERA A POZDRAVU

NA VÝROBU DOMÁCEHO PAPIERA BUDEME POTREBOVAŤ:

- jedného šikovného rodiča, ktorý má čas a chce ho stráviť s dieťaťom
- šikovné a zvedavé dieťa
- pomôcky: staré noviny, mixér, voda, veľká nádoba na papierovú hmotu, rám s natihnutou siečkou, kusy plátna alebo bavlnené plienky, špongia, farby, rôzne ozdoby (sušené kvety, listy, nitky a pod.), žehlička

NÁŠ TIP: PRSTOVÁ FARBA Z MÚKY

1 hrniec múky,
2 polievkové lyžice soli,
1 1/2 hrnčeka studenej vody, 1 1/4 horúcej vody,
potravínové farbivo alebo temperová farba (ja som použila aj maliarske tónovacie farby)
Do panvice nasypeme múku a soľ, pridáme studenú vodu a dobre vymiešame. Pridáme horúcu vodu a varíme, dokiaľ zmes nezhustne. Potom ju nahladko vymixujeme a pridáme farbivo. Skladujeme uzavretú v chladničke.

1. Kto vie strihať - nastrohá, kto nevie - natrhá papier na menšie kúsky. Dáme ich do nádoby a zalejeme vodou. Necháme odstáť – najlepšie cez noc. Na druhý deň rozmixujeme, môžeme pridať farbu na zafarbenie.

3. Opatrne povytlačáme špongiou prebytočnú vodu.

2. Na rám navrstvíme papierovú hmotu – upravíme do požadovaného tvaru (štvorec, obdĺžnik, kruh). Môžeme si pri tom pomôcť formičkami. Na vrch ako ozdobu pridáme sušené kvety, pierka, listy, skrútené nitky a pod. (nie je to podmienka).

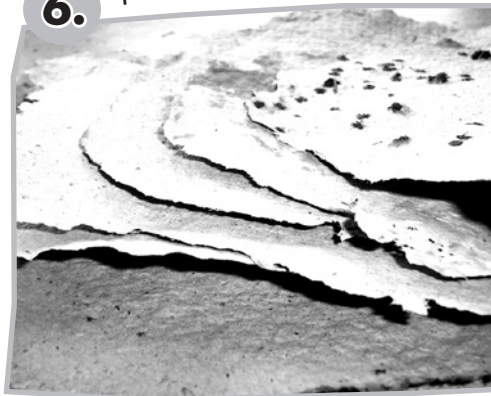

4. Preklopíme na plátno a dokončíme vytlačanie vody tak, že hmotu prikryjeme druhou časťou plátna a povalkáme valčekom.

5. Medzi dvoma plátnami takmer dokončený papier prežehlíme.

6. Po uschnutí môžeme hotový papier využiť na výrobu pozdru pre mamičku, či starých rodičov.

Spôsob zdobenia závisí od veku a zručností detí. My sme urobili odtlačky... Potrebujeme na to len prstové farby (kúpené v obchode, alebo uvarené doma) a veľa, veľa času, lebo keď raz začneme, deti nebudú chcieť prestať :-)

8. Takto vyzerá hotový pozdrav z Bystrého nápadu.

Pekné tvorenie praje Miroslava Marková
Foto autorka

VLK JE SÝTY, KOZA CELÁ

Ako dosiahnuť, aby deti robili to, čo chcú dospelí

Positívna manipulácia. Zneužívanie „vyššej inteligencie“. Diplomacia v rodine. Aj takto by sa dali nazvať rôzne formy spolupráce detí a rodičov pri dosahovaní jediného cieľa – aby bol aj vlk sýty, aj koza celá. Aby boli aj rodičia spokojní, aj dieťa aby sa cítilo rešpektované.

Zrejme všetci rodičia túžia po tom, aby ich dieťa poslúchalo na prvé slovo. Je však potrebné, aby sme si uvedomili, že aj my, rodičia, reagujeme na volanie svojho dieťatka neraz až pri druhom - treťom raze. Takto sami deťom ukazujeme, že nemá zmysel poslúchať na prvýkrát, keď majú istotu, že rodič svoj pokyn aj tak s trpezlivosťou ešte niekoľkokrát zopakuje, kým to začneme skutočne myslieť vážne. A dieťa, naše múdre dieťa, sa zatiaľ môže spokojne venovať svojej činnosti a ignorovať nás. Ako teda dosiahnuť, aby sme my, rodičia, boli tí múdrejší a aby naše deti robili to, čo chceme?

Nadviažme s dieťaťom spoluprácu

Rodič má konať tak, aby dieťa neovládal a neriadil. Priznajme si, je to tá najťažšia vec vo výchove. Oveľa jednoduchšie je rozkazať: „Obuj sa!“, „Uprac si izbu!“, ako narychlo vymyslieť nejaký priateľský koncept spolupráce. Preto je dobré premyslieť si dopredu, ako sa môžeme zachovať, ak sa najbližšie dostaneme do stretu s našimi deťmi.

Nechajme dieťa, aby sa samé rozhodlo. Dajme dieťaťu na výber dve možnosti. Kým je dieťa vo veku, kedy ho ešte vieme „oblbnúť“, môžeme mu dať na výber:

„Oblečieš si žltú čiapku, alebo tú červenú?“ A dieťa razom zabudne, že si vlastne čiapku vôbec obliecť nechcelo. Ale tento trik funguje len do istého veku.

„Nabádam Veroniku, že ak uprace, budeme si môcť čítať. Jednoducho motivujem nejakou príjemnou aktivitou, ktorá by mohla nasledovať. Alebo jej dávam vybrať si z dvoch možností. Aby si obliekla ponožky, tak nech si sama vyberie, že ktoré. Povzbudzujem ju, že je šikovná a veľká a môže si aj sama nachystať veci. Z toho má radosť“, – radí Diana, mama 3-ročnej Veroniky a takmer ročného Jurka.

„Keď sa deti prehupli do druhého roka, nastal problém s obliekaním. Najhoršie to bolo v zime. Vtedy zaberalo na odvádzanie pozornosti len rozprávanie: „Vieš čo, volačo ti poviem, a vieš, čo sa stalo tam a tam...“, spomína si Monika, mama troch detí.

Neskôr môžeme skúšať inú alternatívu. Jedna je tá, ktorú chceme, aby urobilo, a druhá je rozpoznateľne neprijemnejším, nevýhodnejším variantom. „Oblečieš si bundičku, alebo zostaneme doma a budeš upratovať izbu?“

Existujú situácie, zvlášť u detí do troch rokov, keď musíme jednoducho rozhodnúť za nich my. Ak sa dvojročné dieťa chce hrať s elektrickou zásuvkou, vezme ho od zásuvky preč - bez možnosti výberu. Čím sú deti staršie, potreba spolupráce narastá, možnosti, ako ich ovládať len príkazom, je čoraz menej.

Pochvalou dosiahneme rýchlejší úspech

Všímajme si situácie, kedy sa dieťaťu podarí správať podľa našich požiadaviek. V takých chvíľach deti povzbudíme, pochválme. Dáme tým najavo, že takéto správanie sa nám páči. Navyše, ne jeden psychológ varuje, že deti často neposlúchajú práve preto, že chcú, aby si ich rodičia všímali. Lebo deti radšej príjmu kritiku ako ignoráciu. Budme prezieraví a všímajme si svoje deti, keď sú ukážkové. Ak ich pochválime, zabezpečíme si tak ich snahu potešiť nás častejšie.

Požiadavky dávajme po jednom

Dieťa nedokáže plniť viaceré príkazy naraz. Nie je schopné spracovať a zapamätávať si viac informácií. Takže rozkazy, ako: „Daj si papuče, prezeľ sa a choď si písať domáce úlohy!“, nepadnú na úrodnú pôdu. Celkom určite dieťa jeden z týchto príkazov vynechá.

Overme si, či dieťa rozumie našej požiadavke

Napríklad taká bežná požiadavka: „Uprac si izbu!“ dieťaťu môže spôsobiť zmätok. Lepšie je dať jasné inštrukcie: „Daj kocky do tejto skrinky!“ alebo „Poukladaj tieto autíčka na túto poličku!“ Keď splní jednu úlohu, pochválme ho a môžeme mu zadať ďalšiu úlohu.

A mimochodom, ak dieťaťu povieme: „Dám ti jednu úlohu ... odlož všetky hračky do tejto krabice ... a potom budeme spolu robiť ...“, príjme to s oveľa väčším záujmom či nadšením, ako keď mu povieme: „Uprac si izbu!“

„Ak chcem, aby môj syn splnil môj rozkaz, väčšinou mu slúbim nejakú odmenu vo forme obľúbenej činnosti. Napríklad, že sa zahráme s kartičkami. Alebo namiesto: Prestaň kričať, lebo zobudíš sestričku!, naňho skôr zaberie: Ak bu-

deš tichučko, opäť sa zahráme kartičky. U môjho malého funguje odmena a motivácia,“ – hovorí mamička Patka, mama 3-ročného Francesca a polročnej dcéry.

Zabudnime na dokonalosť

Pri prvých pokusoch netrvajme na dokonalosti splnenej úlohe. Na začiatku stačí, keď dieťa urobilo aspoň malé pokroky. Ak mu upratovanie izby už netrvá tak dlho ako kedysi, aj to je úspech, za ktorý ho treba pochváliť.

Využívajme detskú súťaživosť

V rodine s malým vekovým rozdielom medzi súrodencami možno využiť ich chuť súťažiť. „Keď sú deti už „schopné“ samostatného života (3, 5 a 7 rokov) a chceme ich nahnať do nejakej činnosti, ktorá im vôbec nie je po vôli, nastavujeme „citrónik“. Je to moja kuchynská minútko, ktorá slúži ako dobrý motivačný prostriedok. Nastavím čas potrebný na splnenie úlohy. Síce prvých desať minút ich ani nehne, ale ku koncu behajú po izbe ako splašení, aby to stihli. Ak úlohu splnia, môžu robiť svoju obľúbenú činnosť, pustím im rozprávku, ideme si čítať, zarobím cesto a vykrajujú formičkami, povolím im po cukríku,“ hovorí Monika, mama troch detí.

Deti, hoci nemusia poznať hodiny, vidia, ako sa čas posúva, a podľa ručičiek na hodinách sa môžu kontrolovať, koľko času im ešte ostáva do splnenia úlohy.

Diskutujeme len o forme splnenia úlohy

Deti často v snahe vyhnúť sa splneniu príkazu, začnú diskutovať. Kladú otázky prečo a prečo ja a podobne. Nebadane nás vtiahnu do rozhovoru, čas ubieha a nakoniec pod tlakom urobíme činnosť za nich, napr. ich oblečieme, obujeme a pod. Deťom dajme možnosť výberu formy, akou splnia úlohu, ale nedávajme im príležitosť špekulovať o tom, či ju musia, alebo nemusia splniť.

„Skúsenosť ma naučila, netlačiť na pílu. Ak chcem, aby si Saška (5 rokov) dala rukavice a ona nechce, tak jej poviem, veď si to rozmysli a o minútu mi povieš, ako si sa rozhodla. Keď jej dám čas na rozmyslenie, vo väčšine prípadov sa rozhodne tak, ako chceme my. Len musí mať ten pocit, že má slobodu. Vypláca sa mi, ak vymením veliteľský tón za radu“, zdôveruje sa Petra, mama 5-ročnej Sašky a ročnej Mišky.

Katarína Králiková a Monika Petreje

PREDNOSTI VEKU

Nastupuje do vlaku. Má pred sebou jeden a pol hodiny monotónneho natriasania a dost času na ďalšiu sebareflexiu. V poslednej dobe ich akosi pribudlo. Myšlienka na vek a budúcnosť a na to, čo už má nenávratne za sebou...

Konečne nájde kupé, kde sedí iba jeden starší pán. Opýta sa, či je tu voľné. Pán sedí pri dverách a po kladnej odpovedi sa opäť zahlíbi do otvorenej knihy. Ona si môže sadnúť k oknu. Môže gumovať mozog počítaním po zime zatiaľ holých stromov za oknom. Dnes má štyridsať. Volali a esemeskovali jej už hádam všetci príbuzní, zopár priateľov pošle mail, alebo sa ozvú večer. Rozmýšľa, prečo sa cíti inak ako včera. Aký je rozdiel medzi 38 alebo 39 a 40? Veď je to len pár dní, mesiacov. Necíti sa byť staršia ako pred rokom, a predsa je. Cvičí, dáva si pozor na stravu, stará sa o seba, vyberá si ľudí, s ktorými trávi voľný čas, snaží sa pozitívne myslieť, smiať... A predsa. Deti sú už takmer dospelé, rozhodne sú samostatné a je celkom spokojná, ako ich pripravila na svet. S mužom si už kde-čo preskákali, minulé kompromisy už neomínajú. Stále sa majú radi, aj to medzi nimi zabľčí, hoci sú spolu už nekonečne veľa rokov.

Na poslednú chvíľu vstúpi do kupé mladý muž. Vlak sa pohne, on si sadá k oknu oproti nej. Od behu je strapatý, ale mladým mužom to pristane. Vyzerá na študenta okolo dvadsaťtri. Tašku

s notbookom vyloží starostlivo hore do police. Otvorí si minerálku a kým sa mu upokojuje dych od dobiehania na vlak, očami skenuje situáciu v kupé.

Pekný chalan, rozhodne už nie dieťa. Aj jej syn bude mať čochvíľa toľko. O rok bude cestovať na univerzitu, možno do iného štátu, a ona sa bude tešiť, keď mu vyjde čas a vreckové, aby z internátu dorazil domov aspoň na sviatky. Ešte si pamätá, ako s ním ako s bábätkom behávala po lekároch, aké nohavice na traky mu šila. A dnes jej všetci želajú šťastie a zdravie a tí vtipnejší parafrázujú rozhlasové Pozdravy jubilantom. Vždy bola za každú srandu, ale často si nik v jej okolí ani nevšimol, že za predstieranou ľahostajnosťou, tvrdosťou a štiplavou iróniou, akou sa dokázala brániť i útočiť, sa skrýla aj neistota, aj slovo, ktoré nadhlo zabolí. Šťastie, zdravie, pokoj svätý... sakra aj so štyridsaťkou!

Odlepí oči od okna. Mladík sa na ňu díva o zlomok sekundy dlhšie, ako je spoločensky prípustné. Náhle sa spamätá, očami zabľúdi po kupé a vyťahuje si z vrecka slúchadlo. Dáva si ho do ucha a opäť sa na ňu mimovoľne zadíva.

Prišlo jej v duchu do smiechu. Ruky zložené voľne v lone si podvedome prekríži a prehodí nohu cez nohu. Asi na tom nebudem až tak zle, smeje sa v duchu. Mladík jej svojím upreným pohľadom hľadá ego, ani netuší ako veľmi. Lichotí to. Je príjemné vedieť, že sa za ňou ešte niekto otočí, a nieto ešte taký mladý chlap. Trocha sa začne červenáť. Mysľou jej prebehne, že sa dnes trošinka nalíčila. Lesk z pier si ešte nezlízala, nedávno ostrihané vlasy stoja ako treba. Rolák, sukňa pod kolená a čižmy s vysokými sárkami. A na hrudi obrovský kovový privesok veľký ako pol dlane. Originál od priateľky - bol to darček k tridsaťdeviatke. Veď to bolo len pred chvíľou a včera mi blahoželala zase.

Pán pri dverách si zbalil veci do kufríka. Obliekol si sako, nasadil klobúk. Na chvíľu sa na ňu pozrel, dôstojne a rýchlo sa rozlúčil a v najbližšej stanici vystúpil.

Ostali iba dvaja. Študent sa na ňu už nedíva bez prestania, ale oči mu roztržito vždy spočinú na nej. Zvedavo a spýtavo mu pohľad po prvý raz opätuje, on sa zháči a uhne pohľadom von oknom. Spokojne sa teda aj ona zahľadí na ubiehajúcu krajinu. Pevne preložené ruky a nohy nie sú vedomou obranou. Myšlienka, že nie je až taká stará a nezaujímavá, jej bohato stačí. Nepotrebuje žiaden flirt.

V nasledujúcej stanici vystúpil. Predtým nenáhľivo dopil minerálku, skrčenú fľašu strčil do malého koša, vybral si z ucha slúchadlo, obliekol si bundu, zložil tašku s notbookom. Venoval je posledný pohľad. Okorenil ho očarujúcim, bezchybným úsmevom. Dovidenia a odišiel.

Osamela a aj ona sa teraz usmiala. No a stačilo blbých myšlienok na narodeniny! Vôbec to nie je také zlé.

O chvíľu sa začala chystať na výstup aj ona. Postavila sa, vystiera si ruky a chrbát. Kontrolný pohľad do zrkadielka nad stredným sedadlom. Ježišikriste! To čo mám na sebe?! To jak vyzerám?! Vedľa monumentálneho privesku sa po pravej strane hrudníka rozlieha minimálne rovnako monumentálny hnedý flak. Vyzerá to všelijako. Ako v zostrihanej upútavke na film sa jej pred očami mihajú zábery. Koniec porady, kolegyne, kaviareň, káva a krémeš s čokoládovou polevou, kolegyňa obdivujúca privesok, obliekanie, lúčenie, stanica, kupé, kabát, mladý muž a jeho pohľad... Ježišikriste! Mysel rekonštruje a vkladá chýbajúci obrázok. V zárezoch starožitného privesku sa zachytáva kúsok čokolády z krémeša. Tá sa v teplej bunde roztopí a zanechá flak, ktorý ona už hodinu a pol hrdo, s rukami pevne zloženými ukazuje svetu.

A vraj že nie som až taká stará a neatraktivná! Pozornosť si rozhodne zaslúžim. Aspoň viem, ako na to, keď budem chcieť, aby sa muži za mnou otočili aj o desať - dvadsať rokov.

To je to poznanie a múdrosť štyridsaťničky, ktorá jej ešte pred pár dňami chýbala!

Silvia Sorgerová

Tvoje babie leto

Otváram bránu. Sedíš na priedomí a vybievaš sa na sniečku. Beloba vo vlasoch ti pristane. Nevieš si ňu predstaviť v inej farbe. Takto vyzeráš prirodzene. Šediny jednoducho patria k tebe. Si pekná, hoci už dávno nemáš dvadsať. Krása ôsmich krížikov je totiž iná - plnšia, zrelšia.

Prisadnem si k tebe a rozprávame sa. O všeličom. Preberieme jedlo, počasie, záhradu, deti. Každé tvoje slovo mi pripomína dávne chvíle. Obrazy vzácných momentov, ktoré ma budú prenasledovať po celý život. Nevadí. Aspoň viem, že ich mám v sebe pevne „pripnuté“ a nemusím sa báť, že by som ich niekedy stratila.

Prišli prázdniny. Pre nás deti vytúžený bezstarostný čas. Pre teba hodiny strávené v kuchyni. Koľko cesta si musela namiesiť, aby bolo dost pre všetky prázdninujúce vničatá. Dolky, šišky, buchty, palacinky – to boli naše požiadavky a ty si ich ochotne plnila. Naše mamy nám takéto „zložité“ jedlá nevarievali. Nemali čas. Ty si ho mala nadostač. Naše mamy museli chodiť do práce. Ty si do práce nikdy nechodila, no napriek tomu si odpracovala oveľa viac hodín ako ktorákoľvek socialistická údernička. V červenom občianskom preukaze si mala napísané: v domácnosti.

Pri každom našom stretnutí mi položíš rovnakú otázku, kedy pôjdem domov a ja ti neviem odpovedať. Máš vlastne ešte nejaký domov? Stratila si ho v momente, keď sa tvojich sedem detí rozhodlo zbaviť sa bremena. Mali by byť teraz tu, no niet ich. V penzióne ti je vraj dobre. Máš všetko, čo potrebuješ. Luxus za nemalé peniaze ti doprajú. Stačí to? Presadili ťa, no nevidia, že hynieš...

Čas vypršal, musím ísť. Cez závoj slz nevidím pred seba. Takto sa končí každé naše stretnutie. Ja odchádzam žiť svoj život, aby som mobla pokračovať vo svojom poslaní matky a ty? Ty ostávaš tu. Na tomto zvláštnom mieste - medzi starými, chorými, nevládnymi, opustenými, ... nepotrebnými.

Monika Petreje

Ej, nebudem dobrý, nebudem! – foto: archív budúceho filmového Jánošika

Janka triedi ponožky a komentuje:

„Tu je Jankina malá ponožka a tu je tatov veľký ponož!“

Veronika spadla z bicykla. Príde domov a ukazuje mamičke odreté kolienko:
„Mamička, pozri, akú prasklinu mám na kolienku.“

Sestry sa hrajú na doktorky. Mladšia sestra - pani doktorka - prikáže staršej, aby dala svoje bábätko na váhu. Predtým než bábiku odváži, spýta sa:
„Koľko váži vaša bábika, 20 kilov?“
„Nie. Jeden kil!“ pohotovo odpovedá staršia sestra v úlohe mamičky.

Otecko volá na dcéru: „Veronika, prines mi vodováhu!
Po chvíli dievčatko pribehne s vodováhou v ruke:
„Tata, tu máš ten vodometer.“

Keď mi zuby dorastú, už mi z kliecky neujde!

Babka sa chce zavdačiť vnúčatám, ktoré u nej strávia celý deň. Vie, že obľubujú múčne jedlá, a tak sa ich pýta: „Čo si spravíme dnes na obed? Pirohy, šúľance alebo buchty?“

Päťročný Jakub - chýrny sladkojed - ju však zaskočí:
„Babi, a ty mäsko variť nevieš?“

Pýtajú sa prváka Kubka:
„Kubik, a ktorú hodinu máš najradšej?“
„Teta, poslednú!“

Trináročného Peta a jeho dvoch mladších súrodencov zobrali rodičia po dlhšej dobe do divadla. Chceli si jednoducho spraviť peknú nedeľu. Po predstavení si rodinka zašla do cukrárne a pri druhom zákusku už Peťo vybuchol:
„No dobre, nenaťahujme to zbytočne! Čo nám dnes ešte dovolíte, kým z vás vylezie, že sa máme pripraviť na ďalšieho súrodenca?!“

Mamička učí svoju päťročnú dcéru geometrické tvary. Po niekoľkonásobnom opakovaní chce mamička dcéru preskúšať, či si aspoň niečo zapamätala. Ukáže na kruh a spýta sa dcéry:
„Ako sa volá toto?“
„Okruhník.“

Mamička varí paradajkovú polievku, na kredenci má pripravenú konzervu pretlaku. Trojročná Katka poíde bližšie a začne rozhovor.
„Mamička, čo varíš?“
„Rajčinovú polievočku.“
„Aha, a dáš tam aj tento rajčinový otlak?“

Prváček Rastík sa rozpráva s otcokom o Čiernom mori. Veronika pozorne počúva a spýta sa:
„Tata, a ten čierny mor je ďaleko?“

Mamička chváli trojročnú Katku:
„Katka, ty si taká dobrá.“
„A ešte pekná a užitočná!“ pohotovo doplní svoje kvality Katka.

„Maminka, zoberieš si ma za muža?“ pýta sa Adamko zamilovaný do svojej maminy.
„Ale veď ja už mám muža, tatinka predsa,“ odpovedá dojatá maminka.
„To nevádi! Tak budeš mať ešte jedného. A ak bude tatinko chcieť, môže si zobrať za ženu aj Adelku (jeho sestričku),“ pohotovo vyrieši Adamko situáciu.
„A potom aj ty sa oženiš aj s Adelkou, nech máme každý po dvoch mužoch a po dve ženy?“ pýta sa ďalej mamina.
„Ale nie! To už by bola moc veľká svadba. A taak veľmi by sme na nej tancovali, až by sme boli z toho unavení a ja by som si ju už nevládal zobrať, predsa!“ uzavrel celú debatu Adamko.

„Mami, bolí to, keď sa rodí bábätko?“ pýta sa štvorročná Emka svojej mamy.
„No trochu áno,“ odpovedá mama.
„A aj tú mamku to bolí?“

„Maminka, čo robíš?“ pýta sa malá Eliška.
„Idem si prezliecť nohavice,“ odpovedá je mamina.
„Pocikala si sa?“ nedá sa odbiť zvedavá Eliška.

Tatino sa zhrozene pozerá na dcéru, ktorá sa veselo člapká v nočníku: „Lujza! Čo robíš?! Veď tam si cikala!!!“
Lujza zdvihne zrak a odpovedá: „Ja som princezná, ja môžem všetko!“

Mamina sa mračí na svoju malú nezbednicu, tá príde k nej, chyťí ju za líca a hovorí:
„Už nehnevaj sa, to som ja! Linda!!!“

Slnko svieti, voda láka, včera iglu – dneska mláka

Zvedavý Adamko sa pýta maminky:
„Maminka, vy ste sa s tatinkom ako zobrali, ako?“
„No vieš, najprv sme boli kamoši a potom sme sa zalúbili a potom som si tatinka vybrala a zobrali sme sa a mali svadbu.“
Adamkovi to však stále nedá po-koja a pýta sa ďalej: „A to si si ho ako vybrala? Tak, že eniki-beniki-kliki-bé?“

Adamko sa zase pýta maminky: „Mami, ešte máš také to biele?“ (svadobné šaty myslel).
„Nie, to som mala požičané,“ odpovedá maminka.
Adamko však pohotovo odpovedá: „Nevadí, požičiaš si zase, alebo ti babina ušije, keď budeme mať svadbu my dvaja.“